

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Ορισμός και διατύπωση του προβλήματος

Στην παρούσα μελέτη περιγράφεται η σχέση της συνοχής ομάδων ποδοσφαίρου με την απόδοσή τους. Αξιόπιστα και έγκυρα όργανα μέτρησης καταγράφουν με συστηματικό τρόπο τις ανεξάρτητες και εξαρτημένες μεταβλητές της έρευνας, από την έναρξη μέχρι και τη λήξη της ποδοσφαιρικής περιόδου 2009-2010. Ακόμα, ελέγχονται συστηματικά και είτε απορρίπτονται είτε επαληθεύονται, οι υποθέσεις που έχουν τεθεί για την πραγματοποίηση της εργασίας. Πεδίο εφαρμογής των ευρημάτων της έρευνας είναι ο αγωνιστικός αθλητισμός και, συγκεκριμένα, τα ομαδικά αθλήματα, όπως το ποδόσφαιρο.

Η άποψη πως η συνοχή συνδέεται με την απόδοση είναι ευρέως διαδεδομένη στο πλαίσιο του αθλητισμού και έχει μελετηθεί εκτενώς από πολλούς ερευνητές με κύριο εκφραστή της, έναν αθλητικό και κοινωνικό ψυχολόγο, τον Albert Carron. Ο Carron (1982) όρισε τη συνοχή ως μια *«δυναμική διαδικασία η οποία αντικατοπτρίζεται στην τάση των μελών του συνόλου να δέσουν μεταξύ τους και να παραμένουν ενωμένοι κατά την επίδιωξη των στόχων και των αντικειμενικών σκοπών»* (σελ. 124). Από τον παραπάνω ορισμό απορρέει η διάκριση της συνοχής, σε *κοινωνική συνοχή*, σύμφωνα με την οποία τα μέλη επιθυμούν να προσεγγίσουν το ένα το άλλο και σε *συνοχή έργου*, όπου η επίτευξη των στόχων διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για τη συμμετοχή στα σπορ.

Η συνοχή απαιτεί ιδιαίτερη προσέγγιση καθώς, ειδικά στο παρελθόν, δινόταν έμφαση στα ατομικά χαρακτηριστικά των αθλητών, ενώ αγνοούνταν οι αλληλεπιδράσεις που αναπτύσσονταν στο εσωτερικό μιας ομάδας (Landers, Butcher, & Wang, 1986). Όμως ένα απλό σύνολο ατόμων δεν αποτελεί ομάδα, αλλά πρέπει να αποκτήσει κοινή συνείδηση, ώστε να μπορέσουν να σχετιστούν μεταξύ τους τα

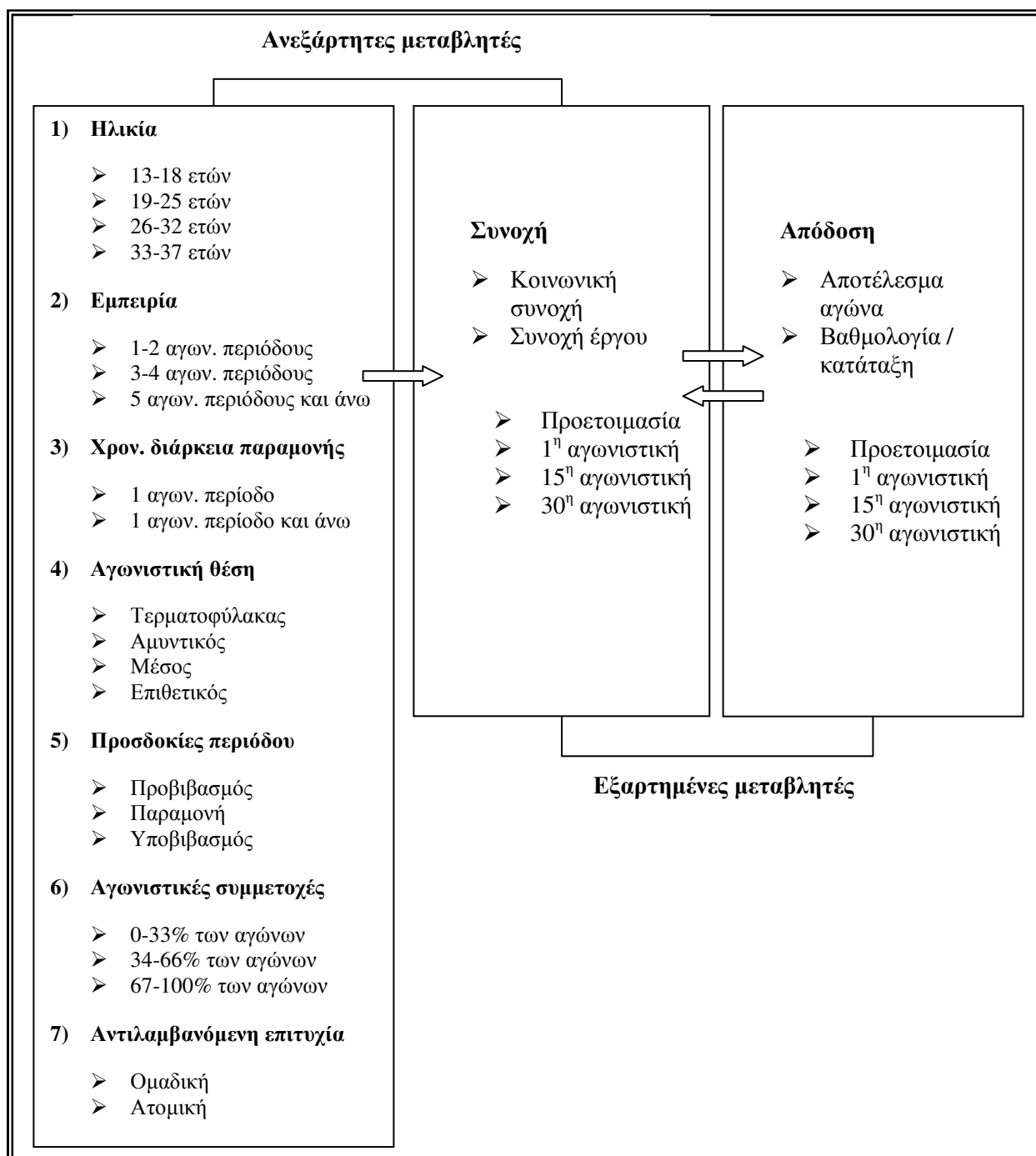
μέλη, πετυχαίνοντας τους ομαδικούς αλλά και τους ατομικούς τους στόχους, μέσω της υψηλής απόδοσης. Ωστόσο, η απόδοση που επιτυγχάνεται επηρεάζει, με τη σειρά της, τη δυναμική της ομάδας και τις σχέσεις μεταξύ των αθλητών. Συνεπώς, η διαδικασία που ακολουθείται μπορεί να είναι κυκλική, ενώ με την παρούσα εργασία επιδιώκεται, με έναν διαχρονικό σχεδιασμό, να φανερωθεί και η φύση της σχέσης που αναπτύσσεται μεταξύ της ομαδικής συνοχής και της απόδοσης.

Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη της σχέσης συνοχής και απόδοσης έχει αποτελέσει αντικείμενο απασχόλησης πολλών ερευνών στον αθλητισμό (π.χ., Bray & Whaley, 2001; Carron *et al.*, 2002; Grieve *et al.*, 2000; Kozub & Button, 2000; Narimari & Ahari, 2008) με κομβικό σημείο την ανάπτυξη του εννοιολογικού μοντέλου συνοχής για τον αθλητισμό από τον Carron (1982). Η συνοχή αποτελεί μια πολύπλοκη έννοια και απαιτεί ιδιαίτερη έρευνα για την εις βάθος κατανόησή της. Τα μέλη μιας ομάδας δεν κάνουν απλά προπονήσεις, αλλά περνούν πολύ χρόνο μαζί αλληλεπιδρώντας σημαντικά ο ένας αθλητής με τον άλλον. Επομένως, αναγκάζονται να συνεργαστούν όλοι μαζί για την επίτευξη των κοινών ομαδικών στόχων, με αποτέλεσμα πολύ συχνά να αναπτύσσονται φιλικές σχέσεις οι οποίες πιθανολογείται ότι οδηγούν σε βελτίωση της απόδοσης. Επιπλέον, επειδή η συνοχή είναι μια ομαδική έννοια, είναι λογικό να επηρεάζεται από τρίτους προσωπικούς και ομαδικούς παράγοντες που εμφανίζονται στον αθλητισμό και ιδίως σε ένα ανοιχτό άθλημα όπως το ποδόσφαιρο με το οποίο ασχολείται η παρούσα εργασία. Άλλωστε, βάσει της κοινωνικο-ψυχολογικής οπτικής η συνοχή θεωρείται ως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για την ικανοποίηση των μελών και τη βελτίωση της ομαδικής απόδοσης.

Όπως υποδεικνύει το μοντέλο που ανέπτυξε ο Carron (1982) για τη συνοχή στον αθλητισμό, η σχέση της συνοχής με την απόδοση επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, κάποιοι από τους οποίους εξετάζονται στην παρούσα μελέτη (Σχήμα 1.1). Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στόχος του συγγραφέα είναι να διασαφηνιστεί η

σημαντικότητα αλλά και η φύση (δηλαδή αν είναι αιτιώδης ή κυκλική) της σχέσης «συνοχή και ομαδική απόδοση».

Άλλοι στόχοι της εργασίας είναι η καταγραφή και η σύγκριση της σχέσης της συνοχής με την ομαδική απόδοση, ως προς άλλες μεταβλητές που πιθανότατα την επηρεάζουν. Οι μεταβλητές που αφορούν στους αθλητές και εξετάζονται ως προς τη σχέση είναι, η ηλικία (13-18, 19-25, 26-32 και 33-37 ετών), η ποδοσφαιρική εμπειρία (1-2 χρόνια, 3-4 χρόνια, πάνω από 5 χρόνια), ο χρόνος παραμονής στην ομάδα (1 αγωνιστική περίοδος, πάνω από 1 αγωνιστική περίοδο), η αγωνιστική θέση (τερματοφύλακας, αμυντικός, μέσος και επιθετικός), οι προσδοκίες για την αγωνιστική περίοδο (κατάταξη στον βαθμολογικό πίνακα 1^η-5^η, 6^η-10^η και 11^η-16^η), οι αγωνιστικές συμμετοχές (0-33% των αγώνων της ομάδας τους, 34-66% και 67-100% των αγώνων της ομάδας τους) και η αντιλαμβανόμενη επιτυχία (ομαδική και ατομική). Ακόμα, αξιολογείται η δυναμική φύση της συνοχής υπολογίζοντας τη διακύμανση της από την αρχή ως το τέλος της αγωνιστικής περιόδου.

Σχήμα 1.1. Οι μεταβλητές της έρευνας.

1.2. Σημασία της έρευνας

Η σχέση συνοχής και απόδοσης στον αθλητισμό έχει προβληματίσει έντονα τους ερευνητές της αθλητικής ψυχολογίας καθώς οι μελέτες καταλήγουν άλλοτε σε θετική, άλλοτε σε αρνητική και άλλοτε σε μη σημαντική σχέση. Η πλειοψηφία των ερευνών καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σχέση συνοχής και απόδοσης είναι θετική (π.χ., Carron, Bray, & Eys, 2002; Carron, Colman, Wheeler, & Stevens, 2002; Evans & Dion, 1991; Kozub & Button, 2000; Matheson, Mathens, & Murray, 1997; Mullen & Copper, 1994; Narimari & Ahari, 2008; Salminen & Luhtanen, 1998). Ωστόσο, έχουν πραγματοποιηθεί και έρευνες που απορρίπτουν τη θετική σχέση συνοχής και απόδοσης υποστηρίζοντας είτε ότι δεν είναι τόσο σημαντική όσο περιγράφεται είτε ότι είναι αρνητική (π.χ., Carron, Prapavessis, & Grove, 1994; Hardy, Eys, & Carron, 2005; Tziner, Nicola, & Rizac, 2003). Χαρακτηριστικό παράδειγμα που ενισχύει τις αμφιβολίες για τη θετική σχέση είναι η ιστορία των αθλητών κωπηλασίας, Holmes και Redgrave - Εθνική Ομάδα Δυτικής Γερμανίας -, οι οποίοι κατέκτησαν το χρυσό μετάλλιο στους Ολυμπιακούς αγώνες του Μονάχου παρόλο που διατηρούσαν πολύ άσχημες σχέσεις μεταξύ τους. Σε μια μεταγενέστερη προσέγγιση του ζητήματος είναι πιθανό η επιτυχία τους να οφείλεται στη σύνδεση της συνοχής έργου με την απόδοση.

Μια σημαντική παράμετρος στην οποία εστιάζει η παρούσα εργασία, είναι η κατεύθυνση της σχέσης, δηλαδή, αν η συνοχή είναι συνέπεια ή αιτία της απόδοσης, καθώς ακόμα δεν είναι ξεκάθαρο ποια μεταβλητή από τις δύο επηρεάζει σημαντικότερα την άλλη. Οι έρευνες που αφορούν αυτή την παράμετρο, οι οποίες αναφέρονται στη συνέχεια της μελέτης, άλλοτε καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η σχέση είναι αιτιώδης, άλλοτε ότι είναι κυκλική και άλλοτε ότι δεν είναι τόσο σημαντική. Αυτή η ανομοιογένεια στα αποτελέσματα όπως φαίνεται οφείλεται στο γεγονός ότι τα διάφορα ευρήματα επηρεάζονται σημαντικά από μη ελεγχόμενους

παράγοντες καθώς και από τον σχεδιασμό της εκάστοτε έρευνας (π.χ. ερωτηματολόγια, χρονική στιγμή μέτρησης της συνοχής, τρόπος μέτρησης της απόδοσης κ.λπ.). Χαρακτηριστικά, πλήθος ερευνών ενισχύει μια αιτιώδη σχέση μεταξύ των μεταβλητών (Chang & Bordia, 2001; Grieve, Whelan, & Meyers, 2000; Mullen & Copper, 1994). Κάποιες έρευνες καταλήγουν στην ύπαρξη κυκλικής σχέσης ανάμεσα στη συνοχή και στην απόδοση (Narimari & Ahari, 2008), ενώ άλλες καταλήγουν άλλοτε σε κυκλική σχέση και άλλοτε σε αιτιώδη όταν τροποποιούν τη μεθοδολογική τους προσέγγιση (Landers, Wilkinson, Hatfield, & Barber, 1982; Slater & Sewell, 1994; Williams & Hacker, 1982). Βέβαια υπάρχουν και μελέτες που καταλήγουν σε ασαφή συμπεράσματα (Boone, Beitel, & Kuhlman, 1997; Carron *et al.*, 2002).

Τα ερευνητικά δεδομένα καταλήγουν σε αμφιλεγόμενα συμπεράσματα, άλλοτε επαληθεύοντας και άλλοτε απορρίπτοντας, η μια έρευνα τα ευρήματα της άλλης. Επομένως, πιθανολογείται ότι υπάρχουν διάφοροι παράμετροι που καθορίζουν τη σχέση συνοχής - απόδοσης. Στην παρούσα μελέτη γίνεται προσπάθεια να διευκρινιστεί ο ρόλος των παραμέτρων αυτών και να διατυπωθούν σε σαφή συμπεράσματα. Ακόμα, εκτιμώνται οι επιδράσεις δευτερευουσών μεταβλητών (όπως η αντιλαμβανόμενη επιτυχία, οι αγωνιστικές συμμετοχές, οι προσδοκίες και η θέση των αθλητών, ο χρόνος παραμονής στην ομάδα κ.α.), οι οποίες δεν έχουν αξιολογηθεί ξανά σε ελληνικό πληθυσμό και συγκεκριμένα στο άθλημα του ποδοσφαίρου, ως προς τη σχέση συνοχής και απόδοσης.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έχουν πρακτική σημασία για προπονητές, αθλητές και αθλητικούς ψυχολόγους. Παρέχεται η δυνατότητα στους ανθρώπους του αθλητισμού να κατανοήσουν τη σχέση συνοχής και απόδοσης καθώς και των παραμέτρων που την επηρεάζουν, αξιοποιώντας τα ευρήματα της εργασίας στον επαγγελματικό τους χώρο.

1.3. Ερευνητικές υποθέσεις

Συνοπτικά η μελέτη εξετάζει τις παρακάτω υποθέσεις, τις οποίες αποδέχεται ή απορρίπτει:

1. Η συνοχή της ομάδας *μεταβάλλεται* σημαντικά από την έναρξη της προετοιμασίας μέχρι τη λήξη της αγωνιστικής περιόδου.
2. Η *ηλικία* των αθλητών σχετίζεται σημαντικά με τη συνοχή της ομάδας, με τους νεότερους αθλητές να διακρίνονται για την υψηλότερη κοινωνική συνοχή που εμφανίζουν.
3. Η *εμπειρία* είναι στατιστικώς σημαντική μεταβλητή για τη συνοχή της ομάδας, με τους πιο άπειρους αθλητές να παρουσιάζουν υψηλότερη κοινωνική συνοχή.
4. Η σχέση της συνοχής της ομάδας με το χρόνο *παραμονής* των ποδοσφαιριστών σε αυτήν, δεν έχει διερευνηθεί.
5. Η *αγωνιστική θέση* των αθλητών φαίνεται να μην σχετίζεται σημαντικά με τη συνοχή της ομάδας.
6. Οι *προσδοκίες* των αθλητών για την ομαδική απόδοση σχετίζονται σημαντικά με τη συνοχή της ομάδας.
7. Ο αριθμός των *αγωνιστικών συμμετοχών* των αθλητών (χαμηλός, μέτριος και υψηλός) δεν έχει διερευνηθεί αν σχετίζεται με τη συνοχή της ομάδας.
8. Η *αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία* των αθλητών, μετά τον αγώνα, σχετίζεται σημαντικά με τη συνοχή έργου της ομάδας, ενώ δεν έχει διερευνηθεί η σχέση της με την κοινωνική συνοχή της ομάδας.
9. Η *αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία* των αθλητών, μετά τον αγώνα, σχετίζεται σημαντικά με τη συνοχή έργου της ομάδας, ενώ δεν έχει διερευνηθεί η σχέση της με την κοινωνική συνοχή της ομάδας.

10. Η σχέση *συνοχής και απόδοσης* είναι κυκλική και στατιστικώς σημαντική, με την απόδοση να επηρεάζει τη συνοχή σε μεγαλύτερο βαθμό.
11. Η *συνοχή έργου* σχετίζεται περισσότερο σημαντικά με την *απόδοση* από ό, τι η κοινωνική συνοχή.

1.4. Οριοθετήσεις και περιορισμοί

Η διεξαγωγή της έρευνας διέπεται από τους παρακάτω κανόνες, οι οποίοι είτε αφορούν επιλογές του συγγραφέα για τη δυνατότητα πραγματοποίησης της έρευνας (οριοθετήσεις 1-5) είτε αφορούν τις επιδράσεις άλλων παραγόντων που δεν ελέγχονται (περιορισμοί 6-10):

1. Τα αποτελέσματα έχουν πεδίο εφαρμογής τα ομαδικά αθλήματα - και κυρίως το άθλημα του ποδοσφαίρου.
2. Το δείγμα αποτελείται από άνδρες αθλητές, οι οποίοι συμμετέχουν σε ερασιτεχνικά σωματεία ποδοσφαίρου.
3. Η απόδοση της ομάδας αξιολογείται από τον βαθμολογικό πίνακα αλλά και από το αποτέλεσμα του αγώνα στις αντίστοιχες χρονικές στιγμές μέτρησης της συνοχής.
4. Οι αθλητές συναντιούνται τουλάχιστον 4 φορές την εβδομάδα για προπόνηση και αγώνα.
5. Αλλοδαποί αθλητές, οι οποίοι δεν γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα, εξαιρούνται από το δείγμα της έρευνας.
6. Για την εκτίμηση δευτερευόντων μεταβλητών (αντιλαμβανόμενη επιτυχία, προσδοκίες κ.λπ.) χρησιμοποιούνται αυτοσχέδιες κλίμακες αξιολόγησης.

7. Η αντιλαμβανόμενη επιτυχία αξιολογείται κάθε φορά με βάση τον προηγούμενο αγώνα.
8. Οι αγώνες κυπέλλου δεν λαμβάνονται υπόψη.
9. Οι υλικές αμοιβές των ποδοσφαιριστών δεν αξιολογούνται.
10. Δεν αξιολογούνται όλες οι μεταβλητές που επηρεάζουν τη σχέση συνοχής και απόδοσης (π.χ. ηγετική συμπεριφορά του προπονητή).

1.5. Περιγραφή των όρων

Αθλητική Ομάδα (Sport-team): Σύνολο αθλητών που συνεργάζονται μεταξύ τους κατά τη διεξαγωγή ομαδικού αθλήματος (Τεγόπουλος & Φυτράκης, 1997).

Απόδοση (Performance): Η σχέση μεταξύ της προσπάθειας που καταβάλει κάποιος και του αποτελέσματος της προσπάθειάς του· ο βαθμός στον οποίο αξιοποιεί κάποιος τις ικανότητες και τα μέσα που έχει στη διάθεσή του (Μπαμπινιώτης, 2005).

Αλληλεπιδραστικό άθλημα (Interactive sport): Ένα άθλημα, όπως το ποδόσφαιρο και η πετοσφαίριση, στο οποίο οι συμπαίκτες πρέπει να αλληλεπιδρούν ο ένας με τον άλλον για την επιτυχία της ομάδας (Kent, 2007).

Παράλληλης προσπάθειας άθλημα (Coactive sport): Άθλημα στο οποίο οι αθλητές εκτελούν τα καθήκοντά τους ο ένας δίπλα στον άλλον (π.χ. τοξοβολία, αγώνες ταχύτητας) με μικρή αλληλεπίδραση (Kent, 2007).

Σταθερότητα ομάδας (Team stability): Ο βαθμός στον οποίο το σύνολο των μελών της ομάδας παραμένει το ίδιο. Η σταθερότητα της ομάδας μπορεί να οριστεί ως προς τη χρονική διάρκεια που τα μέλη της παραμένουν μαζί (Kent, 2007).

Συνοχή (Cohesion): Η δυναμική διαδικασία η οποία αντικατοπτρίζεται στην τάση των μελών της ομάδας να δέσουν μεταξύ τους και να παραμένουν ενωμένοι κατά την επιδίωξη των στόχων και των αντικειμενικών σκοπών (Carron, 1982).

II. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1. Θεωρητικό πλαίσιο

Η Αγγλία του 19^{ου} αιώνα αποτέλεσε την πατρίδα του ποδοσφαίρου καθώς στα κολέγια της, αναπτύχθηκαν οι σύγχρονοι κανόνες του αθλήματος. Στην Ελλάδα καλλιεργήθηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα από τους ξένους ναύτες, που έπαιζαν στα λιμάνια της χώρας αλλά και από τους Έλληνες μετανάστες, που μετέφεραν την τεχνογνωσία του αθλήματος. Η διάδοση του ποδοσφαίρου που προβλεπόταν σε ολόκληρη την Ευρώπη έκανε επιτακτική την ανάγκη να σχηματιστεί μια παγκόσμια οργανωτική αρχή, η οποία τελικά ιδρύθηκε το 1904 στη Γαλλία, με το όνομα «Διεθνής Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία». Από τότε και μέχρι σήμερα η δημοτικότητα του ποδοσφαίρου έχει αυξηθεί χαρακτηριστικά, με αποτέλεσμα να κυριαρχήσει στο παγκόσμιο αθλητικό στερέωμα αλλά και στη χώρα μας. Άλλωστε σε αυτή του τη διάδοση οφείλει και τον τίτλο «Ο βασιλιάς των σπορ» δίνοντας το έναυσμα σε ανθρώπους όλων των ηλικιών να ασχοληθούν με το άθλημα, είτε ως φίλαθλοι, είτε ως μέλη ομάδων, σε ψυχαγωγικό ή σε επαγγελματικό επίπεδο.

Στην Ελλάδα το 1926, προκειμένου να οργανωθεί το άθλημα, ιδρύθηκε η Ελληνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία, η οποία αποτελεί τον ανώτατο οργανισμό διοίκησης του ποδοσφαίρου. Η ανάπτυξη των Ποδοσφαιρικών Ανωνύμων Εταιρειών (ΠΑΕ), η ενίσχυση των ερασιτεχνικών σωματείων καθώς και η προώθηση του ποδοσφαίρου στα δημοτικά σχολεία από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού το 1990, βοήθησαν στην άνθιση του αθλήματος τις τελευταίες δεκαετίες. Άλλωστε, οι επιδράσεις που ασκεί το ποδόσφαιρο, φαίνονται και από τα ποσοστά συμμετοχής και παρακολούθησης ποδοσφαιρικών αγώνων. Σε στατιστικές μελέτες στην Ελλάδα, σχετικά με τη σημαντικότητα του ποδοσφαίρου, έχει βρεθεί ότι το 89,8% των καθηγητών φυσικής αγωγής αποδέχονται πως η εκμάθηση του συγκεκριμένου

αθλήματος βελτιώνει τις κινητικές δεξιότητες και στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Το ποδόσφαιρο και το μπάσκετ είναι υψηλότερα στις προτιμήσεις των αγοριών (85,50% και 90,30%, αντίστοιχα και 9,40% για τα κορίτσια), το 58%, των οπαδών παρακολουθεί τα νέα της ομάδας του σταθερά, το 36,8% παρακολουθεί «σχεδόν όλους του αγώνες», το 44,3% παρακολουθεί μόνο τους πιο σημαντικούς και το 18,9% παρακολουθεί μόνο τους πολύ σημαντικούς αγώνες (Αλεξόπουλος, 2002). Τα παραπάνω ποσοστά φανερώνουν πόσο σημαντικό ρόλο διαδραματίζει το ποδόσφαιρο στην Ελλάδα. Επομένως, κρίνεται απαραίτητο να μελετηθούν εκτενώς οι παράγοντες που επηρεάζουν τόσο το άθλημα όσο και τους ανθρώπους που ασχολούνται με αυτό. Χαρακτηριστικά, αν το ποδόσφαιρο αξιοποιηθεί κατάλληλα, μπορεί να αποτελέσει βασικό εργαλείο καλλιέργειας ψυχοκινητικών δεξιοτήτων, σε όσους ασχολούνται με αυτό.

Είναι εμφανές ότι στο σύγχρονο ποδόσφαιρο, για να επιτευχθεί υψηλή απόδοση, απαιτούνται γνώσεις τακτικής, ψυχοκινητικές ικανότητες, τεχνική κατάρτιση και φυσική κατάσταση από αθλητές και προπονητές. Παρόλα αυτά, συχνά παρατηρούνται λανθασμένες αντιλήψεις σχετικά με την εξάσκηση των ψυχολογικών δεξιοτήτων και τη χρησιμότητα τους στον αθλητισμό. Συγκεκριμένα, είναι διαδεδομένη η πεποίθηση ότι η ανάπτυξη ψυχολογικών ικανοτήτων αφορά κυρίως αθλητές υψηλού επιπέδου και «προβληματικούς» αθλητές. Αντίθετα, στην πραγματικότητα, η εξάσκηση των ψυχολογικών δεξιοτήτων αφορά όλους τους αθλητές, ανεξαρτήτου επιπέδου, καθώς και τους προπονητές. Η αθλητική ψυχολογία δεν ασχολείται με τους πραγματικά «προβληματικούς» αθλητές, οι οποίοι πρέπει να βοηθηθούν από κλινικό ψυχολόγο και πιο ειδικά από κλινικό αθλητικό ψυχολόγο (Weinberg & Gould, 2003).

Η μελέτη ψυχολογικών παραμέτρων σε ένα ομαδικό άθλημα όπως το ποδόσφαιρο είναι σημαντικός τομέας έρευνας καθώς οι αθλητές αλληλεπιδρούν μεταξύ τους μεταβάλλοντας τις ισορροπίες μέσα στην ομάδα. Άλλωστε, η έννοια της *ομάδας* διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο αφού για την επίτευξη των στόχων

πρέπει να εργαστούν όλα τα μέλη ενωμένα. Η ομάδα ορίζεται ως, *ένα σύνολο προσώπων, τα οποία συνδέει κάτι κοινό και εκλαμβάνονται ως ενιαίο σύνολο* (Μπαμπινιώτης, 2005). Τα μέλη μιας ομάδας είτε αυτή είναι κοινωνική είτε είναι πολιτική είτε είναι αθλητική κ.ο.κ., έχουν κοινούς στόχους και αξίες, παρόμοιες ανάγκες, υψηλή αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση μεταξύ τους, συγκεκριμένη ταυτότητα, σταθερή εικόνα από τους τρίτους και συμπεριφορά απέναντί τους. Όπου δεν παρατηρούνται αυτά τα χαρακτηριστικά υπάρχουν συγκρούσεις στην ομάδα και οποιαδήποτε στιγμή μπορεί να διαλυθεί. Στον αθλητισμό άλλωστε είναι συχνό το φαινόμενο, οι καλύτεροι παίκτες να μη δημιουργούν και τις καλύτερες ομάδες. Αυτό το πρόβλημα μπορεί να οφείλεται μεταξύ άλλων, στην έλλειψη συντονισμού μεταξύ των παικτών, στη μειωμένη προσπάθεια ή φαινόμενο Ringelmann - όπου επαναπαύεται ο ένας στον άλλον - , στις συγκρούσεις που προκύπτουν μεταξύ των μελών ή μεταξύ των μελών και των αθλητικών παραγόντων κ.λπ. Μια ομάδα, για να πετύχει τους στόχους της και να ξεπεράσει τις δυσχέρειες που εμφανίζονται όταν απαιτείται ομαδική συνεργασία, πρέπει να δομηθεί σωστά θέτοντας τις κατάλληλες βάσεις στα στάδια σχηματισμού, από τα οποία διέρχεται, και θα παρουσιαστούν στη συνέχεια. Άλλωστε, σύμφωνα με τον Carron, σημαντικό ερευνητή της ομαδικής συνοχής, πολλές φορές οι καλύτεροι αθλητές δεν οδηγούν την ομάδα απαραίτητα στα καλύτερα αποτελέσματα καθώς σημασία έχει η δυναμική σύνθεση της ομάδας (Carron, 1988).

Τα *στάδια σχηματισμού* της ομάδας, σύμφωνα με τον Tuckman (1965), είναι το στάδιο προσανατολισμού (forming), το στάδιο σύγκρουσης (storming), το στάδιο σύνθεσης (norming) και το στάδιο απόδοσης (performing). Στο *στάδιο προσανατολισμού*, τα μέλη της ομάδας γνωρίζονται μεταξύ τους, θέτοντας επίσημους και ανεπίσημους κανόνες, η ομάδα αποκτάει ξεχωριστή οντότητα, ενώ διανέμονται οι ρόλοι, οι υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των μελών. Στο *στάδιο σύγκρουσης*, τα μέλη της ομάδας ανταγωνίζονται μεταξύ τους θέτοντας τα όρια τους και διεκδικώντας ο καθένας τον ρόλο και την ταυτότητα του (π.χ. αρχηγία ομάδας). Σε

αυτό το στάδιο είναι εμφανής ο κίνδυνος δημιουργίας κλίκας, η οποία πρέπει να διαλυθεί άμεσα μόλις εντοπιστεί. Στο *στάδιο της σύνθεσης*, τα μέλη της ομάδας αποδέχονται τους ρόλους αλλά και τους κανόνες, ενώ η ομάδα, ως σύνολο, οδηγείται από τη φάση των συγκρούσεων στη φάση της συνεργασίας και της αλληλεγγύης. Στο *στάδιο της απόδοσης*, καταλήγει μια ομάδα όταν έχει ξεπεράσει το στάδιο της σύνθεσης με επιτυχία. Αργότερα, οι Tuckman και Jensen (1977), σε νέα έρευνα όχι μόνο επιβεβαίωσαν τα τέσσερα στάδια σχηματισμού της ομάδας, αλλά πρόσθεσαν άλλο ένα, το *στάδιο της διάλυσης* (adjourning). Χαρακτηριστικό του *σταδίου της διάλυσης* είναι η λύση των ρόλων, των στόχων και της εξάρτησης μεταξύ των μελών. Συγκεκριμένα, είναι απόρροια της μη επίτευξης των στόχων και δημιουργεί στρεσογόνες καταστάσεις, όταν εμφανίζεται απρόσμενα. Συνολικά, τα στάδια που πρότεινε ο ερευνητής οριοθετούν την ανάπτυξη της συνοχής ως μια διαδικασία στο πλαίσιο σχηματισμού της ομάδας και συγκεκριμένα της σύνθεσης της ομάδας.

2.2. Συνοχή

Σε έρευνα των Carmichael και Thomas (2005) πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις της απόδοσης των ομάδων που συμμετείχαν στο Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου του 2004. Τα αποτελέσματα φανέρωσαν ότι η ομαδική λειτουργία που επέδειξε η εθνική ομάδα της Ελλάδας ήταν η αιτία να κατακτήσει το κύπελλο νικώντας ομάδες με αναγνωρισμένη ποδοσφαιρική αξία που αποτελούνταν από αθλητές παγκοσμίου επιπέδου. Ουσιαστικά, η μελέτη φανέρωσε την ύπαρξη ενός παράγοντα που πολλές φορές λησμονείται από τους ανθρώπους του αθλητισμού, δηλαδή, την *ομαδική συνοχή*.

2.2.1. Η έννοια της συνοχής

Η συνοχή συναντιέται στην Ευρώπη από τον 17ο αιώνα με την αγγλική ορολογία *cohesion*, η οποία προέρχεται από τη λατινική λέξη *cohaesus* που σημαίνει προσκολλώμαι. Ετυμολογικά, η λέξη προέρχεται από το συνθετικό *kom* (κοντά, μαζί) που χρησιμοποιούσαν οι Ινδοευρωπαίοι και το οποίο αντιστοιχεί στο λατινικό «*co-*». Η συνοχή είναι μια κατάσταση ή μια συνθήκη να παραμένει κάτι ενωμένο, μια τάση για προσκόλληση (Pearsall & Trumble, 2002). Ετυμολογικά η συνοχή προέρχεται από τη λέξη «συνέχω» που σημαίνει συνδέω (Μπαμπινιώτης, 2005). Οι Τεγόπουλος & Φυτράκης (1997) όρισαν ως συνώνυμα της συνοχής, τη συγκράτηση, τη σύνδεση και τη συνάφεια.

Πολλοί επιστήμονες έχουν μελετήσει το φαινόμενο της συνοχής, είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό με άλλα χαρακτηριστικά, αναπτύσσοντας διαφορετικούς ορισμούς για την έννοια. Συγκεκριμένα, οι Festinger, Schachter και Back (1950) μελέτησαν και όρισαν τη συνοχή ως *το συνολικό πεδίο δυνάμεων που είναι η αιτία τα μέλη να παραμένουν στην ομάδα*. Οι Gross και Martin (1952) εξέτασαν τη συνοχή και την όρισαν ως *την αντίδραση της ομάδας να αντιστέκεται στις πιέσεις*, ενώ οι Wolfe και Box (1988) όρισαν τη συνοχή ως *το βαθμό στον οποίο τα μέλη νιώθουν έλξη ο ένας για τον άλλον και επιθυμούν να παραμένουν σταθεροί ως ομάδα*. Οι Donnelly, Carron και Cheladurai (1978), έδωσαν έμφαση στη θεμελιώδη φύση της συνοχής υποστηρίζοντας ότι, δεν γίνεται να υπάρχει ομάδα χωρίς συνοχή, διότι εφόσον υπάρχει ομάδα υπάρχει και συνοχή, ως ένα βαθμό. Κύριος εκφραστής της συνοχής είναι ο Albert Carron, αθλητικός και κοινωνικός ψυχολόγος, ο οποίος έχει αφιερώσει μεγάλο μέρος από το συγγραφικό του έργο στην έννοια αυτή και δικαίως θεωρείται ο «πατέρας» της συνοχής για τον αθλητισμό. Σύμφωνα με τον Carron (1982), η συνοχή ενός συνόλου ατόμων είναι *μια δυναμική διαδικασία, η οποία αντικατοπτρίζεται στην τάση των μελών του συνόλου να δέσουν μεταξύ τους και*

να παραμένουν ενωμένοι κατά την επιδίωξη των στόχων και των αντικειμενικών σκοπών. Αργότερα οι Carron, Brawley και Widmeyer (1998), όρισαν τη συνοχή ως μια δυναμική διαδικασία, η οποία αντικατοπτρίζεται στην τάση των μελών του συνόλου να δέσουν μεταξύ τους και να παραμένουν ενωμένοι κατά την επιδίωξη των αντικειμενικών σκοπών και/ή για την ικανοποίηση των συναισθηματικών αναγκών των μελών.

Η συνοχή, όπως φαίνεται από τους ορισμούς που αναφέρθηκαν, είναι μια έννοια που συναντιέται στην καθημερινότητά καθώς όλοι οι άνθρωποι ανήκουν σε κοινωνικές ομάδες από τη γέννηση τους. Η οικογένεια και το σχολείο είναι οι πρώτες ομάδες στις οποίες ανήκει ο άνθρωπος και οι οποίες απαιτούν αρμονικές σχέσεις και θετικές συνεργασίες, ώστε να αποδώσουν και να υπάρχει ικανοποίηση. Επίσης, το επίπεδο της συνοχής φαίνεται να επηρεάζει τον τρόπο που αποδίδει η ομάδα. Ομοίως με την πραγματική ζωή και στον αθλητισμό αναπτύσσονται τέτοιου είδους ομάδες. Η προπονητική ομάδα (προπονητής, βοηθός προπονητή, γυμναστής, γιατρός, φυσικοθεραπευτής κ.λπ.), η διοικητική ομάδα (πολυμετοχικά σωματεία κ.λπ.) και φυσικά, η ομάδα των αθλητών, αποτελούν ξεχωριστά τμήματα, εντός της ομάδας, εμφανίζοντας διαφορετικά χαρακτηριστικά και ανάγκες για αλληλεπίδραση και συνοχή. Βέβαια, υπάρχουν και μικρότερες υπο-ομάδες όπως, για παράδειγμα, αθλητές με πολλές και λίγες αγωνιστικές συμμετοχές, αθλητές με διαφορετικές αγωνιστικές θέσεις, οι οποίες συνήθως έχουν άλλες ανάγκες και υποχρεώσεις, με αποτέλεσμα η συνοχή τους να διαφοροποιείται πολύ συχνά από την ευρύτερη ομάδα.

2.2.2. Διάκριση της συνοχής

Για βαθύτερη κατανόηση της έννοιας της συνοχής και της σχέσης της με τη συνολική συμπεριφορά της ομάδας, γίνεται διάκριση μεταξύ της *συνοχής έργου* και της *κοινωνικής συνοχής*. Αυτή η διάκριση φαίνεται στον ορισμό του Carron (1982) για τη συνοχή, «*μια δυναμική διαδικασία, η οποία αντικατοπτρίζεται στην τάση των μελών του συνόλου να δέσουν μεταξύ τους και να παραμένουν ενωμένοι κατά την επιδίωξη των στόχων και των αντικειμενικών σκοπών*» (σελ. 124).

Η *συνοχή έργου* απεικονίζει τη συνοχή που χαρακτηρίζεται από έντονη ομαδική προσπάθεια για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου και αναγνωρίσιμου στόχου. Τέτοιοι στόχοι μπορεί να είναι, η κατάκτηση του πρωταθλήματος, η νίκη σε έναν καθοριστικό αγώνα, η άνοδος σε υψηλότερη κατηγορία κ.ο.κ.. Η *κοινωνική συνοχή* αντιστοιχεί στα φιλικά συναισθήματα που τρέφει το ένα μέλος της ομάδας προς το άλλο και την ικανοποίηση που βιώνουν οι αθλητές ως μέλη της συγκεκριμένης ομάδας. Αυτού του είδους η συνοχή συνήθως αποτελεί παρακινητικό παράγοντα για τα πρώτα βήματα της καριέρας νέων αθλητών και αθλητριών. Ο διαχωρισμός της συνοχής, σε *συνοχή έργου* και σε *κοινωνική συνοχή* αφορά στον προσανατολισμό της ομάδας.

Η σχέση της συνοχής με άλλες μεταβλητές, όπως, για παράδειγμα, με την απόδοση, συχνά διαφέρει και εξαρτάται από το είδος της συνοχής (*κοινωνική συνοχή* και *συνοχή έργου*) που είναι, περισσότερο ή λιγότερο ανεπτυγμένο. Διότι πολύ συχνά η υψηλή κοινωνική συνοχή δεν σημαίνει απαραίτητα και υψηλή συνοχή έργου και αντίστοιχα η υψηλή συνοχή έργου δεν σημαίνει υψηλή κοινωνική συνοχή. Για την κατανόηση της ιδιαίτερης επίδρασης του κάθε είδους συνοχής στην απόδοση, χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα, που αναφέρθηκε στην αρχή της εργασίας, σύμφωνα με το οποίο οι αθλητές Holmes και Redgrave κατέκτησαν χρυσό μετάλλιο στους Ολυμπιακούς αγώνες του Μονάχου, ενώ διατηρούσαν πολύ άσχημες

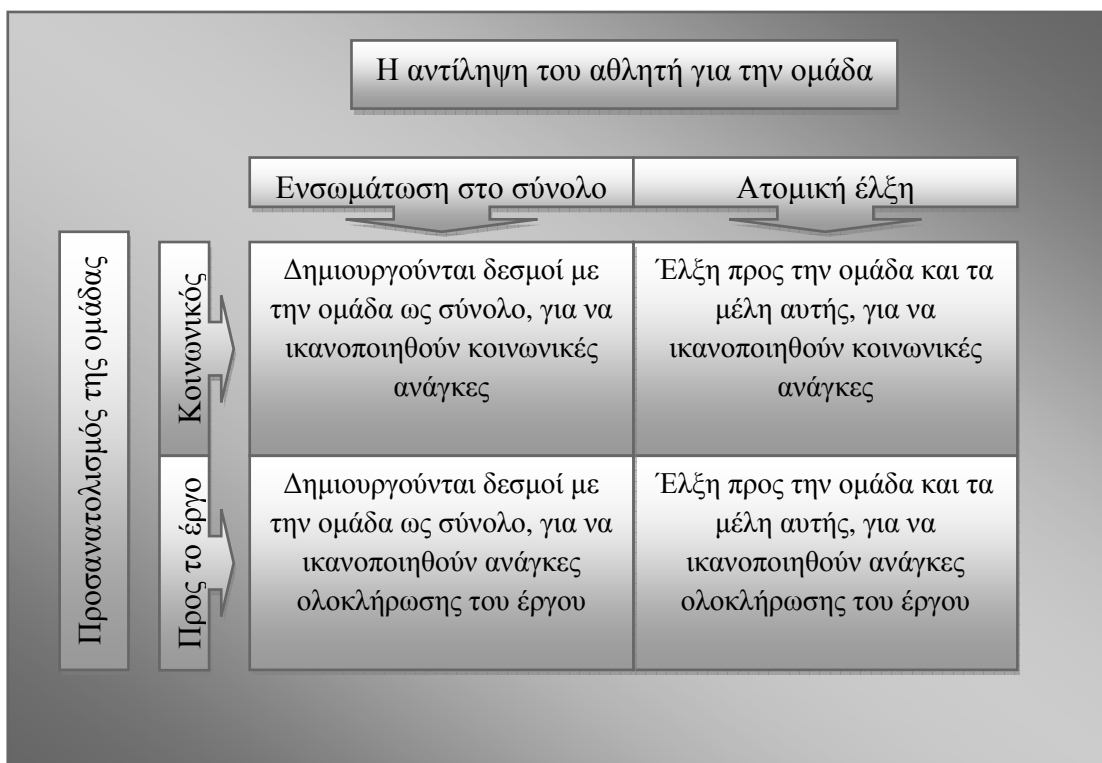
σχέσεις μεταξύ τους. Επομένως, αν γινόταν έρευνα για τη σχέση της συνολικής συνοχής και της απόδοσης τα αποτελέσματα δεν θα ήταν έγκυρα. Αντίθετα, αν γινόταν διάκριση της σχέσης, της συνοχής έργου με την απόδοση και της κοινωνικής συνοχής με την απόδοση, τότε πιθανότατα οι ερευνητές θα συμπεράιναν ότι η σχέση συνοχή έργου - απόδοση είναι ισχυρότερη από τη σχέση κοινωνική συνοχή - απόδοση. Βέβαια, αυτές οι ενδείξεις δεν αμφισβητούν το ρόλο της κοινωνικής συνοχής καθώς, όπως υποστηρίζεται, όσο υψηλότερη είναι η κοινωνική συνοχή τόσο ευκολότερα αναπτύσσεται και η συνοχή έργου.

Ωστόσο, η συνοχή δεν διακρίνεται μόνο ως προς τον προσανατολισμό της, δηλαδή προσανατολισμό στο έργο και στις σχέσεις, αλλά διακρίνεται και βάσει των αντιλήψεων του αθλητή για την ομάδα. Όταν αναφερόμαστε στις αντιλήψεις των αθλητών για τη συνοχή της ομάδας, τίθενται δύο διαφορετικά ερωτήματα, το ένα που αφορά στην αντίληψη του αθλητή για την ομάδα (συμπεριλαμβάνεται και ο εαυτός του) και το άλλο που αφορά στην ατομική έλξη του αθλητή προς την ομάδα και τα υπόλοιπα μέλη της. Το πρώτο ερώτημα αντιστοιχεί στην *ενσωμάτωση του αθλητή στο σύνολο*, ενώ το δεύτερο στην *ατομική έλξη του αθλητή προς το σύνολο* (Cox, 2002).

Συνδυάζοντας επομένως τον προσανατολισμό της συνοχής με τις αντιλήψεις για τη συνοχή της ομάδας δημιουργούνται οι τέσσερις διαστάσεις της συνοχής (Σχήμα 2.1):

- Ενσωμάτωση στο σύνολο - Κοινωνικός προσανατολισμός (Κοινωνική συνοχή)
- Ατομική έλξη προς το σύνολο - Κοινωνικός προσανατολισμός (Κοινωνική συνοχή)
- Ενσωμάτωση στο σύνολο - Προσανατολισμός στο έργο (Συνοχή έργου)
- Ατομική έλξη προς το σύνολο - Προσανατολισμός στο έργο (Συνοχή έργου)

Οι διαστάσεις της συνοχής αποτελούν βασικές έννοιες στο εννοιολογικό μοντέλο της συνοχής που θα αναπτυχθεί και θα ερμηνευτεί αργότερα στη μελέτη, ενώ στις αναλύσεις θα χρησιμοποιηθούν οι δύο βασικές διαστάσεις κοινωνική συνοχή και συνοχή έργου.

Σχήμα 2.1. Το εννοιολογικό μοντέλο για τη συνοχή της ομάδας, των Widmeyer, Brawley και Carron (Αναφορά στον Cox, 2004).

2.2.3. Μέτρηση της συνοχής

Οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί και αξιολογούν τη συνοχή της ομάδας, δεν έχουν ακολουθήσει όλες τον ίδιο τρόπο μέτρησης της συγκεκριμένης μεταβλητής. Η σημασία του τρόπου μέτρησης της συνοχής έγκειται στο γεγονός ότι τα αποτελέσματα ποικίλουν ως συνέπεια του ενός ή του άλλου τρόπου. Οι προσεγγίσεις που έχουν χρησιμοποιηθεί είναι δύο, η προσέγγιση της *έμμεσης μέτρησης* της συνοχής και η προσέγγιση της *άμεσης μέτρησης* της συνοχής. Η διαδικασία που ακολουθεί ο ερευνητής κατά την *έμμεση μέτρηση*, είναι αρχικά, να ρωτήσει το κάθε μέλος της ομάδας, ξεχωριστά, σχετικά με τα συναισθήματα του ως προς τα υπόλοιπα μέλη και στη συνέχεια, να καταλήξει στο επίπεδο συνοχής, αθροίζοντας τις απόψεις όλων των μελών. Χαρακτηριστικά μια ερώτηση από αυτές που συνήθως χρησιμοποιούνται είναι «*πόσο πολύ συμπαθείτε τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας;*». Κατά την *άμεση μέτρηση*, οι αθλητές συμπληρώνουν ερωτήματα που αφορούν στην ατομική έλξη τους προς την ομάδα (πόσο τους αρέσει να παίζουν για την ομάδα) και την ενσωμάτωσή τους στο σύνολο (πόσο καλά πιστεύουν ότι η ομάδα λειτουργεί ως ενότητα). Στην αθλητική ψυχολογία πραγματοποιούνται έρευνες που χρησιμοποιούν κυρίως την προσέγγιση της άμεσης μέτρησης της συνοχής, διότι οδηγεί σε πιο ξεκάθαρα αποτελέσματα (Cox, 2002).

Ο συνηθέστερος τρόπος μέτρησης της συνοχής είναι τα ερωτηματολόγια, τα οποία όμως δεν μπορούν να φανερώσουν συγκεκριμένες αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μελών, την ανάπτυξη κλικών, την απομόνωση κάποιων μελών κ.α. Το κοινωνιόγραμμα είναι ένα εργαλείο μέτρησης της κοινωνικής συνοχής που αποκαλύπτει, μεταξύ άλλων, την ύπαρξη κάποιας κλίκας, τις αντιλήψεις των μελών για το δέσιμο της ομάδας, τις φιλίες που έχουν αναπτυχθεί, το βαθμό έλξης στην ομάδα και την κοινωνική απομόνωση συγκεκριμένων μελών. Για την ανάπτυξη του κοινωνιογράμματος μιας ομάδας, ζητείται από τους αθλητές, να αποτυπώσουν σε μια

κόλλα ποιους από τους συμπαίκτες τους συμπαθούν και ποιους όχι. Αυτό μπορεί να συμβεί με τη χρήση ερωτήσεων του τύπου «*Όρισε τρία μέλη της ομάδας τα οποία επιθυμείς περισσότερο να προσκαλέσεις σε ένα πάρτι και τρία μέλη που επιθυμείς λιγότερο*», «*Όρισε τρία μέλη της ομάδας με τα οποία επιθυμείς περισσότερο να συγκατοικήσεις μαζί τους σε κάποιο ταξίδι και τρία μέλη που επιθυμείς λιγότερο*» και «*Όρισε τρία μέλη της ομάδας με τα οποία επιθυμείς περισσότερο να ασκηθείς μαζί τους κατά τη μεταβατική περίοδο και τρία μέλη που επιθυμείς λιγότερο*». Έπειτα, ο ερευνητής, αναπτύσσει ένα κοινωνιόγραμμα τοποθετώντας τα ονόματα των μελών τα οποία έχουν επιλεχτεί περισσότερες φορές από τους συμπαίκτες τους, στο κέντρο του γραφήματος, ενώ εκείνα που έχουν επιλεχτεί λιγότερες φορές στα άκρα. Τα ονόματα ενώνονται με γραμμές που δείχνουν την κατεύθυνση της συμπάθειας και της αντιπάθειας ώστε να φανερώνονται εύκολα οι σχέσεις μεταξύ των αθλητών (Weinberg & Gould, 2003).

Οι σύγχρονες μέθοδοι αξιολόγησης της συνοχής περιλαμβάνουν ερωτηματολόγια για την κοινωνιολογία, την οργάνωση και διοίκηση επιχειρήσεων, την παιδαγωγική, την ψυχολογία αλλά και με πιο εξειδικευμένη μορφή για τις ανάγκες της έρευνας της αθλητικής ψυχολογίας. Χαρακτηριστικά για τον αθλητισμό, μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '80 χρησιμοποιήθηκε αρκετά το *Ερωτηματολόγιο Αθλητικής Συνεκτικότητας* (Sport Cohesiveness Questionnaire) των Martens, Landers και Loy (1972), το οποίο εκτιμάει τη διαπροσωπική έλξη, την προσωπική δύναμη ή εξουσία, την αξία της συμμετοχής στην ομάδα, την ικανοποίηση, την ομαδική εργασία, το αίσθημα του ανήκειν και τις στενές σχέσεις. Η αξιοπιστία του Ερωτηματολογίου Αθλητικής Συνεκτικότητας κυμαίνεται από 0,70 ως 0,86. Αργότερα αναπτύχθηκε το *Ερωτηματολόγιο Συνοχής της Ομάδας* (Team Cohesion Questionnaire) των Gruber και Gray (1981) που εκτιμάει την προσωπική έλξη στην ομάδα, τις διαπροσωπικές σχέσεις και την επιτυχία των αθλητικών ομάδων. Οι Yukelson, Weinberg και Jackson (1984) με το *Ερωτηματολόγιο Αθλητικής Συνοχής* (Sport Cohesion Instrument) εξέτασαν τη συνοχή ως πολυδιάστατο φαινόμενο και

χρησιμοποίησαν παραγοντική ανάλυση για να ορίσουν τους παράγοντες που αποτελούν τα χαρακτηριστικά της συνοχής και οι οποίοι είναι η έλξη προς την ομάδα, η ενότητα σκοπού, η ποιότητα ομαδικού έργου και η βαρύτητα ρόλων. Τέλος, οι Partington και Shangi (1992) ανέπτυξαν το *Ερωτηματολόγιο Ψυχολογίας της Ομάδας* (Team Psychology Questionnaire) το οποίο αξιολογεί την αμοιβαία συμπάθεια (mutual liking), την έλξη προς την ομάδα (attraction to the group), την ενσωμάτωση στο έργο (task integration) και το αίσθημα αυθυπέρβασης και ταύτισης με την ομάδα (self-transcendent group identity).

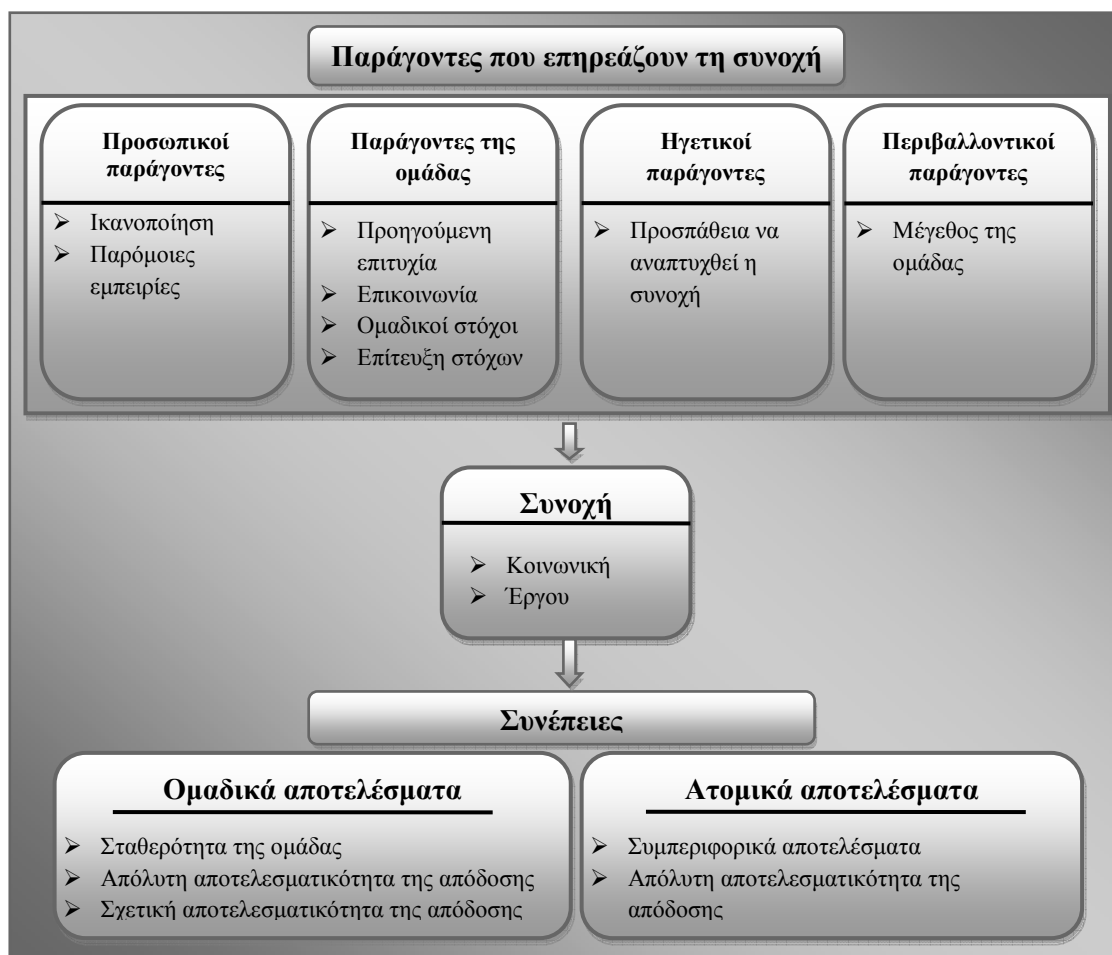
Ωστόσο, το ερωτηματολόγιο με την πιο ευρεία χρήση στην αθλητική ψυχολογία είναι το *Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας* (Group Environment Questionnaire; GEQ). Το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας αναπτύχθηκε από τους Widmeyer, Brawley και Carron (1985) και βασίζεται στο εννοιολογικό μοντέλο συνοχής της ομάδας, ενώ αξιολογεί και τις τέσσερις διαστάσεις της συνοχής. Το ερωτηματολόγιο έχει προσαρμοστεί σε ελληνικό πληθυσμό από τον Αγγελονίδη (1994). Στον Πίνακα 2.1 παρουσιάζονται συνοπτικά τα ερωτηματολόγια που εκτιμούν τη συνοχή της ομάδας καθώς και οι παράγοντες που αξιολογούν.

Πίνακας 2.1. Ερωτηματολόγια μέτρησης της συνοχής.

Ερευνητές	Ερωτηματολόγιο	Παράγοντες
Martens, Landers, & Loy (1971)	Ερωτηματολόγιο Αθλητικής Συνεκτικότητας (Sport Cohesiveness Questionnaire; SCQ)	Διαπροσωπική έλξη, Προσωπική δύναμη / εξουσία, Αξία της συμμετοχής στην ομάδα, Ικανοποίηση, Ομαδική εργασία, Αίσθημα του ανήκειν, Στενές σχέσεις.
Gruber & Gray (1981)	Ερωτηματολόγιο Συνοχής της Ομάδας (Team Cohesion Questionnaire; TCQ)	Προσωπική έλξη στην ομάδα, Διαπροσωπικές σχέσεις, Επιτυχία.
Yukelson, Weinberg, & Jackson (1984)	Ερωτηματολόγιο Αθλητικής Συνοχής (Sport Cohesion Instrument; SCI)	Έλξη προς την ομάδα, Ενότητα σκοπού, Ποιότητα ομαδικού έργου, Βαρύτητα ρόλων.
Widmeyer, Brawley, & Carron (1985)	Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας (Group Environment Questionnaire; GEQ)	Ενσωμάτωση στο σύνολο (κοινωνική συνοχή και συνοχή έργου), Ατομική έλξη (κοινωνική συνοχή και συνοχή έργου).
Partington & Shangi (1992)	Ερωτηματολόγιο Ψυχολογίας της Ομάδας (Team Psychology Questionnaire; TPQ)	Αμοιβαία συμπάθεια, Έλξη προς την ομάδα, Ενσωμάτωση στο έργο, Αίσθημα αυθυπέμβασης και ταύτισης με την ομάδα.

2.2.4. Γενικό εννοιολογικό μοντέλο συνοχής αθλητικής ομάδας

Ο Carron (1982) ανέπτυξε το μοντέλο της αθλητικής συνοχής στο οποίο διακρίνονται οι παράγοντες που επηρεάζουν τη συνοχή καθώς και οι συνέπειές της στην απόδοση (Σχήμα 2.2).

Σχήμα 2.2. Απεικόνιση των καθοριστικών παραγόντων και των συνεπειών της συνοχής της ομάδας (Αναφορά στον Cox, 2004).

Σύμφωνα με το μοντέλο του Carron (1982), υπάρχουν συγκεκριμένοι παράγοντες που διαμορφώνουν τη συνοχή, η οποία, ανάλογα με το βαθμό που αναπτύσσεται, καταλήγει σε ορισμένες συνέπειες για την ομάδα. Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη συνοχή της ομάδας αναφέρονται στο *άτομο* (προσωπικοί παράγοντες), στην *ομάδα* (ομαδικοί παράγοντες), στην *ηγεσία* (ηγετικοί παράγοντες) και στο *περιβάλλον* (περιβαλλοντικοί παράγοντες). Αντίστοιχα, οι συνέπειες για την ομάδα, ανάλογα με το επίπεδο της συνοχής της, αφορούν στην ατομική και την ομαδική *απόδοση* αλλά και τη *σταθερότητα* της ομάδας. Στη συνέχεια της εργασίας παρουσιάζονται έρευνες, οι οποίες εστιάζουν στη σχέση της συνοχής με τους διάφορους παράγοντες που την επηρεάζουν, καθώς και στη σχέση της συνοχής με τις συνέπειες που προκαλεί στην απόδοση.

2.2.4.1. Παράγοντες που διαμορφώνουν τη συνοχή

Η σχέση της συνοχής, τόσο με τους παράγοντες που τη διαμορφώνουν όσο και με τις συνέπειες που προκαλεί, έχει απασχολήσει πολλούς ερευνητές της αθλητικής ψυχολογίας. Γι' αυτό το λόγο, σε αυτό το σημείο της εργασίας, παρουσιάζονται ενδεικτικά κάποιες έρευνες που αφορούν στη σχέση της συνοχής με παραμέτρους όπως η ικανοποίηση, οι ομαδικοί στόχοι, ο προπονητής και το μέγεθος της ομάδας.

Η *ικανοποίηση*, ένας από τους προσωπικούς παράγοντες καθορισμού, έχει βρεθεί ότι σχετίζεται σημαντικά και θετικά με την ομαδική συνοχή (Widmeyer, Carron, & Brawley, 1993; Widmeyer & Williams, 1991). Βέβαια, πολλές φορές η συνοχή, εκτός από τη συνέπεια αποτελεί και την αιτία αύξησης της ικανοποίησης των αθλητών. Επιπλέον, η ικανοποίηση φέρεται ως ένας από τους παράγοντες που ενισχύουν την κυκλική σχέση της συνοχής με την απόδοση, ευρήματα τα οποία

βέβαια επηρεάζονται και από τη στατιστική μέθοδο που ακολουθείται (Williams & Hacker, 1982).

Οι *ομαδικοί στόχοι* είναι μια παράμετρος που συγκαταλέγεται στην κατηγορία των παραγόντων της ομάδας του μοντέλου του Carron (1982) και σχετίζεται με τη συνοχή. Συγκεκριμένα, όταν τίθενται με συνεργασία της ηγεσίας και των αθλητών αναπτύσσουν την ενότητα της ομάδας άρα και τη συνοχή της. Επιπλέον, η συνοχή έχει βρεθεί ότι σχετίζεται σημαντικά με την ικανοποίηση που βιώνουν οι αθλητές από την εφαρμογή των ομαδικών στόχων (Brawley, Carron, & Widmeyer, 1993).

Μια ακόμη σημαντική παράμετρος που διαμορφώνει τη συνοχή αποτελεί η *ηγετική συμπεριφορά* του προπονητή και συγκεκριμένα το μέγεθος της προσπάθειας που καταβάλλει για να αναπτυχθεί η ενότητα στο πλαίσιο της ομάδας. Χαρακτηριστικά, τόσο στο εννοιολογικό μοντέλο συνοχής της αθλητικής ομάδας του Carron (1982), όσο και στο μοντέλο ηγεσίας για τον αθλητισμό του Chelladurai (1978), προτείνεται ότι η συνοχή και η ηγετική συμπεριφορά σχετίζονται και οδηγούν στην απόδοση. Ερευνητικά δεδομένα ενισχύουν τη θετική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών (Gardner, Shiends, Bredemeier, & Bostrom, 1996; Westre & Weiss, 1991). Συγκεκριμένα, στη μελέτη των Westre και Weiss (1991) βρέθηκε ότι οι αθλητές που αντιλαμβάνονται ότι οι προπονητές τους παρέχουν περισσότερη τεχνική καθοδήγηση, θετική ανατροφοδότηση, κοινωνική υποστήριξη και δημοκρατική συμπεριφορά, ανήκουν σε ομάδες με αυξημένη τη συνοχή έργου (δεν εκτιμήθηκαν οι παράμετροι: αυταρχική συμπεριφορά και κοινωνική συνοχή). Οι Gardner και συνεργάτες (1996), υποστήριξαν ότι η συνοχή έργου σχετίζεται σημαντικά και θετικά με τους εξής παράγοντες ηγετικής συμπεριφοράς: την τεχνική καθοδήγηση, τη θετική ανατροφοδότηση, την κοινωνική υποστήριξη και τη δημοκρατική συμπεριφορά. Αντίθετα, σχετίζεται αρνητικά με την αυταρχική συμπεριφορά. Παρόμοια ήταν και η σχέση της κοινωνικής συνοχής, η οποία συνδέθηκε πιο σημαντικά με την κοινωνική υποστήριξη και τη δημοκρατική συμπεριφορά, ενώ συνδέθηκε αρνητικά με την αυταρχική συμπεριφορά. Βέβαια, η

σχέση συνοχής έργου και ηγετικής συμπεριφοράς ήταν πιο σημαντική από τη σχέση κοινωνικής συνοχής και ηγετικής συμπεριφοράς.

Ως περιβαλλοντικός παράγοντας, το μέγεθος της ομάδας μπορεί να επηρεάσει σημαντικά μεταβλητές όπως η συνοχή, η απόδοση, η ικανοποίηση, η προσκόλληση κ.λπ. Συγκεκριμένα, όσον αφορά στη σχέση του μεγέθους της ομάδας με τη συνοχή είναι πολύ σημαντική η διερεύνηση της, καθώς σε άλλα αθλήματα οι ομάδες αποτελούνται από λίγα μέλη (π.χ. μια ομάδα καλαθοσφαίρισης αποτελείται από 5 παίκτες), ενώ σε άλλα από περισσότερα (π.χ. μια ποδοσφαιρική ομάδα αποτελείται από 11 ποδοσφαιριστές). Σε έρευνα των Widmeyer, Brawley και Carron (1990), η οποία πραγματοποιήθηκε σε ελεγχόμενο περιβάλλον, βρέθηκε ότι το μέγεθος της ομάδας σχετίζεται σημαντικά με τη συνοχή και την απόδοση τόσο αν η φύση της ομάδας είναι ψυχαγωγική όσο και αν είναι αγωνιστική. Συγκεκριμένα, το μέγεθος της ομάδας, σχετίστηκε αρνητικά με τη συνοχή έργου (μόνο με την ατομική έλξη προς το σύνολο) στην αρχή και στο τέλος της σεζόν, ενώ συνδέθηκε καμπυλόγραμμα με την κοινωνική συνοχή μόνο στο τέλος της σεζόν καθώς και με την απόδοση των ομάδων. Αντίθετα, το μέγεθος της ομάδας δεν παρουσίασε συσχέτιση με την ικανοποίηση. Συνοπτικά, υποστηρίχτηκε ότι οι ομάδες μικρού μεγέθους (3 μελών) έχουν τη μεγαλύτερη συνοχή έργου, τη μικρότερη κοινωνική συνοχή και μέση απόδοση, οι ομάδες μεσαίου μεγέθους (6 μελών) έχουν μέση συνοχή έργου, τη μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και την υψηλότερη απόδοση, ενώ οι ομάδες μεγάλου μεγέθους (9 μελών) έχουν τη μικρότερη συνοχή έργου, μέση κοινωνική συνοχή και τη χαμηλότερη απόδοση. Στο πλαίσιο της ίδιας μελέτης και με άλλο πειραματικό σχεδιασμό, βρέθηκε ότι καθώς αυξανόταν το μέγεθος της ομάδας μειωνόταν η ικανοποίηση και η συνοχή.

Βέβαια, οι σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών, οι οποίες αναφέρονται στο εννοιολογικό μοντέλο συνοχής του Carron (1982), μπορεί να είναι αντίστροφες και να κινούνται από τις συνέπειες που επιφέρει η συνοχή (απόδοση) προς τους παράγοντες που τη διαμορφώνουν (προσωπικούς, ομαδικούς, ηγετικούς και

περιβαλλοντικούς). Χαρακτηριστικά, σε έρευνα των Heuzé, Raimbault και Fontayne (2006), εξετάστηκαν οι σχέσεις μεταξύ συνοχής, συλλογικής αποτελεσματικότητας και ατομικής απόδοσης σε ομάδες καλαθοσφαίρισης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ατομική απόδοση επηρέασε τις αντιλήψεις για τη συλλογική αποτελεσματικότητα, η οποία με τη σειρά της επηρέασε τις αντιλήψεις για τη διάσταση τη συνοχής έργου «ενσωμάτωση στο σύνολο». Ωστόσο, παρατηρήθηκε ότι η ατομική απόδοση επηρέασε και τη διάσταση της συνοχής έργου «ενσωμάτωση στο σύνολο», η οποία στη συνέχεια καθόρισε τις αντιλήψεις για τη συλλογική αποτελεσματικότητα. Επομένως, ενισχύεται η άποψη ότι η κατεύθυνση του μοντέλου μπορεί να είναι και αντίστροφη, καθώς, σύμφωνα με τα ευρήματα της μελέτης, η συνοχή και η συλλογική αποτελεσματικότητα, αποτελούν συνέπειες της ατομικής απόδοσης.

2.2.4.2. Συνέπειες της συνοχής

Συνοχή και απόδοση

Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή της μελέτης, η συνοχή και η απόδοση είναι δύο έννοιες οι οποίες στις περισσότερες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σχετίζονται σημαντικά. Παρόλα αυτά, υπάρχουν και έρευνες που απορρίπτουν οποιαδήποτε σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Στο εννοιολογικό μοντέλο συνοχής του Carron (1982), που παρουσιάστηκε προηγουμένως, φαίνεται η σχέση της συνοχής και της απόδοσης. Ουσιαστικά, το μοντέλο τονίζει ότι η απόδοση είναι η βασική συνέπεια της συνοχής. Ωστόσο, όπως φανερώνουν οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, μπορεί να ισχύει και η αντίθετη κατεύθυνση.

Η απόδοση των αθλητών διακρίνεται σε *ατομική* και *ομαδική* καθώς και σε *σχετική* και *απόλυτη* απόδοση. Υπάρχουν διάφοροι μέθοδοι μέτρησης της *ατομικής απόδοσης*, όπως με την αξιολόγηση των τεχνικών επιδεξιοτήτων, τις οποίες επιδεικνύει ο κάθε αθλητής κατά τη διάρκεια του αγώνα (ποσοστά πετυχημένων μεταβιβάσεων, σουτ στην εστία, γκολ, ασίστ κ.λπ.). Από την άλλη πλευρά, η *ομαδική απόδοση* αφορά στη συνολική απόδοση της ομάδας σε έναν αγώνα (αποτέλεσμα αγώνα) ή σε ένα σύνολο αγώνων (ποσοστά βαθμολογιών, κατάταξη ομάδας). Επίσης, η απόδοση διακρίνεται στη *σχετική* και την *απόλυτη* απόδοση. Η *σχετική απόδοση* αναφέρεται στην αξιολόγηση μιας νέας απόδοσης σε σχέση με μια προηγούμενη απόδοση της ομάδας ή του αθλητή. Η *απόλυτη απόδοση* αναφέρεται στην αξιολόγηση της εκάστοτε ατομικής ή ομαδικής απόδοσης. Παραδείγματος χάριν, αν ο αθλητής πέτυχε ένα συγκεκριμένο αριθμό μεταβιβάσεων και αν η ομάδα έκανε νίκη ή ήττα στον αγώνα που εξετάστηκε από τους ερευνητές. Πολλές έρευνες χρησιμοποιούν για τη μέτρηση της απόδοσης είτε το αποτέλεσμα του συγκεκριμένου αγώνα, τις χρονικές στιγμές μέτρησης της συνοχής (Grieve *et al.*, 2000; Kozub & Button, 2000; Matheson *et al.*, 1997; Slater & Sewell, 1994; Tziner *et al.*, 2003) είτε ένα συνδυασμό του τελικού αποτελέσματος και της μεθόδου της παρατήρησης (Maynard & Watson, 1995) είτε βαθμολογικά ποσοστά (Boone *et al.*, 1997; Carron *et al.*, 2002; Landers *et al.*, 1982; Salminen & Luhtanen, 1998) είτε την τελική κατάταξη της ομάδας (Αγγελονίδης, 1995). Ο τρόπος τον οποίο επιλέγει ο κάθε ερευνητής να αξιολογήσει την απόδοση εξαρτάται από τους σκοπούς της μελέτης που πραγματοποιεί.

Προσεγγίζοντας βαθύτερα τη σχέση συνοχής και απόδοσης, παρατηρείται ότι συνήθως η σχέση είναι θετική όμως η κατεύθυνση της, δηλαδή, ποια μεταβλητή επηρεάζει την άλλη περισσότερο, ακόμα δεν έχει ξεκαθαριστεί. Σε μετα-ανάλυση των Carron, Colman, Wheeler και Stevens (2002) συνοψίζονται 46 έρευνες που αφορούν τη σχέση συνοχής και απόδοσης στον αθλητισμό. Επιπλέον, εξετάζονται παράγοντες όπως οι βιβλιογραφικές πηγές, ο πειραματικός σχεδιασμός, το είδος της

συνοχής, το είδος του αθλήματος, το φύλο, ο τρόπος μέτρησης της απόδοσης, η κατεύθυνση, το επίπεδο και η εμπειρία των ομάδων, οι οποίοι πιθανότατα επηρεάζουν και διαμορφώνουν τη σχέση. Ένας ακόμα, επιμέρους σκοπός της εργασίας τους, είναι η ξεχωριστή εξέταση των ερευνών που χρησιμοποίησαν το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας (Group Environment Questionnaire; Widmeyer *et al.*, 1985). Συμπερασματικά, η έρευνα επιβεβαιώνει ότι η *σχέση συνοχής και απόδοσης στον αθλητισμό είναι σημαντική (μέγεθος επίδρασης= 0,655)*. Σημαντική, αλλά μικρότερη είναι και η σχέση συνοχής και απόδοσης όταν εξετάζονται μόνο οι έρευνες που χρησιμοποιούν το GEQ (*μέγεθος επίδρασης= 0,499*). Όσον αφορά στους επιμέρους σκοπούς της μελέτης, η σχέση συνοχής και απόδοσης ήταν σημαντική ανεξαρτήτου βιβλιογραφικής πηγής (δημοσιευμένες και αδημοσίευτες) και είδους αθλήματος (αλληλεπιδραστικό ή παράλληλης προσπάθειας άθλημα), ενώ τόσο η συνοχή έργου όσο και η κοινωνική συνοχή σχετίστηκαν σημαντικά με την απόδοση. Ακόμα, τόσο στα αλληλεπιδραστικά αθλήματα όσο και στα αθλήματα παράλληλης προσπάθειας, η σχέση συνοχής και απόδοσης ήταν στατιστικώς σημαντική. Ο παράγοντας του φύλου φαίνεται να επηρεάζει τη σχέση συνοχής και απόδοσης, με τις γυναίκες να παρουσιάζουν σημαντικότερη συσχέτιση. Ως προς την κατεύθυνση της σχέσης τα αποτελέσματα δεν εξάγουν σαφή συμπεράσματα. Τέλος, η ικανότητα και η εμπειρία αποτελούν δύο παράγοντες που συμβάλουν σημαντικά στη σχέση συνοχής και απόδοσης.

Σε άλλη μετα-ανάλυση μικρότερου δείγματος (16 μελέτες), οι Evans και Dion (1991), ερεύνησαν τη σχέση συνοχής και απόδοσης αθλητικών και μη αθλητικών ομάδων προσπαθώντας να προσαρμόσουν τα αποτελέσματα τους σε αληθινές εργασιακές ομάδες. Συνολικά, οι μελέτες που συμπεριέλαβαν αφορούσαν αθλητικές, πειραματικές και στρατιωτικές ομάδες, οπότε η γενικευτική ισχύς των ευρημάτων τους είναι περιορισμένη. Τα συμπεράσματα τους επιβεβαίωσαν το ερευνητικό ερώτημα που έθεσαν και αφορούσε στη *σχέση συνοχής και απόδοσης*, η οποία αποδείχτηκε ότι ήταν *θετική*. Επιπλέον, υποστηρίχτηκε ότι παράγοντες, όπως ο

τρόπος μέτρησης της συνοχής και η αποδοχή των στόχων από τα μέλη, μπορεί να διαμορφώσουν τη σχέση συνοχής και απόδοσης στις εργασιακές ομάδες.

Η ανασκόπηση των Widmeyer και των συνεργατών του (1993) βασίστηκε σε 30 εργασίες που αφορούσαν στη σχέση συνοχής και απόδοσης σε μια προσπάθεια αποσαφήνισής της. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξαν ήταν ότι στο 83% των εργασιών καταγράφηκε *θετική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών*.

Σε μετα-ανάλυση των Mullen και Copper (1994) συγκεντρώθηκαν 49 έρευνες με σκοπό να διασαφηνιστεί η σχέση της συνοχής και της απόδοσης καθώς και η κατεύθυνση της σχέσης αυτής. Επιπλέον, οι ερευνητές εξέτασαν και παράγοντες, όπως ο πειραματικός σχεδιασμός, ο βαθμός αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών, η φύση και το μέγεθος της ομάδας, τα συστατικά της συνοχής, οι οποίοι πιθανότατα επηρεάζουν τη σχέση. Ως παράγοντες της συνοχής οι ερευνητές ανέφεραν την ατομική έλξη, τη δέσμευση με τον στόχο και την περηφάνια για την ομάδα. Συμπερασματικά, επιβεβαιώθηκε η *θετική σχέση* που υπάρχει ανάμεσα στη *συνοχή* και την *απόδοση*. Επιπλέον, η φύση και το μέγεθος της ομάδας βρέθηκε να σχετίζονται με τις έννοιες της συνοχής και της απόδοσης. Συγκεκριμένα, οι μικρές, οι πραγματικές και οι αθλητικές ομάδες σχετίστηκαν σημαντικότερα με τη συνοχή και την απόδοση, συγκριτικά με τις μεγάλες, τις τεχνητές και τις μη αθλητικές ομάδες, αντίστοιχα. Σε αντίθεση με άλλες μελέτες δεν βρέθηκε σημαντική σχέση του βαθμού αλληλεπίδρασης των μελών ως προς τη συνοχή και την απόδοση. Ως προς τους παράγοντες της συνοχής εκείνος που εμφάνισε την υψηλότερη συσχέτιση με τη συνοχή και την απόδοση ήταν η δέσμευση με το στόχο της ομάδας. Τέλος, η *κατεύθυνση της σχέσης* βρέθηκε ότι ήταν *ισχυρότερη από την απόδοση προς τη συνοχή παρά από τη συνοχή προς την απόδοση*. Ωστόσο, αρκετές από τις εργασίες που εξετάστηκαν και αφορούσαν τον αθλητισμό χρησιμοποιούσαν το Sport Cohesiveness Questionnaire (SCQ; Martens *et al.*, 1972) το οποίο, σύμφωνα με τους Carron και συνεργάτες (2002), στερείται υψηλής αξιοπιστίας αφού δεν βασίζεται σε κάποιο πιστοποιημένο μοντέλο συνοχής. Επίσης, οι περισσότερες έρευνες που

χρησιμοποίησαν οι ερευνητές δεν αφορούσαν αθλητικές ομάδες (Carron *et al.*, 2002).

Συμπερασματικά, όπως φαίνεται από τις μελέτες που παρουσιάστηκαν, η σχέση της συνοχής και της απόδοσης είναι κυρίως θετική, όμως μπορεί να επηρεαστεί σημαντικά από πολλούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων, από τον πειραματικό σχεδιασμό που ακολουθείται, από το είδος ή το επίπεδο συνοχής που εκτιμάται, από το είδος του αθλήματος στο οποίο ανήκει το δείγμα, από τον τρόπο μέτρησης της συνοχής και της απόδοσης, από το φύλο των αθλητών, από το επίπεδο και την εμπειρία των αθλητών, από την αποδοχή των στόχων κ.λπ.

Η έννοια της συνοχής έχει μελετηθεί εκτενώς από πολλούς ερευνητές σε διάφορα είδη ομάδων (κοινωνικές, αθλητικές κ.λπ.). Στον αθλητισμό ο Albert Carron θεωρείται ο σημαντικότερος θεωρητικός που έχει ασχοληθεί με τη συνοχή και τις σχέσεις που διαμορφώνει, με κομβική συμβολή, την ανάπτυξη του εννοιολογικού μοντέλου συνοχής για τον αθλητισμό (Carron, 1982). Οι ερευνητές που ασχολήθηκαν με τη συνοχή προσέγγισαν την έννοια, αλλά και τις σχέσεις της με άλλες μεταβλητές (π.χ. απόδοση), προσπαθώντας να φανερώσουν πως μπορεί να επηρεαστεί από διάφορους παράγοντες, όπως από τη φύση του αθλήματος, από τη χρησιμοποίηση διαφορετικών τρόπων αξιολόγησης της απόδοσης κ.ο.κ. Στη συνέχεια της εργασίας θα παρουσιαστούν μελέτες που αφορούν στη σχέση της συνοχής με την απόδοση, σε μια προσπάθεια να φανερωθεί η σχέση των δύο μεταβλητών στον αθλητισμό, καθώς και για να διευκρινιστούν οι παράγοντες που την επηρεάζουν.

Η έρευνα του Carron και των συνεργατών του (2002) πραγματοποιήθηκε με σκοπό την εξέταση της σχέσης της συνοχής έργου με την απόδοση ομάδων μπάσκετ και ποδοσφαίρου. Επιπλέον, εξετάστηκε κατά πόσο οι ατομικές αντιλήψεις των αθλητών για τη συνοχή, σχετίζονται με τη συνολική συνοχή της ομάδας που προκύπτει. Στην έρευνα συμμετείχαν 294 Καναδοί αθλητές και αθλήτριες που ανήκαν σε 18 ομάδες μπάσκετ και 9 ομάδες ποδοσφαίρου, κολεγιακών και

αγωνιστικών πρωταθλημάτων. Η συνοχή αξιολογήθηκε με το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας (GEQ; Carron *et al.*, 1985) από το οποίο συμπεριλήφθηκαν για τις ανάγκες της έρευνας μόνο οι διαστάσεις της συνοχής έργου. Ο λόγος που δεν συμπεριλήφθηκε η κοινωνική συνοχή ήταν γιατί ο προσανατολισμός στο έργο σχετίζεται σημαντικότερα με την απόδοση και τα ερωτήματα ήταν ήδη πολλά. Η απόδοση εκτιμήθηκε ποσοστιαία, από το σύνολο της βαθμολογίας στην αγωνιστική περίοδο, ως προς τη μέγιστη δυνατή βαθμολογία που θα μπορούσε να αποκτήσει η ομάδα αν νικούσε όλους τους αγώνες. Το ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε 2 εβδομάδες πριν τη λήξη της αγωνιστικής περιόδου. Τελικά, η εργασία φανέρωσε την *ισχυρή σχέση* μεταξύ *συνοχής* και *απόδοσης* με τη διάσταση της *συνοχής έργου* «*ατομική έλξη προς το σύνολο*», να επιδεικνύει ελαφρώς σημαντικότερη σχέση με την απόδοση. Επίσης, οι αντιλήψεις των αθλητών για τη συνοχή της ομάδας δεν διέφεραν σημαντικά μεταξύ τους με αποτέλεσμα η άθροιση των ατομικών αντιλήψεων να οδηγήσει σε μια αξιόπιστη μέτρηση της συνολικής συνοχής.

Σε έρευνα των Kozub και Button (2000) εξετάστηκε η επίδραση της απόδοσης στη συνοχή ομάδων ράγκμπι και κολύμβησης. Στην έρευνα συμμετείχαν 60 αθλητές από τέσσερις ομάδες ράγκμπι και 60 κολυμβητές από τέσσερις ομάδες κολύμβησης. Για την αξιολόγηση της συνοχής χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας (GEQ; Widmeyer *et al.*, 1985), ενώ η απόδοση εκτιμήθηκε βάσει της έκβασης ενός αγώνα. Συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο της συνοχής μαζί με ένα δημογραφικό ερωτηματολόγιο, χορηγήθηκαν μια ώρα πριν από τον αγώνα, ενώ το ερωτηματολόγιο της συνοχής μοιράστηκε ξανά μια ώρα μετά από τον αγώνα. Οι ερευνητές αξιολόγησαν μόνο έναν αγώνα στην προσπάθεια τους να καταδείξουν την άμεση επίδραση του αποτελέσματος του αγώνα στη συνοχή της ομάδας. Η έρευνα επιβεβαίωσε τη δυναμική φύση της συνοχής καθώς και τη σχέση της με την απόδοση αφού η συνοχή έργου μεταβλήθηκε σημαντικά κατά τη δεύτερη μέτρηση της. Αντίθετα, η κοινωνική συνοχή δεν βρέθηκε να μεταβάλλεται

σημαντικά ανάμεσα στις δύο μετρήσεις. Ακόμα, βρέθηκε ότι η *απόδοση* επηρέασε σημαντικά τις διαστάσεις της *συνοχής έργου* «*ενσωμάτωση στο σύνολο*» και «*ατομική έλξη προς το σύνολο*». Συγκεκριμένα, το αποτέλεσμα του αγώνα επηρέασε σημαντικά τη διάσταση της *συνοχής έργου* «*ενσωμάτωση στο σύνολο*» στις ομάδες *ράγκμπι*, ενώ η ίδια διάσταση βελτιώθηκε ανεξαρτήτου αποτελέσματος στις ομάδες *κολύμβησης*. Οι ομάδες *ράγκμπι* που νίκησαν εμφάνισαν μη σημαντική αύξηση στη διάσταση της *συνοχής έργου* «*ενσωμάτωση στο σύνολο*», ενώ οι ομάδες *ράγκμπι* που έχασαν εμφάνισαν σημαντική μείωση της ίδιας διάστασης. Ως προς το δεύτερο συστατικό της *συνοχής* βρέθηκε ότι η διάσταση της *συνοχής έργου* «*ατομική έλξη προς το σύνολο*» αυξήθηκε μετά από τη συμμετοχή σε έναν αγώνα αλλά η αλλαγή της δεν επηρεάστηκε ούτε από το είδος του αθλήματος αλλά ούτε και από την έκβαση του αποτελέσματος. Ερμηνεύοντας τα ευρήματα της μελέτης πιθανολογείται ότι η κοινωνική *συνοχή* παρέμεινε σταθερή γιατί η απόσταση μεταξύ των δύο μετρήσεων της *συνοχής* ήταν πολύ μικρή οπότε οι αθλητές δεν πρόλαβαν να αλληλεπιδράσουν εκτός αγώνα. Ακόμα, όπως φαίνεται το επίπεδο αλληλεπίδρασης ενός αθλήματος μπορεί να επηρεάσει τη σχέση *συνοχής* και *απόδοσης*.

Σε έρευνα για τη σχέση της *συνοχής* και της *απόδοσης* στο ποδόσφαιρο του Ισραήλ, του Tziner και των συνεργατών του (2003) εξετάστηκε μόνο η κοινωνική *συνοχή*. Το δείγμα τους αποτέλεσαν 198 ποδοσφαιριστές οι οποίοι ανήκαν σε 36 ομάδες. Για τη μέτρηση της κοινωνικής *συνοχής* αναπτύχθηκε από τους ερευνητές ένα ερωτηματολόγιο με 24 θέματα που μεταξύ άλλων αφορούσαν στο ομαδικό πνεύμα, την επικοινωνία, τις στενές σχέσεις και την αλληλεγγύη μεταξύ των αθλητών. Η *απόδοση* μετρήθηκε στον αγώνα, που ακολούθησε μετά τη μέτρηση της *συνοχής*, βάσει του αποτελέσματος. Τα αποτελέσματα της έρευνας φανέρωσαν τη *σχέση* μεταξύ *κοινωνικής συνοχής* και *απόδοσης* η οποία όμως δεν ήταν τόσο ισχυρή όσο αναμενόταν. Συγκεκριμένα, όπως ανέμεναν οι ερευνητές, οι φιλικές, ενθαρρυντικές και ειλικρινείς σχέσεις μεταξύ των αθλητών σχετίστηκαν με την πετυχημένη *απόδοση* στο ποδόσφαιρο. Ωστόσο, άλλοι παράγοντες πιθανότατα

επηρεάσαν περισσότερο την τελική απόδοση της ομάδας καθώς η συσχέτιση συνοχής και απόδοσης ήταν μόνο 0,27.

Η εργασία των ερευνητών Salminen και Luhtanen (1998) αποσκοπούσε στην αποσαφήνιση της σχέσης της συνοχής και της απόδοσης ομάδων χόκεϋ της Φιλανδίας. Το δείγμα αποτέλεσαν 12 ομάδες χόκεϋ επί πάγου, άνω των 200 αθλητών, τριών διαφορετικών ηλικιακών κατηγοριών (14-19 ετών). Η συνοχή εξετάστηκε με το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας (GEQ; Carron *et al.*, 1985). Από την άλλη πλευρά, η απόδοση εκτιμήθηκε από το ποσοστό που προέκυψε διακρίνοντας τους πραγματικούς πόντους στο πρωτάθλημα από τους μέγιστους δυνατούς. Τα αποτελέσματα φανέρωσαν ότι η *συνοχή σχετίζεται με την απόδοση* προβλέποντας το 29% της διασποράς της. Η διάσταση της *συνοχής έργου* και της *κοινωνικής συνοχής «ενσωμάτωση στο σύνολο»* σχετίστηκε σημαντικότερα με την απόδοση από ότι η *ατομική έλξη προς το σύνολο*. Ακόμα, η συνοχή έργου σχετίστηκε σημαντικότερα με την απόδοση από ότι η κοινωνική συνοχή, με τους ερευνητές να υποστηρίζουν ότι οι πετυχημένες ομάδες προσανατολίζονται περισσότερο στους στόχους παρά στην ικανοποίηση των μελών από τις κοινωνικές σχέσεις.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε ποδοσφαιρικά πρωταθλήματα του Ιράν, οι Narimani και Ahari (2008) εξέτασαν τη σχέση ανάμεσα στην ομαδική συνοχή, στους ασαφείς ρόλους των αθλητών και στην απόδοση. Επίσης, συγκρίθηκαν οι πρωταθλητές με τους μη πρωταθλητές ποδοσφαιριστές ως προς τις ίδιες μεταβλητές. Ως ασάφεια του ρόλου των αθλητών ορίζεται η έλλειψη αποσαφήνισης των πληροφοριών που αφορούν τις προσδοκίες που συνδέονται με την ατομική απόδοση (Kahn *et al.*, 1964). Από την ανασκόπηση των ερευνητών συμπεραίνεται ότι υπάρχει αρνητική σχέση ανάμεσα στην απόδοση και τους ασαφείς ρόλους των αθλητών καθώς και ανάμεσα στη συνοχή και τους ασαφείς ρόλους των αθλητών. Στην έρευνα συμμετείχαν 14 ομάδες και 268 ποδοσφαιριστές. Για τη μέτρηση της συνοχής χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο Αθλητικής Συνεκτικότητας (SCQ; Martens *et*

al., 1972) το οποίο παρουσιάζει δείκτη αξιοπιστίας 0,71. Για την αξιολόγηση της ασάφειας ρόλων χρησιμοποιήθηκε η Κλίμακα Ασάφειας Ρόλων (RAS; Beauchamp, Bray, Eys, & Carron, 2002) με δείκτη αξιοπιστίας, για την παρούσα μελέτη 0,81. Τέλος, η απόδοση των αθλητών εκτιμήθηκε με μια ειδική κλίμακα την οποία ανέπτυξαν οι ερευνητές και αφορούσε την απόδοση των αθλητών στην προπόνηση και στον αγώνα με δείκτη αξιοπιστίας 0,80. Συνολικά, τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν τη *θετική σχέση* ανάμεσα σε *συνοχή* και *απόδοση*. Επίσης, βρέθηκε ότι η *απόδοση επηρεάζεται και επηρεάζει τη συνοχή* ενισχύοντας μια *κυκλική σχέση*. Ακόμα, η ασάφεια ρόλων στους αμυντικούς παίκτες βρέθηκε να επηρεάζει αρνητικά τη συνοχή της ομάδας, ενώ η ασάφεια ρόλων στους επιθετικούς παίκτες βρέθηκε να επηρεάζει αρνητικά τη απόδοση τους. Όσον αφορά τις διαφορές μεταξύ πρωταθλητών και μη πρωταθλητών, οι πρώτοι παρουσιάζουν χαμηλότερη ασάφεια ρόλων, υψηλότερη συνοχή και απόδοση. Συνοπτικά, η συνοχή και η ασάφεια ρόλων είναι σημαντικοί παράγοντες που επηρεάζουν τόσο την ατομική όσο και την ομαδική απόδοση.

Στην εργασία των Matheson και των συνεργατών του (1997) εξετάστηκαν οι επιδράσεις της νίκης και της ήττας στη συνοχή ομάδων αλληλεπιδραστικών (λακρός, καλαθοσφαίριση) και παράλληλης προσπάθειας αθλημάτων (κολύμβηση, γυμναστική). Το δείγμα αποτέλεσαν 14 αθλήτριες λακρός, 13 καλαθοσφαίρισης, 18 γυμναστικής και 22 κολυμβήτριες. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για τη μέτρηση της συνοχής ήταν το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας (Group Environment Questionnaire; GEQ; Widmeyer *et al.*, 1985), ενώ ως απόδοση καταγράφηκε η νίκη και η ήττα της ομάδας. Συγκεκριμένα, η συνοχή αξιολογήθηκε κατά την προετοιμασία και μετά την πρώτη νίκη και την πρώτη ήττα της κάθε ομάδας, σχεδιασμός που προτιμήθηκε καθώς οι ερευνητές υποστήριξαν ότι η συνοχή επηρεάζεται θετικά όταν τα αποτελέσματα των ομάδων είναι αμφίρροπα. Βρέθηκε σημαντική *σχέση* ανάμεσα στη *συνοχή* και την *απόδοση*, ενώ η μεγαλύτερη *συνοχή έργου* επιτεύχθηκε στα *αθλήματα παράλληλης προσπάθειας*. Το εύρημα αυτό

πιθανολογείται ότι οφείλεται στο φύλο των αθλητών, στον έλεγχο από τους αθλητές και στη χρονική στιγμή μέτρησης της συνοχής καθώς ένα αποτέλεσμα στην αρχή της σεζόν (π.χ. μια ήττα) έχει διαφορετική επίδραση στη συνοχή από ότι στη μέση της σεζόν (π.χ. μια ήττα). Τέλος, τα μέλη αθλημάτων παράλληλης προσπάθειας εμφάνισαν *υψηλότερη συνοχή* μετά από μια ήττα από ότι μετά από μια νίκη, συγκριτικά με τα μέλη αλληλεπιδραστικών αθλημάτων.

Σε έρευνα των Maynard και Watson (1995) αξιολογήθηκε η σχέση συνοχής και απόδοσης σε ομάδες καλαθοσφαίρισης καθώς και η σχέση του αποτελέσματος και του ρόλου των αθλητών με τη συνοχή. Οι 9 αθλητές της μελέτης συμπλήρωσαν το Πολυδιάστατο Ερωτηματολόγιο Αθλητικής Συνοχής (Multi-dimensional Sport Cohesion Instrument; MSCCI; Yukelson *et al.*, 1984), ενώ η απόδοση εκτιμήθηκε βάσει του αποτελέσματος του αγώνα και της αξιολόγησης 2 παρατηρητών. Το ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε συνολικά 8 φορές, μετά από κάθε αγώνα, τέσσερις εβδομάδες πριν από τον πρώτο αγώνα και τέσσερις εβδομάδες μετά από τον τελευταίο αγώνα. Τα αποτελέσματα φανέρωσαν ότι τόσο οι βασικοί όσο και οι αναπληρωματικοί είχαν παρόμοια επίπεδα *συνοχής*, η οποία *δεν σχετίστηκε σημαντικά* με την *απόδοση* της ομάδας. Ωστόσο, επειδή δύο παράγοντες της συνοχής πλησίαζαν τη σημαντικότητα, προτείνεται οι προπονητές να φροντίζουν για τη βελτίωση της συνοχής τόσο των βασικών όσο και των αναπληρωματικών παικτών καθώς και για τη βελτίωση της συνοχής μετά από ήττες.

Στη διδακτορική διατριβή του Αγγελονίδη (1995) αξιολογήθηκαν οι επιδράσεις της συνοχής και της ηγετικής συμπεριφοράς στην απόδοση ομάδων πετοσφαίρισης. Για την εκτίμηση της απόδοσης χρησιμοποιήθηκε η τελική κατάταξη της ομάδας στο πρωτάθλημα. Ακόμα, η εργασία ασχολήθηκε με τις διαφορές της σχέσης ανάμεσα στα δύο φύλα (αθλητές και αθλήτριες), στην κατηγορία (A1 και A Αθηνών) και στο είδος ενασχόλησης των αθλητών (επαγγελματίες και ερασιτέχνες). Συνολικά οι συμμετέχοντες ήταν 586 αθλητές, 282 επαγγελματίες και 304 ερασιτέχνες. Η χορήγηση των ερωτηματολογίων για τη μέτρηση της συνοχής έγινε στην έναρξη της

προετοιμασίας, πριν την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου, στο τέλος του 1^{ου} καθώς και στο τέλος του 2^{ου} γύρου του πρωταθλήματος. Στο τέλος του 2^{ου} γύρου του πρωταθλήματος αξιολογήθηκε και η ηγετική συμπεριφορά των προπονητών. Συνοπτικά, τα αποτελέσματα της έρευνας φανέρωσαν μεταβολή στις διαστάσεις της συνοχής έργου της ομάδας ανάμεσα στην αρχική την τελική μέτρηση της συνοχής. Αντίθετα, η κοινωνική συνοχή δεν μεταβλήθηκε σημαντικά και παρέμεινε σε μέτρια επίπεδα, εύρημα το οποίο αποδόθηκε στην έλλειψη ψυχολογικής παρέμβασης. Οι διαστάσεις της *συνοχής* φανέρωσαν *υψηλό συντελεστή συσχέτισης με την τελική κατάταξη* της ομάδας κατά τη μέτρηση τους στην αρχή της προετοιμασίας και στο τέλος του 2^{ου} γύρου. Αντίθετα, δεν βρέθηκε τόσο μεγάλη συσχέτιση κατά τη 2^η και 3^η μέτρηση της συνοχής, δηλαδή, μέσα στην αγωνιστική περίοδο. Βέβαια, μόνο η διάσταση της συνοχής έργου «*ατομική έλξη προς το σύνολο*» προέβλεψε σημαντικότερα την τελική κατάταξη της ομάδας. Ακόμα, στη μελέτη φανερώθηκε ότι υπάρχουν στατιστικώς σημαντικές διαφορές στις διαστάσεις της συνοχής, μεταξύ ομάδων διαφορετικής κατηγορίας καθώς και αθλητών διαφορετικού είδους ενασχόλησης και φύλου. Χαρακτηριστικά, οι επαγγελματίες αθλητές εστιάζουν περισσότερο στη συνοχή έργου, ενώ οι ερασιτέχνες στην κοινωνική συνοχή.

Σε έρευνα των Bray και Whaley (2001) επιδιώχτηκε να διερευνηθεί η σχέση της συνοχής με την ατομική απόδοση καθώς και να φανερωθεί αν η αντιλαμβανόμενη προσπάθεια λειτουργεί ως διαμεσολαβητής στη σχέση. Στην ανασκόπηση της εργασίας υποστηρίζεται ότι η προσπάθεια, η οποία προκύπτει εξετάζοντας τη μέγιστη πρόσληψη οξυγόνου (VO₂max), σχετίζεται θετικά με την συνοχή έργου της ομάδας. Το δείγμα αποτέλεσαν 4 ομάδες μπάσκετ αγοριών (41 αθλητές) και 4 ομάδες μπάσκετ κοριτσιών (49 αθλήτριες) ηλικίας 14-18 ετών. Η συνοχή μετρήθηκε με το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας (GEQ; Widmeyer *et al.*, 1985), ενώ η αναμενόμενη προσπάθεια με μια προσαρμοσμένη, για μαθητές σχολείου, έκδοση του ερωτηματολογίου Εσωτερικής Παρακίνησης (IMI; Ryan, 1982). Η ατομική απόδοση εκτιμήθηκε από ειδικό τύπο που ανέπτυξαν οι Sonstroem και

Bernardo (1982). Τα ερωτηματολόγια χορηγήθηκαν στους αθλητές στη μέση και στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, ενώ η απόδοση αξιολογήθηκε τις ίδιες χρονικές περιόδους. Τα αποτελέσματα φανέρωσαν ότι στη μέση της αγωνιστικής περιόδου η σχέση συνοχής και ατομικής απόδοσης δεν ήταν σημαντική. Αντίθετα στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου βρέθηκε *σημαντική σχέση συνοχής και απόδοσης* με τη διάσταση της *κοινωνικής συνοχής «ατομική έλξη προς το σύνολο»* να προβλέπει σημαντικά την προσπάθεια και την ατομική απόδοση. Βέβαια, ίσως αυτό το εύρημα να οφείλεται στο γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της αγωνιστικής περιόδου δόθηκε η δυνατότητα στα μέλη να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους, να δεθούν με τους στόχους της ομάδας και επομένως να αυξήσουν την προσπάθεια τους. Άλλωστε σε αυτή την ηλικία οι νέοι ενδιαφέρονται για κοινωνικές σχέσεις, αποδοχή από τους άλλους και φιλίες. Επίσης, η χαμηλή εξηγημένη διασπορά από τη διάσταση της *κοινωνικής συνοχής «ατομική έλξη προς το σύνολο»* οδηγεί στο συμπέρασμα ότι και άλλες μεταβλητές επηρεάζουν την απόδοση των αθλητών.

Βέβαια, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι έρευνες για τη σχέση συνοχής και απόδοσης δεν καταλήγουν απαραίτητα σε θετικά αποτελέσματα. Χαρακτηριστικά σε μελέτη του Hardy και των συνεργατών του (2005) εξετάστηκαν τα μειονεκτήματα που προκαλεί η υψηλή συνοχή. Στην ανασκόπηση φανερώθηκε ότι η υψηλή συνοχή μπορεί να αυξήσει το άγχος των αθλητών. Συγκεκριμένα, αυξάνεται η πίεση των αθλητών με αρνητικές σκέψεις όπως η εγκατάλειψη της ομάδας, η προδοσία των συναθλητών τους, η μη ικανοποίηση των προσδοκιών των συναθλητών τους και η χαμηλή απόδοση. Άλλωστε, τα μέλη των ομάδων που παρουσιάζουν υψηλή συνοχή, μπορεί να βιώσουν άγχος για τις αυξημένες ευθύνες και απαιτήσεις, ενώ είναι πιθανό να χρησιμοποιήσουν στρατηγικές για την αποφυγή του κινδύνου μείωσης της αυτοεκτίμησης (Carron *et al.*, 1994). Στη μελέτη συμμετείχαν 105 αθλητές και αθλήτριες ομαδικών αθλημάτων (μπέιζμπολ, σόφτμπολ, ράγκμπι, ποδόσφαιρο, βόλεϊ) οι οποίοι συμπλήρωσαν ένα ανοιχτού τύπου ερωτηματολόγιο που ανέπτυξαν οι ερευνητές. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 56% των δοκιμαζόμενων υποστήριξε

ότι η υψηλή κοινωνική συνοχή μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις, το 31% υποστήριξε ότι η υψηλή συνοχή έργου μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις, ενώ το 22% υποστήριξε ότι τόσο η υψηλή συνοχή έργου όσο και η υψηλή κοινωνική συνοχή μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις. Συνοπτικά, η πλειοψηφία των αθλητών υποστήριξε ότι υπάρχουν μειονεκτήματα όταν η κοινωνική συνοχή είναι υψηλή, ενώ η μειοψηφία υποστήριξε ότι υπάρχουν μειονεκτήματα όταν η συνοχή έργου είναι υψηλή. Τα αποτελέσματα της μελέτης δεν απορρίπτουν τις υπόλοιπες μελέτες που κατέληξαν σε θετικές επιδράσεις της συνοχής, αντίθετα τονίζουν τη σημασία της, καθώς μπορεί μερικές φορές οι αθλητές να αντιλαμβάνονται τη συνοχή ως προβληματική για την ατομική τους απόδοση.

Στην εργασία των Pain και Harwood (2007) ερευνήθηκαν οι παράγοντες που επηρεάζουν την απόδοση ομάδων ποδοσφαίρου με την διεξαγωγή προσωπικών συνεντεύξεων στους αθλητές. Οι δοκιμαζόμενοι, που είχαν εμπειρία σε εθνικού επιπέδου διοργανώσεις, ήταν έξι προπονητές, τέσσερις ποδοσφαιριστές και τρία μέλη από το επιστημονικό προσωπικό. Οι προπονητές κλήθηκαν να απαντήσουν σε ζητήματα σχετικά με δημογραφικά χαρακτηριστικά, με την απόδοση και τις προσδοκίες των αθλητών και έδωσαν συμβουλευτικές προτάσεις για το προσωπικό. Οι αθλητές απάντησαν σε παρόμοιες ερωτήσεις με τους προπονητές, αλλά με σημαντικές αλλαγές στις ερωτήσεις που αφορούσαν την απόδοση τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ερωτήσεων προς τους προπονητές, *Μπορείτε να μου μιλήσετε για τους στόχους και τις προσδοκίες των αθλητών σε αυτό του τουρνουά; Γιατί πιστεύετε ότι η ομάδα απέδωσε με τον συγκεκριμένο τρόπο; Ποιοι παράγοντες, θετικοί και αρνητικοί, επηρέασαν την απόδοση της ομάδας;* ενώ προς τους αθλητές, *Γιατί πιστεύετε ότι εσείς προσωπικά κατακτήσατε / δεν κατακτήσατε τους στόχους σας; Ποιοι παράγοντες, θετικά ή αρνητικά, επηρέασαν την απόδοση σας;* Οι συνεντεύξεις διήρκεσαν 35 με 90 λεπτά και πραγματοποιήθηκαν μέσα σε 3 εβδομάδες από την συμμετοχή των αθλητών σε επίσημα ευρωπαϊκά και παγκόσμια ποδοσφαιρικά τουρνουά νέων και εφήβων. Τα αποτελέσματα φανέρωσαν ότι μεταξύ άλλων

παραγόντων που επηρεάζουν θετικά την τελική απόδοση της ομάδας είναι και η συνοχή. Αντίθετα παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την απόδοση είναι το άγχος, η σωματική κόπωση κ.α. Η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή ήταν ο συχνότερος παράγοντας ο οποίος συνδέθηκε με τη θετική απόδοση. Ωστόσο, τα αποτελέσματα μπορεί να επηρεάστηκαν σημαντικά από την ηλικία των αθλητών (μ.ο. 16,3 ετών).

Σε εργασία των ίδιων ερευνητών (Pain & Harwood, 2008) στο χώρο του ποδοσφαίρου εξετάστηκε η επίδραση των μεταβλητών που αποδείχτηκαν, στην προηγούμενη μελέτη, ότι επηρεάζουν την απόδοση. Οι δοκιμαζόμενοι της μελέτης ήταν 82 νέοι αθλητές, που συμμετείχαν σε διεθνή τουρνουά για περισσότερα από 2 χρόνια (μ.ο. 16,2 ετών) και 23 μέλη του προσωπικού (8 προπονητές και 15 άτομα επιστημονικού προσωπικού). Οι ερευνητές ανέπτυξαν το ερωτηματολόγιο Performance Environment Survey (PES; Pain & Harwood, 2008) το οποίο εξετάζει τους παράγοντες που επηρεάζουν την απόδοση στο αθλητικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο εξετάζει 5 παράγοντες, το υπόβαθρο του συμμετέχοντα, την εμπειρία σε τουρνουά, τους παράγοντες που επηρεάζουν την απόδοση των αθλητών (προ-αγωνιστικοί, σωματικοί, ψυχολογικοί, προπονητικοί), τους παράγοντες που επηρεάζουν ομαδική απόδοση (προπονητικοί, ομαδικού/κοινωνικοί, σχεδιασμού/οργάνωσης, περιβαλλοντικοί) και περιέχει κάποια επιπλέον ερωτήματα. Τα ερωτηματολόγια χορηγήθηκαν σε 6 διεθνή τουρνουά σε διάρκεια 2 ετών. Συνοπτικά, βρέθηκε ότι πέρα από τη συνοχή της ομάδας, η εμπειρία σε αντίστοιχη διοργάνωση επηρεάζει θετικά την απόδοση των αθλητών, ενώ η έλλειψη σχετικής εμπειρίας επηρεάζει αρνητικά την απόδοση των αθλητών. Άλλοι παράγοντες που σχετίζονται, θετικά η αρνητικά, με την απόδοση είναι η δυσκολία στον ύπνο, η κακή διατροφή, η κούραση, η σαφήνεια στο ρόλο του αθλητή, η ανία, η αδυναμία για αυτοκυριαρχία των αθλητών, οι ξεκάθαροι στόχοι, ο προπονητής, η έλλειψη δραστηριοτήτων για τον ελεύθερο χρόνο των αθλητών, οι φτωχές αθλητικές εγκαταστάσεις και το αδιάφορο κοινό.

Σε άλλη μελέτη των Williams και Widmeyer (1991) εξετάστηκε η σχέση συνοχής και απόδοσης σε αθλήματα παράλληλης προσπάθειας καθώς και η επιρροή της σχέσης από τους παράγοντες της επικοινωνίας και της παρακίνησης των μελών. Το δείγμα αποτέλεσαν 83 αθλήτριες γκολφ της πρώτης κατηγορίας του πρωταθλήματος, οι οποίες συμπλήρωσαν το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της ομάδας (GEQ; Carron *et al.*, 1985) και κάποιες ερωτήσεις που αφορούσαν την επικοινωνία και την παρακίνηση των μελών. Όπως φανερώθηκε η *συνοχή* και η *απόδοση σχετίστηκαν θετικά*, με τη συνοχή έργου να συνδέεται σημαντικότερα με την απόδοση από ότι η κοινωνική συνοχή. Ακόμα, ομάδες με υψηλή συνοχή παρουσίασαν και υψηλά επίπεδα επικοινωνίας και παρακίνησης των μελών τους. Ωστόσο, οι παράγοντες της επικοινωνίας και της παρακίνησης συνδέθηκαν μόλις με το 5% της διασποράς της απόδοσης με την παρακίνηση να αποτελεί το μοναδικό σημαντικό παράγοντα καθορισμού της απόδοσης. Τέλος, η σχέση συνοχής και απόδοσης, σε αθλήματα παράλληλης προσπάθειας, ήταν παρόμοια με την αντίστοιχη σχέση σε αλληλεπιδραστικά αθλήματα στα οποία υπάρχει περισσότερη επικοινωνία και ομαδική εργασία μεταξύ των μελών της ομάδας.

Ωστόσο, η σχέση δεν είναι πάντα θετική, όπως φανερώνει και η έρευνα του Carron και των συνεργατών του (1994). Στην εργασία, ερευνήθηκε η σχέση της συνοχής με την αυτο-υπονόμευση (self-handicapping). Σύμφωνα με την αυτο-υπονόμευση, οι αθλητές χρησιμοποιούν διάφορες δικαιολογίες για την μειωμένη τους προσπάθεια και απόδοση ώστε να προστατέψουν την αυτοεκτίμησή τους σε πιθανή αρνητική αξιολόγηση του κοινωνικού συνόλου στο οποίο ανήκουν. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας η *υψηλή κοινωνική συνοχή σχετίζεται σημαντικά* με την *αυτο-υπονόμευση* των αθλητών οι οποίοι προβάλλουν δικαιολογίες για να μην πληγεί η αυτοεκτίμησή τους στο κοινωνικό πλαίσιο της ομάδας που ανήκουν.

Τέλος, σε μελέτη των Kim και Sugiyama (1992) εξετάστηκε η σχέση της συνοχής και της απόδοσης σε 1972 μαθητές αθλητικών ομάδων στίβου, καλαθοσφαίρισης και πολεμικών τεχνών. Η απόδοση αξιολογήθηκε με ένα

ερωτηματολόγιο που ανέπτυξαν οι ερευνητές, ενώ η συνοχή με το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της ομάδας (GEQ; Carron *et al.*, 1985). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, η απόδοση συνδέθηκε θετικά με τις τέσσερις διαστάσεις της συνοχής αλλά λιγότερο με τη διάσταση της συνοχής έργου «ενσωμάτωση στο σύνολο». Στον Πίνακα 2.2 παρουσιάζονται συνοπτικά οι έρευνες που αφορούν τη σχέση συνοχής και απόδοσης.

Πίνακας 2.2. Έρευνες που εξετάζουν τη σχέση συνοχής και απόδοσης.

Ερευνητές	Πληθυσμός / Εργαλεία	Ευρήματα
Carron, Colman, Wheeler, & Stevens (2002)	Μετα-ανάλυση σε αθλητικές ομάδες	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης
Evans & Dion (1991)	Μετα-ανάλυση σε αθλητικές και μη αθλητικές ομάδες	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης
Mullen & Copper (1994)	Μετα-ανάλυση σε αθλητικές και μη αθλητικές ομάδες	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης, ιδίως για τις μικρές, πραγματικές και αθλητικές ομάδες
Widmeyer, Carron, & Brawley (1993)	Ανασκόπηση	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης στο 83% των εργασιών
Carron, Bray, & Eys (2002)	Ομάδες μπάσκετ και ποδοσφαίρου; GEQ	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης, ιδίως της διάστασης της συνοχής έργου «ατομική έλξη προς το σύνολο» (η κοινωνική συνοχή δεν μετρήθηκε)
Kozub & Button (2000)	Ομάδες ράγκμπι και κολύμβησης; GEQ	Θετική σχέση απόδοσης και συνοχής, ιδίως με τις διαστάσεις της συνοχής έργου
Tziner, Nicola, & Rizac, (2003)	Ομάδες ποδοσφαίρου; Αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο	Θετική αλλά μη σημαντική σχέση κοινωνικής συνοχής και απόδοσης (η συνοχή έργου δεν μετρήθηκε)

Salminen & Luhtanen (1998)	Ομάδες χόκεϋ; GEQ	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης, ιδίως της διάστασης «ενσωμάτωση στο σύνολο» και της συνοχής έργου
Narimani & Ahari (2008)	Ομάδες ποδοσφαίρου; SCQ	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης
Matheson, Mathes, & Murray (1997)	Αλληλεπιδραστικά και παράλληλης προσπάθειας αθλήματα; GEQ	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης, κυρίως της συνοχής έργου σε αθλήματα παράλληλης προσπάθειας και της συνοχής γενικότερα μετά από ήττα
Bray & Whaley (2001)	Ομάδες μπάσκετ; GEQ	Θετική σχέση συνοχής και ατομικής απόδοσης στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, ιδίως της διάστασης της κοινωνικής συνοχής «ατομική έλξη προς το σύνολο». Στη μέση της περιόδου δεν βρέθηκε σημαντική σχέση
Pain & Harwood (2007)	Ομάδες ποδοσφαίρου; Συνέντευξη	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης
Pain & Harwood (2008)	Ομάδες ποδοσφαίρου; PES	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης
Williams & Widmeyer (1991)	Ομάδες γκολφ; GEQ	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης, ιδίως της συνοχής έργου
Kim & Sugiyama (1992)	Ομαδικά και ατομικά αθλήματα; GEQ	Θετική σχέση συνοχής και απόδοσης με μικρότερη τη διάσταση της συνοχής έργου «ενσωμάτωση στο σύνολο»
Αγγελονίδης (1995)	Πετοσφαίριση; GEQ	Θετική σχέση συνοχής και τελικής κατάταξης της ομάδας με σημαντικότερη τη διάσταση της συνοχής έργου «ατομική έλξη προς το σύνολο»
Maynard & Watson (1995)	Καλαθοσφαίριση; MSCI	Μη σημαντική σχέση συνοχής και απόδοσης
Carron, Prapavessis, & Grove (1994)	Αθλητικές ομάδες; Αυτοσχέδια κλίμακα αξιολόγησης	Η συνοχή μπορεί να γίνει αντιληπτή τόσο ως θετικός όσο και ως αρνητικός παράγοντας της απόδοσης. Ως αρνητικός παράγοντας, συνδέεται με την έννοια της

αυτο-υπονόμησης από τους αθλητές		
Hardy, Eys, & Carron (2005)	Ομαδικά αθλήματα; Αυτοσχέδια κλίμακα αξιολόγησης	Αντιλήψεις για αρνητικές συνέπειες της συνοχής στην απόδοση, ιδίως της κοινωνικής συνοχής

Συνοχή και απόδοση: Αιτιώδης / Κυκλική σχέση

Όπως φανερώνεται από τις περισσότερες μελέτες που αφορούν στη σχέση της συνοχής με την απόδοση, η σχέση είναι αμφίδρομη. Δεν έχει ξεκαθαριστεί αν η σχέση είναι αιτιώδης, αν είναι κυκλική ακόμα και αν τελικά υπάρχει σχέση. Όταν γίνεται αναφορά στην *αιτιότητα* της σχέσης εξετάζεται ποια μεταβλητή αποτελεί αιτία της άλλης, δηλαδή αν η συνοχή είναι η αιτία η αποτέλεσμα της απόδοσης. Αντίστοιχα, όταν αναφέρεται ο όρος *κυκλική* σχέση, ουσιαστικά ερευνάται αν η απόδοση την χρονική στιγμή t_1 επηρεάζει τη συνοχή τη χρονική στιγμή t_2 , η οποία μεταβάλλεται και με τη σειρά της επηρεάζει την απόδοση τη χρονική στιγμή t_2 . Τέλος, αν και σπάνια, υπάρχει η πιθανότητα η σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών να είναι αρνητική ή να μην είναι σημαντική. Βέβαια, αυτή η υπόθεση έχει απορριφθεί από σημαντικές έρευνες που αφορούν στον αθλητισμό και έχουν ήδη παρουσιαστεί.

Για τη διερεύνηση της σχέσης της συνοχής και της απόδοσης χρησιμοποιείται άλλοτε μια και μόνο μέτρηση της μιας μεταβλητής σε κάποιο χρονικό σημείο και μια μέτρηση της άλλης μεταβλητής σε άλλο χρονικό σημείο, ενώ άλλοτε είναι απαραίτητη η πραγματοποίηση επαναληπτικών μετρήσεων σε διάφορες χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια των αγωνιστικών υποχρεώσεων των ομάδων. Με τις επαναλαμβανόμενες μετρήσεις μειώνεται ο κίνδυνος αλλοίωσης των αποτελεσμάτων από μη ελεγχόμενους παράγοντες (π.χ. αλλαγές στο ρόστερ της ομάδας, μη αναμενόμενα επιτυχή αποτελέσματα μέσα στη σεζόν, φορμάρισμα κ.λπ.).

Οι στατιστικές μέθοδοι που συνήθως χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της σχέσης της συνοχής με την απόδοση είναι:

➤ *Cross-lagged panel correlation; CLPC*

Μια μέθοδος ανάλυσης που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να βρεθεί η αιτιότητα ανάμεσα στη συνοχή και την απόδοση είναι οι συσχετίσεις cross lagged, οι οποίες έχουν αξιοποιηθεί σε έρευνα μακράς διάρκειας που εξετάζε τη σχέση (Bakeman & Helmreich, 1975). Χρησιμοποιείται όταν υπάρχουν δύο μεταβλητές που μετρούνται σε δύο διαφορετικές χρονικές στιγμές (π.χ. t_1 και t_2) και μπορούν να πραγματοποιηθούν 6 συσχετίσεις:

Δύο συγχρονισμένες αναλύσεις (synchronous correlations),

- συνοχή¹ απόδοση¹
- συνοχή² απόδοση²

Δύο αυτοσυσχετίσεις (auto-correlations),

- συνοχή¹ συνοχή²
- απόδοση¹ απόδοση²

Δύο αντίστροφες αναλύσεις (cross-lagged correlations),

- συνοχή¹ απόδοση²
- συνοχή² απόδοση¹

Για να βρεθεί ποια συσχέτιση είναι σημαντικότερη και επομένως ποια μεταβλητή επηρεάζει την άλλη περισσότερο, πρέπει να συγκριθεί η διαφορά μεταξύ των δύο αντίστροφων αναλύσεων (συνοχή¹ απόδοση² και συνοχή² απόδοση¹). Αν η διαφορά είναι σημαντική και τα αξιώματα της CLPC ικανοποιούνται, τότε μπορούμε να

καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η μια μεταβλητή επηρεάζει σημαντικότερα την άλλη.

➤ *Partial correlation analysis,*

Οι μερικές συσχετίσεις χρησιμοποιούνται επειδή οι συσχετίσεις cross lagged δεν υπολογίζουν ποιος είναι συνήθως ο σημαντικότερος προβλεπτής μιας μεταβλητής, δηλαδή, αν επηρεάζουν μια σχέση οι προγενέστερες μετρήσεις της ίδιας μεταβλητής. Οπότε με τις μερικές συσχετίσεις γίνεται έλεγχος της πρώτης μέτρησης της μεταβλητής που επηρεάστηκε (effect variable) όταν η μεταβλητή που επηρεάστηκε συγκρίνεται με την αρχική μεταβλητή αίτιο. Ουσιαστικά, χρησιμοποιούνται για την εξέταση της συσχέτισης μεταξύ των δύο μεταβλητών αφαιρώντας τις επιδράσεις τρίτων μεταβλητών. Συγκεκριμένα για να αξιολογηθούν οι δύο μεταβλητές μετριοούνται γραμμικά ως προς τις τρίτες μεταβλητές που μπορεί να επηρεάζουν τη σχέση.

➤ *Path analysis,*

Η ανάλυση διαδρομής παρουσιάζει πολλές ομοιότητες με την πολλαπλή παλινδρόμηση. Σκοπός της είναι να παρέχει υπολογισμούς του μεγέθους και της σημαντικότητας των αιτιωδών σχέσεων των μεταβλητών. Χαρακτηριστικά, επιτρέπει στον ερευνητή να μετρήσει την ισχύ της σχέσης συνοχή - απόδοση και απόδοση - συνοχή, αξιολογώντας τη συνοχή πριν και μετά από έναν αγώνα. Οι συνισταμένες της μιας διαδρομής συγκρίνονται με τις συνισταμένες της αντίθετης διαδρομής. Πρώτος ο Landers και οι συνεργάτες του (1982) αξιοποίησε την ανάλυση διαδρομής στον αθλητισμό και συγκεκριμένα εκτίμησε τις αιτιώδεις σχέσεις της συνοχής.

Οι στατιστικές μέθοδοι που παρουσιάστηκαν έχουν υποστεί αρκετή κριτική, η κάθε μια για διαφορετικούς λόγους, ενώ πολύ συχνά καταλήγουν σε αντιφατικά αποτελέσματα. Χαρακτηριστικά σε έρευνα των Carron και Ball (1977) ασκήθηκε

κριτική στον τρόπο που επέλεξαν να αξιολογήσουν την αιτιώδη σχέση συνοχής και απόδοσης. Συγκεκριμένα, χρησιμοποίησαν τις 'cross lagged' συσχετίσεις, οι οποίες όμως δεν κρίνονται κατάλληλες, καθώς εξετάζουν τη συνοχή και την απόδοση σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, ενώ, κανονικά, απαιτείται συγχρονισμός στις μετρήσεις εφόσον η απόδοση αξιολογείται βάσει της νίκης ή της ήττας (Landers *et al.*, 1982). Σε έρευνα των Landers και των συνεργατών του (1982), αξιολογήθηκε η αιτιώδης σχέση συνοχής και απόδοσης, ενώ χρησιμοποιήθηκαν και οι τρεις μέθοδοι στατιστικής ανάλυσης για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων. Οι δοκιμαζόμενοι της μελέτης ήταν 71 άνδρες κολεγιακοί μαθητές ηλικίας 22-35 ετών, οι οποίοι συμμετείχαν σε ένα τουρνουά μπάσκετ το οποίο διενεργήθηκε μεταξύ τους και διήρκεσε 7 εβδομάδες (7 αγωνιστικές). Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για τη μέτρηση της συνοχής ήταν το Ερωτηματολόγιο Αθλητικής Συνεκτικότητας (SCQ; Martens *et al.*, 1972), ενώ η απόδοση εκτιμήθηκε από το ποσοστό νικών και ηττών στις αντίστοιχες στιγμές μέτρησης της συνοχής. Συγκεκριμένα, η συνοχή μετρήθηκε πριν από τον τρίτο, τον πέμπτο και τον έβδομο αγώνα. Συμπερασματικά, παρόλο που οι 'cross lagged' συσχετίσεις, ήταν σημαντικές και προς τις δύο κατευθύνσεις, τα περισσότερα θετικά αποτελέσματα απορρίφθηκαν όταν αξιολογήθηκαν με τη μέθοδο της μερικής συσχέτισης. Μόνο ο παράγοντας της συνοχής «φιλία» δεν επηρεάστηκε σημαντικά. Όμοια ήταν τα αποτελέσματα και όταν χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση διαδρομής με την οποία μόνο ο παράγοντας της «φιλίας» σχετίστηκε σημαντικά με την απόδοση. Επομένως, η *σχέση συνοχής και απόδοσης μπορεί να θεωρηθεί κυκλική μόνο ως προς τον παράγοντα της φιλίας*, ο οποίος βέβαια ήταν υψηλός από την πρώτη μέτρηση λόγω της κοινής συνύπαρξης των μαθητών στο περιβάλλον του σχολείου.

Σε εργασία των ερευνητών Williams και Hacker (1982) εξετάστηκε αν η συνοχή είναι η αιτία ή το αποτέλεσμα της πετυχημένης απόδοσης. Επιπλέον, αξιολογήθηκε η αιτιώδης σχέση μεταξύ συνοχής - ικανοποίησης και απόδοσης - ικανοποίησης. Τέλος, συγκρίθηκαν τα αποτελέσματα της έρευνας, στα οποία κατέληξαν με τρεις

διαφορετικές μεθόδους ανάλυσης (ανάλυση διαδρομής, ανάλυση μερικής συσχέτισης, συσχετίσεις 'cross lagged'). Οι συμμετέχοντες της μελέτης ήταν 132 γυναίκες αθλήτριες του χόκεϊ επί χόρτου. Για τη μέτρηση της συνοχής οι αθλήτριες κλήθηκαν να συμπληρώσουν το Ερωτηματολόγιο Αθλητικής Συνεκτικότητας (SCQ; Martens *et al.*, 1972), ενώ για την αξιολόγηση της ικανοποίησης απάντησαν σε τρία σχετικά ερωτήματα. Τα ερωτηματολόγια χορηγήθηκαν στην αρχή, στη μέση και στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, ενώ η απόδοση υπολογίστηκε από το ποσοστό νικών της κάθε ομάδας, στη μέση και στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Αξιολογώντας τα αποτελέσματα με τη μέθοδο συσχέτισης 'cross lagged', βρέθηκε ότι η σχέση συνοχής και απόδοσης ήταν εξίσου δυνατή με τη σχέση απόδοσης και συνοχής, καταλήγοντας σε ένα *κυκλικό μοντέλο*. Βέβαια, η μέθοδος συσχέτισης 'cross lagged' παρουσιάζει αδυναμίες στην εξαγωγή αιτιωδών σχέσεων. Από την άλλη πλευρά, όταν τα αποτελέσματα εξετάστηκαν με τις μεθόδους της ανάλυσης διαδρομής και κυρίως με τη μερική συσχέτιση, βρέθηκε ότι η απόδοση επηρεάζει τη συνοχή. Όσον αφορά τη μεταβλητή της ικανοποίησης, όταν εξετάστηκε με τη μέθοδο συσχέτισης 'cross lagged' βρέθηκε *κυκλική σχέση* μεταξύ συνοχής και απόδοσης με την ικανοποίηση να αποτελεί διαμεσολαβητή. Αντίθετα με την *ανάλυση διαδρομής* οι μόνες σχέσεις που βρέθηκαν ήταν από την *απόδοση στη συνοχή* και από τη συνοχή στην ικανοποίηση, η οποία ήταν μόνο αποτέλεσμα.

Σε πιο πρόσφατη έρευνα των Chang και Bordia (2001) εξετάστηκε η σχέση συνοχής και απόδοσης σε μη αθλητικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, ελέγχθηκε η αξιοπιστία του Ερωτηματολογίου Περιβάλλοντος της Ομάδας (GEQ; Widmeyer *et al.*, 1985) σε σχολικό περιβάλλον καθώς και οι σχέσεις ανάμεσα στα διαφορετικά είδη συνοχής και απόδοσης, χρησιμοποιώντας το μοντέλο του Hackman (1990) για την απόδοση. Συγκεκριμένα, εξετάζεται η επίδραση της συνοχής στις εξής τρεις παραμέτρους της απόδοσης: στην αποτελεσματικότητα της απόδοσης (task effectiveness), στη λειτουργικότητα του συστήματος (system viability) και στην ανάπτυξη του ατόμου (professional growth). Στη μελέτη συμμετείχαν 80 μαθητές οι

οποίοι χωρίστηκαν σε ομάδες των 3 και 4 μελών για να εργαστούν σε ένα ερευνητικό έργο διάρκειας 5 εβδομάδων. Για την αξιολόγηση της συνοχής χρησιμοποιήθηκε μια τροποποιημένη έκδοση του Ερωτηματολογίου Περιβάλλοντος της Ομάδας (GEQ; Widmeyer *et al.*, 1985), ενώ για την αξιολόγηση της απόδοσης συντάχτηκαν συγκεκριμένα ερωτήματα και αξιολογήθηκαν κάποιες παρουσιάσεις των μαθητών. Η πρώτη μέτρηση πραγματοποιήθηκε στην 2^η εβδομάδα του ερευνητικού έργου που ανατέθηκε στους μαθητές, ενώ η δεύτερη στην 5^η εβδομάδα. Συνοπτικά, ως προς την αιτιώδη σχέση που εξετάστηκε, βρέθηκε ότι *η συνοχή ήταν παράγοντας καθορισμού και όχι συνέπεια της απόδοσης*. Πιο συγκεκριμένα ευρήματα ήταν ότι η κοινωνική συνοχή επηρέασε την λειτουργικότητα του συστήματος, ενώ η συνοχή έργου την υποκειμενική αξιολόγηση της απόδοσης και στις δύο μετρήσεις. Τέλος, η συνοχή δεν μεταβλήθηκε μέσα στο χρόνο αν και οι 5 εβδομάδες της έρευνας πιθανότατα ήταν μικρό χρονικό διάστημα μεταξύ των δυο μετρήσεων.

Στη μελέτη του Grieve και των συνεργατών του (2000) εξετάστηκε η σχέση συνοχής και απόδοσης καθώς και η κατεύθυνση της χρησιμοποιώντας έναν πειραματικό σχεδιασμό. Το δείγμα αποτέλεσαν μαθητές ψυχολογίας οι οποίοι χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες των πέντε ατόμων και συμμετείχαν σε αγώνες καλαθοσφαίρισης. Η φύση της έρευνας αποθάρρυνε τους αρχάριους αθλητές να δηλώσουν συμμετοχή. Για την αξιολόγηση της ικανότητας και της εμπειρίας χρησιμοποιήθηκε ένα δημογραφικό ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελείτο από θέματα που αφορούσαν στην ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, την ικανότητα και τον ελεύθερο χρόνο που αφιέρωναν οι μαθητές στην καλαθοσφαίριση. Ακόμα, χορηγήθηκαν και δύο ερωτήματα για την επαλήθευση της αξιοπιστίας των απαντήσεων της συνοχής, η οποία μετρήθηκε με τροποποιημένη έκδοση για τον προσανατολισμό στο έργο, του Ερωτηματολογίου Περιβάλλοντος της Ομάδας (GEQ; Carron *et al.*, 1985). Η απόδοση εκτιμήθηκε βάσει της νίκης ή της ήττας και μιας ακόμα αξιολόγησης της απόδοσης από δύο παρατηρητές. Οι παρατηρητές παρακολούθησαν στο βίντεο τους αγώνες και κατέγραψαν, τις ασίστ, τις πάσες, τα

σουτ, τα σκριν κ.λπ. Οι δοκιμαζόμενοι που αξιολόγησαν την ικανότητα τους με την χαμηλότερη και υψηλότερη βαθμολογία δεν συμμετείχαν στη μελέτη, ενώ οι υπόλοιποι χωρίστηκαν σε δύο ομάδες, μια που θα δεχόταν παρέμβαση για αύξηση της συνοχής και μια που θα δεχόταν παρέμβαση για μείωση της συνοχής. Οι ομάδες στις οποίες έγινε παρέμβαση για αύξηση της συνοχής τους, δέχτηκαν ερεθίσματα για να αυξηθεί η συνοχή έργου, ενώ οι ομάδες στις οποίες έγινε παρέμβαση για μείωση της συνοχής τους, αρχικά δέχτηκαν ερεθίσματα για να αυξηθεί η κοινωνική συνοχή και στη συνέχεια χωρίστηκαν ξανά, ώστε τα μέλη των ομάδων που σχηματίστηκαν να μη γνωρίζουν τίποτα το ένα για το άλλο. Έπειτα, όλοι οι παίκτες συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο της συνοχής και τις ερωτήσεις για τον έλεγχο της παραπλανητικής απάντησης της συνοχής. Τέλος, μετά από κάθε αγώνα, που έδωσε κάθε ομάδα, οι αθλητές συμπλήρωσαν ξανά το ερωτηματολόγιο της συνοχής και βαθμολόγησαν τους συμπαίκτες τους. Συμπερασματικά, η συνοχή έργου δεν επηρέασε σημαντικά την απόδοση της ομάδας. Παρόλα αυτά, οι νικήτριες ομάδες είχαν υψηλότερη συνοχή έργου από τις ηττημένες. Βέβαια, η *επίδραση της συνοχής έργου στην απόδοση* ίσως να είναι περισσότερο *έμμεση*. Αντίθετα, η *απόδοση επηρέασε σημαντικότερα τη συνοχή από ότι η συνοχή την απόδοση*. Επίσης, η συνοχή μεταβλήθηκε μετά από τη δεκάλεπτη παρέμβαση των ερευνητών, εύρημα που πιθανότατα οφείλεται στο γεγονός ότι οι ομάδες ξεκινούσαν με μηδενική συνοχή και το οποίο αντιτίθεται στα ευρήματα της έρευνας των Prapavessis, Carron και Spink (1996).

Σε μια ημι-πειραματική έρευνα, οι Slater και Sewell (1994) εξέτασαν αρχικά τη σχέση συνοχής και απόδοσης και στη συνέχεια την κατεύθυνση της. Για την μελέτη της κατεύθυνσης της επίδρασης χρησιμοποίησαν τις μεθόδους 'cross lagged' συσχέτιση, ανάλυση μερικής συσχέτισης και ανάλυση διαδρομής. Το δείγμα αποτέλεσαν 60 αθλητές του χόκεϊ επί χόρτου, ηλικίας 18 ως 24 ετών. Οι αθλητές ανήκαν σε τρεις ανδρικές (N= 29) και τρεις γυναικείες (N= 31) πανεπιστημιακές ομάδες. Η συνοχή αξιολογήθηκε με το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας

(GEQ; Carron *et al.*, 1985), ενώ η απόδοση από το αποτέλεσμα της αγωνιστικής που εξετάστηκε και η συνοχή (νίκη / ισοπαλία / ήττα). Η συνοχή εξετάστηκε στη μέση και στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, η οποία είχε διάρκεια πέντε αγωνιστικές, ενώ η απόσταση μεταξύ των δύο μετρήσεων ήταν 4 εβδομάδες. Συνοπτικά, τα αποτελέσματα φανέρωσαν τη θετική σχέση της συνοχής και της απόδοσης, με τις διαστάσεις της κοινωνικής συνοχής να είναι σημαντικότερες. Η σημαντικότητα της κοινωνικής συνοχής συγκριτικά με της συνοχής έργου, ενώ έρχεται σε αντίθεση με άλλες έρευνες, ίσως εξηγείται από τα είδη κινήτρων των αθλητών. Όσον αφορά την αιτιώδη σχέση συνοχής και απόδοσης, τα αποτελέσματα την απέρριψαν καθώς με τη μέθοδο συσχέτισης 'cross lagged' βρέθηκε ότι μόνο η συνοχή επηρεάζει την απόδοση. Παρόμοια ήταν τα αποτελέσματα των μερικών συσχετίσεων και της παλινδρόμησης. Επίσης, η αρχική απόδοση επηρέασε την απόδοση στη δεύτερη μέτρηση. Τα αποτελέσματα δεν ενισχύουν την κυκλική και την αιτιώδη σχέση που υποστηρίζεται από πολλούς αλλά υπάρχουν πολλοί παράγοντες που κάθε φορά επηρεάζουν τη σχέση. Κάποιοι από τους παράγοντες είναι, το αγωνιστικό επίπεδο, η συχνότητα των προπονήσεων, η παρακίνηση κ.λπ.

Σε μελέτη του Boone και των συνεργατών του (1997) εξετάστηκαν ομάδες μπέιζμπολ, με σκοπό τη διασαφήνιση της αιτιότητας στη σχέση συνοχής - απόδοσης. Στην έρευνα συμμετείχαν τέσσερις ομάδες μπέιζμπολ, αποτελούμενες από 65 αθλητές, ηλικίας 17 ως 23 ετών. Για την αξιολόγηση της απόδοσης οι ομάδες, στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, χωρίστηκαν σε πετυχημένες (άνω του 50% των αγώνων νίκες) και σε μη πετυχημένες (κάτω του 50% των αγώνων νίκες). Συνολικά, οι 32 αθλητές ανήκαν σε πετυχημένες ομάδες και οι 33 σε μη πετυχημένες. Για την μέτρηση της συνοχής χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας (GEQ; Widmeyer *et al.*, 1985), το οποίο χορηγήθηκε στους συμμετέχοντες σε τρεις διαφορετικές χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια της αγωνιστικής περιόδου. Συνοπτικά, οι ερευνητές συμπέραναν ότι η συνοχή είναι ένα πολυδιάστατο φαινόμενο με δυναμικό χαρακτήρα. Τα αποτελέσματα απέρριψαν την υπόθεση ότι η

συνοχή οδηγεί στην απόδοση ή ότι η απόδοση οδηγεί στη συνοχή. Αντίθετα, υποστηρίχθηκε ότι η έλλειψη επιτυχιών έχει αρνητικές συνέπειες στην κοινωνική συνοχή και στη συνοχή έργου, ενώ οι συχνές επιτυχίες διατηρούν και βελτιώνουν τη συνοχή. Όσον αφορά τις μη πετυχημένες ομάδες, βρέθηκε ότι σχετίστηκαν αρνητικά με τις τρεις από τις τέσσερις διαστάσεις της συνοχής, με την «ενσωμάτωση στο σύνολο - προσανατολισμός στο έργο», με την «ατομική έλξη προς το σύνολο - προσανατολισμός στο έργο» και με την «ενσωμάτωση στο σύνολο - κοινωνικός προσανατολισμός». Στον Πίνακα 2.3 παρουσιάζονται συνοπτικά οι έρευνες που αφορούν την κατεύθυνση της σχέσης συνοχής και απόδοσης.

Πίνακας 2.3. Έρευνες που εξετάζουν την κατεύθυνση της σχέσης συνοχής και απόδοσης.

Ερευνητές	Πληθυσμός / Εργαλεία	Ευρήματα
Mullen & Copper (1994)	Μετα-ανάλυση σε αθλητικές και μη αθλητικές ομάδες	Ισχυρότερη η κατεύθυνση από την απόδοση προς τη συνοχή παρά από τη συνοχή προς την απόδοση
Grieve, Whelan, & Meyers (2000)	Ομάδες μπάσκετ στο πλαίσιο πειραματικού σχεδιασμού; GEQ	Ισχυρότερη η κατεύθυνση από την απόδοση προς τη συνοχή παρά από τη συνοχή προς την απόδοση (η κοινωνική συνοχή δεν μετρήθηκε)
Carron, Colman, Wheeler, & Stevens (2002)	Μετα-ανάλυση σε αθλητικές ομάδες	Μη σαφή συμπεράσματα για την κατεύθυνση της σχέσης
Narimani & Ahari (2008)	Ομάδες ποδοσφαίρου; SCQ	Ισχυρότερη η κατεύθυνση από την απόδοση προς τη συνοχή. Η απόδοση επηρεάζεται σημαντικά από τη συνοχή και στη συνέχεια επηρεάζει τη συνοχή, ενισχύοντας μια κυκλική σχέση
Landers, Wilkinson, Hatfield, &	Ομάδες μπάσκετ; SCQ	Με τις συσχετίσεις 'Cross Lagged' η σχέση ήταν εξίσου σημαντική και προς τις δύο πλευρές. Η σημαντικότητα των αποτελεσμάτων απορρίφθηκε με τις αναλύσεις

Barber (1982)		μερικής συσχέτισης και ανάλυσης διαδρομής. Μόνο με τον παράγοντα της συνοχής «φιλία» μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχει <i>κυκλική σχέση</i> προς την απόδοση
Chang & Bordia (2001)	Σχολικό περιβάλλον; GEQ	Η κατεύθυνση είναι από τη <i>συνοχή προς την απόδοση</i> και όχι από την απόδοση προς τη συνοχή
Boone, Beitel, & Kuhlman (1997)	Ομάδες μπίιζμπολ; GEQ	Δεν βρέθηκαν σημαντικά αποτελέσματα ως προς την κατεύθυνση της σχέσης. Παρόλα αυτά η απόδοση επηρεάζει τη συνοχή θετικά η αρνητικά
Slater & Sewell (1994)	Ομάδες χόκεϋ επί χόρτου; GEQ	Με τις συσχετίσεις 'Cross Lagged' η κατεύθυνση ήταν από τη <i>συνοχή στην απόδοση</i> . Παρόμοια αλλά λιγότερο σημαντικά αποτελέσματα με τις αναλύσεις μερικής συσχέτισης και παλινδρόμησης
Williams & Hacker (1982)	Ομάδες χόκεϋ επί χόρτου; SCQ	Με τις συσχετίσεις 'Cross Lagged' η σχέση συνοχής και απόδοσης ήταν <i>κυκλική</i> . Ενώ με την ανάλυση διαδρομής και τη μερική συσχέτιση η κατεύθυνση ήταν από την <i>απόδοση προς τη συνοχή</i> .

Συνοχή και απόδοση: Δυναμική φύση της συνοχής

Στον ορισμό της συνοχής από τον Carron (1982) παρατηρείται ότι γίνεται αναφορά στη δυναμική της φύση. Χαρακτηριστικά, η συνοχή ενός συνόλου ατόμων είναι *μια δυναμική διαδικασία, η οποία αντικατοπτρίζεται στην τάση των μελών του συνόλου να δέσουν μεταξύ τους και να παραμένουν ενωμένοι κατά την επιδίωξη των στόχων και των αντικειμενικών σκοπών* (Carron, 1982, σελ.124). Ο όρος «δυναμική», που χρησιμοποιεί ο Carron, σχετίζεται με τη σταθερότητα μιας έννοιας και κατά πόσο αυτή μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου. Ομοίως, η συνοχή της ομάδας υποστηρίζεται ότι δεν είναι σταθερή και αμετάβλητη μέσα στο χρόνο. Ωστόσο,

παρόλο που η πλειοψηφία των ερευνών αποδέχεται το δυναμικό χαρακτήρα της συνοχής, υπάρχουν και αποτελέσματα που τον απορρίπτουν.

Χαρακτηριστικά, σε έρευνα του Griene και των συνεργατών του (2000), η συνοχή μετά από ένα δεκάλεπτο πρόγραμμα παρέμβασης βελτιώθηκε σημαντικά (από ,40 έφτασε ,71). Βέβαια η έρευνα τους δεν αποτελείτο από πραγματικές ομάδες αλλά από τεχνητές, οι οποίες σχηματίστηκαν στο πλαίσιο της εργασίας και επομένως η αρχική τους συνοχή ήταν σε χαμηλά επίπεδα. Σε παρόμοια αποτελέσματα κατέληξε και έρευνα με ομάδες ποδοσφαίρου της ομογένειας, των οποίων η συνοχή βελτιώθηκε μετά από πρόγραμμα παρέμβασης (Παπανικολάου, Πατσιαούρας, & Κεραμιδάς, 2003). Αντίστοιχα, σε σύνολο ερευνών επιβεβαιώνεται η δυναμική φύση της συνοχής η οποία μεταβάλλεται ανάμεσα στις μετρήσεις που πραγματοποιούνται (Boone *et al.*, 1997; Kozub & Button, 2000). Σε έρευνα, που πραγματοποιήθηκε σε ελληνικό πληθυσμό, διαπιστώθηκε ότι μόνο η συνοχή έργου μεταβλήθηκε ανάμεσα στην αρχική και στην τελική μέτρηση (Αγγελονίδης, 1995). Συνοπτικά, παρατηρώντας τις μελέτες που έχουν ήδη παρουσιαστεί στην ανασκόπηση της εργασίας, διακρίνονται σημαντικές διαφορές στις διαστάσεις της συνοχής, μεταξύ των μετρήσεων.

Σε αντίθετα αποτελέσματα κατέληξε η εργασία των Chang και Bordia (2001), στην οποία βρέθηκε ότι η κοινωνική συνοχή και η συνοχή έργου, παρέμειναν σταθερές ανάμεσα στις δύο μετρήσεις. Βέβαια, ένας περιορισμός της μελέτης ήταν ότι η έρευνα διήρκεσε 5 εβδομάδες, ενώ η απόσταση μεταξύ των δύο μετρήσεων ήταν μόλις 2 εβδομάδες, διάστημα πολύ μικρό για να μεταβληθεί η συνοχή. Επίσης, η έρευνα αφορούσε τη συνοχή μη αθλητικών ομάδων. Ομοίως, σε έρευνα για τη σχέση συνοχής και απόδοσης σε σχολικό περιβάλλον, βρέθηκε ότι η συνοχή παρέμεινε σταθερή ανάμεσα στις μετρήσεις που έγιναν παράλληλα με την αξιολόγηση της απόδοσης 389 μαθητών (Wellington & Faria, 1992). Σε παρόμοια αποτελέσματα κατέληξε και η έρευνα του Prapavessis και των συνεργατών του (1996), στην οποία εξετάστηκαν ομάδες ποδοσφαίρου σε διαφορετικές συνθήκες

ελέγχου (τρεις ομάδες παρέμβασης, δύο ομάδες placebo, δύο ομάδες ελέγχου). Βέβαια, τα αρνητικά αποτελέσματα στα οποία κατέληξε η εργασία μπορεί να οφείλονται στο γεγονός ότι οι προπονητές που έκαναν την παρέμβαση χρησιμοποιούσαν ήδη πολλές από τις ερευνητικές τεχνικές (καθορισμός ρόλων, στόχων κ.λπ.) καθώς επίσης και από το εύρημα ότι η συνοχή επηρεάζεται σημαντικά από τεχνικές, που δεν χρησιμοποιήθηκαν στη μελέτη, και περιέχουν έντονη δραστηριότητα (αγώνες, συλλογική συμμετοχή σε αποφάσεις κ.λπ.). Ωστόσο, αυτές οι μελέτες αποτελούν εξαιρέσεις καθώς οι περισσότερες έρευνες καταλήγουν σε μεταβολή της συνοχής. Παρόλα αυτά, πρέπει να εξεταστεί βαθύτερα και η σχέση συνοχής και απόδοσης εκτός αθλητικού πεδίου στο οποίο βρέθηκαν και τα περισσότερο αμφιλεγόμενα αποτελέσματα.

Συμπερασματικά, η συνοχή είναι μια μεταβλητή η οποία μεταβάλλεται κατά τη διάρκεια μιας έρευνας και κρίνεται απαραίτητο να εκτιμάται, σε διάφορα σημεία της διαδικασίας, παράλληλα με την αξιολόγηση της απόδοσης. Ένας σχεδιασμός που περιλαμβάνει επαναληπτικές μετρήσεις είναι δυνατόν να φανερώσει τις μεταβολές στη συνοχή.

Συνοχή και απόδοση: Είδος συνοχής

Όπως έχει ήδη αναφερθεί ο συνδυασμός του προσανατολισμού της συνοχής με τις αντιλήψεις για τη συνοχή της ομάδας δημιουργούν τις τέσσερις διαστάσεις της συνοχής «ενσωμάτωση στο σύνολο - κοινωνικός προσανατολισμός, ενσωμάτωση στο σύνολο - προσανατολισμός στο έργο, ατομική έλξη προς το σύνολο - κοινωνικός προσανατολισμός και ατομική έλξη προς το σύνολο - προσανατολισμός στο έργο». Επίσης, έχει υποστηριχτεί ότι η σχέση της συνοχής με την απόδοση συχνά διαφέρει ως προς τις διαστάσεις της συνοχής, καθώς άλλοτε είναι ανεπτυγμένη η μια διάσταση και άλλοτε η άλλη.

Σε ένα σύνολο ερευνών υποστηρίζεται ότι η συνοχή έργου σχετίζεται σημαντικότερα με την απόδοση από ότι η κοινωνική συνοχή (Kozub & Button, 2000; Salminen & Luhtanen, 1998; Williams & Widmeyer, 1991). Ωστόσο, σε άλλες έρευνες έχει βρεθεί ότι η κοινωνική συνοχή σχετίζεται σημαντικότερα με την απόδοση (Bray & Whaley, 2001; Slater & Sewell, 1994). Ακόμα, η κοινωνική συνοχή γίνεται αντιληπτή από τους αθλητές ως πιο αρνητική παράμετρος της απόδοσης από ότι η συνοχή έργου (Hardy *et al.*, 2005). Βέβαια, υπάρχουν και έρευνες στις οποίες διαπιστώνεται ότι οι επιδράσεις της συνοχής έργου και της κοινωνικής συνοχής στην απόδοση είναι εξίσου σημαντικές (Carron *et al.*, 2002). Ακόμα, κάποιες μελέτες εστιάζουν μόνο στη συνοχή έργου λόγω της μικρής σημαντικότητας της κοινωνικής συνοχής την οποία και δεν εξετάζουν (Carron *et al.*, 2002; Grieve *et al.*, 2000). Τέλος, σε έρευνα που δεν κατέληξε σε σημαντικά αποτελέσματα για τη σχέση εξετάστηκε μόνο η κοινωνική συνοχή ως προς την απόδοση (Tziner *et al.*, 2003).

Από τα συμπεράσματα των ερευνών που παρουσιάστηκαν είναι φανερό ότι το είδος της συνοχής το οποίο σχετίζεται σημαντικότερα με την απόδοση εξαρτάται από πλήθος παραγόντων, όπως από το χρόνο μεταξύ των μετρήσεων, από το είδος και το επίπεδο των ομάδων, την ηγετική συμπεριφορά, κ.λπ.

2.2.4.3. Παράγοντες που επηρεάζουν τη συνοχή και εξετάζονται στη μελέτη

Από την ανασκόπηση που πραγματοποιήθηκε φαίνεται η σημαντικότητα της σχέσης συνοχής και απόδοσης καθώς και οι επιδράσεις άλλων μεταβλητών στη σχέση και στην κατεύθυνση της. Αυτές οι μεταβλητές απαιτούν περαιτέρω διερεύνηση για να φανεί η σημαντικότητα τους. Άλλωστε μερικές από τις μεταβλητές που εξετάζονται (π.χ. ποδοσφαιρική εμπειρία, ηλικία, αντιλαμβανόμενη επιτυχία κ.λπ.) διαμορφώνουν ειδικές σχέσεις μεταξύ των αθλητών καθώς αφορούν την ομοιογένεια της ομάδας ή των αντιλήψεων, άρα και τη συνοχή.

Συνοχή και απόδοση: Εμπειρία και ηλικία αθλητών

Όταν τίθεται το ζήτημα της εμπειρίας ενός αθλητή ουσιαστικά γίνεται αναφορά στη διάρκεια ενασχόλησης του με τον αθλητισμό. Επομένως είναι λογικό η εμπειρία να συνδέεται συχνά με την ηλικία καθώς οι μεγαλύτερης ηλικίας αθλητές έχουν και περισσότερα χρόνια ερασιτεχνικής ή επαγγελματικής ποδοσφαιρικής σταδιοδρομίας. Άλλωστε σύνολο ερευνών υποστηρίζει την παραπάνω άποψη, για τη θετική σχέση ηλικίας και εμπειρίας (Baker & Eaton, 1992; Boyd & Dowd, 1988; Burt, 1991; Iordanoglou, 1992; Riley, Foner, & Waring, 1988). Όπως έχει ήδη αναφερθεί η ομοιογένεια στην εμπειρία και στην ηλικία των αθλητών συνδέεται με υψηλότερη ατομική απόδοση (Iordanoglou, 1992). Επίσης, όπως είναι φανερό, με την πάροδο της ηλικίας οι αντιλήψεις των αθλητών μεταβάλλονται και επηρεάζεται το μέγεθος και η φύση των αλληλεπιδράσεων τους (Shaw, 1981). Ακόμα, πολύ συχνά η ηλικία των αθλητών αξιολογείται ως παράγοντας του στάτους τους στην ομάδα (Jacob & Carron, 1996, 1998).

Συνοπτικά, έχει βρεθεί ότι αθλητές κολεγιακών ομάδων (ηλικίας 18-33 ετών) αντιλαμβάνονται υψηλότερη κοινωνική συνοχή από ότι οι αντίστοιχοι των σχολικών ομάδων (ηλικίας 13-19 ετών), εύρημα που ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι οι πρώτοι έχουν περισσότερες ευκαιρίες να συναναστραφούν μεταξύ τους (π.χ. σε ταξίδια), καθώς και στη φύση του Ερωτηματολογίου Περιβάλλοντος της Ομάδας, το οποίο προορίζεται για πανεπιστημιακούς αθλητές (Gardner *et al.*, 1996). Συνεπώς, το περιβάλλον στο οποίο ανήκουν οι αθλητές επηρεάζει τις αντιλήψεις τους για τη συνοχή της ομάδας. Ομοίως, σε μετα-ανάλυση βρέθηκε, αν και χρήζει περαιτέρω διερεύνησης λόγω μικρής σημαντικότητας, ό, τι διαφέρει η σχέση συνοχής και απόδοσης σε ομάδες σχολικού και επαγγελματικού επιπέδου, δηλαδή ομάδες διαφορετικού βαθμού εμπειρίας (Carron *et al.*, 2002). Ακόμα, υποστηρίζεται ότι οι έφηβοι αθλητές δίνουν μεγάλη σημασία στην αποδοχή από τους άλλους αλλά και στις φιλικές σχέσεις, παράγοντες που σχετίζονται κυρίως με την κοινωνική συνοχή (Bray & Whaley, 2001; Bukowski, Newcomb, & Hartup, 1996). Βέβαια, σε έρευνα που συγκρίνονται αθλητές σχολικού και αθλητές κολεγιακού επιπέδου δεν βρέθηκαν σημαντικές διαφορές στις αντιλήψεις τους για τη σύνδεση της συνοχής με άλλους παράγοντες (Jacob & Carron, 1998), ενώ σε άλλη εργασία βρέθηκε ότι η συνοχή σχολικών ομάδων ήταν μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των πανεπιστημιακών, εύρημα που ίσως οφείλεται στις εξω-αγωνιστικές υποχρεώσεις των τελευταίων (Granito & Rainey, 1988). Ομοίως, υποστηρίχθηκε ότι μπορεί οι αθλητές σχολικών ομάδων να εμφανίζουν υψηλότερη συνοχή έργου επειδή γνωρίζονται και ασχολούνται με την ομάδα ράγκμπι περισσότερο χρονικό διάστημα και τους παρέχεται η δυνατότητα να δεθούν και να αφοσιωθούν στους στόχους της ομάδας (Widmeyer *et al.*, 1985). Από την άλλη πλευρά, βρέθηκε ότι η χαμηλή ομοιογένεια της εμπειρίας των αθλητών ομάδων γκολφ, συνδέεται θετικά με τη συνοχή (Widmeyer & Williams, 1991). Τέλος, η εμπειρία σχετίζεται σημαντικά και με την τελική απόδοση της ομάδας, γεγονός που διαπιστώνεται σε έρευνα στο ποδόσφαιρο σύμφωνα με την οποία, οι αθλητές που είχαν συμμετάσχει ξανά σε τουρνουά

επιβεβαίωσαν τη θετική επίδραση της συγκεκριμένης εμπειρίας στην απόδοση τους (Pain & Harwood, 2008).

Συνοχή και απόδοση: Χρόνος παραμονής στην ομάδα

Ο χρόνος παραμονής στην ομάδα είναι σχετική έννοια με τη σταθερότητα της ομάδας που ορίζεται ως ο βαθμός στον οποίο το σύνολο των μελών της ομάδας παραμένει το ίδιο. Επιπλέον, μπορεί να οριστεί ως προς τη χρονική διάρκεια όπου τα μέλη της παραμένουν μαζί (Kent, 2007). Ωστόσο, δεν έχει διερευνηθεί ακόμα ο χρόνος που το κάθε μέλος ξεχωριστά μένει στην ομάδα. Όσον αφορά στη σταθερότητα, όταν εμφανίζει υψηλό επίπεδο συνήθως συνδέεται με ευεργετικές συνέπειες για την απόδοση καθώς αναπτύσσονται ισχυροί δεσμοί τόσο μεταξύ των αθλητών όσο και μεταξύ των αθλητών και των φιλάθλων. Σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ των αθλητών, βελτιώνεται η αλληλεπίδραση μεταξύ τους, ενώ όσον αφορά στις σχέσεις αθλητών και φιλάθλων, είναι πολύτιμη η συνεισφορά των τελευταίων, μέσω της εμπιστοσύνης προς την ομάδα τους και τους αθλητές με τους οποίους έχουν δεθεί. Χαρακτηριστικά, ο Brands (αθλητικός παράγοντας ποδοσφαιρικής ομάδας της Ολλανδίας) είχε δηλώσει «Πάντοτε υπάρχουν στιγμές που τα πράγματα δεν πάνε όπως προσμένουμε. Αλλά το λάθος είναι να δημιουργείται πανικός και να αλλάζουν όλοι ξαφνικά. Η καλύτερη λύση είναι να παραμένουμε ψύχραιμοι». Άλλωστε τα μέλη μιας ομάδας αναπτύσσουν μέσω της προπόνησης και των αγώνων μια κοινή γνώση και βάση μνήμης που τους επιτρέπει να εργάζονται από κοινού για την επίτευξη των στόχων τους (Wegner, 1995).

Σε έρευνες που αφορούν στη σταθερότητα μιας ομάδας έχουν διαπιστωθεί οι θετικές συνέπειες της στην απόδοση ομάδων μπάσκετ (Berman, Down, & Hill, 2002). Ομοίως, η ομοιογένεια στη σταθερότητα και τη συνολική εμπειρία των αθλητών σχετίζεται με υψηλότερη ομαδική απόδοση, εφόσον έχουν τεθεί ρεαλιστικοί στόχοι. Ωστόσο, η ανομοιογένεια στη σταθερότητα της ομάδας μπορεί

να οδηγήσει σε υψηλότερη απόδοση μέσω μιας σωστά καθορισμένης ιεραρχίας των αθλητών (Iordanoglou, 1992). Όσον αφορά στην απομάκρυνση του προπονητή από την ομάδα έχουν βρεθεί αρνητικές συνέπειες ως προς την απόδοση (Audas, Dobson, & Goddard, 2002) αλλά και θετικές (Paola & Scoppa, 2008). Σε εργασία διαπιστώθηκε η θετική σχέση ανάμεσα στη σταθερότητα του προπονητή και των αθλητών και στην απόδοση ομάδων ποδοσφαίρου του Αγγλικού πρωταθλήματος (Van Vugt, Hart, & Leader, 2008). Επομένως, φαίνεται η σημασία της σταθερότητας της ομάδας στην απόδοση. Απομένει λοιπόν να βρεθεί αν ο χρόνος παραμονής του κάθε αθλητή ξεχωριστά στην ομάδα επηρεάζει τη συνοχή που αντιλαμβάνεται.

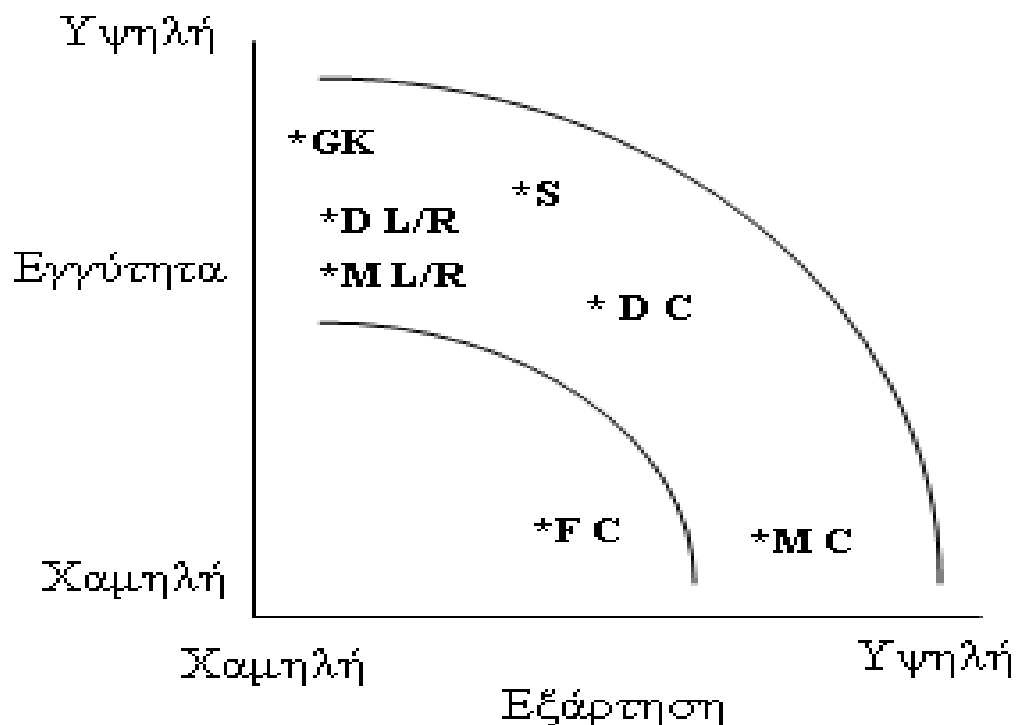
Συνοχή και απόδοση: Αγωνιστική θέση αθλητών

Όταν αναφερόμαστε στη θέση του αθλητή διακρίνουμε δύο διαφορετικούς τύπους: τη σωματική θέση και την κοινωνική θέση. Η πρώτη αφορά την τοποθέτηση των αθλητών στον αγωνιστικό χώρο, ενώ η δεύτερη αντιστοιχεί στο κύρος που έχει ο κάθε αθλητής μέσα στην ομάδα.

Στο ποδόσφαιρο συνολικά υπάρχουν έντεκα θέσεις, στον αγωνιστικό χώρο, τόσες όσες και οι βασικοί ποδοσφαιριστές, κάθε μια από τις οποίες απαιτεί ιδιαίτερες ψυχοκινητικές ικανότητες και έχει συγκεκριμένες υποχρεώσεις. Βέβαια, οι έντεκα θέσεις κατανέμονται σε υποομάδες που αντιστοιχούν στις τέσσερις ζώνες του γηπέδου (τερματοφύλακας, αμυντικοί, μέσοι, επιθετικοί). Οι ερευνητές Chelladurai και Carron (1977), υποστηρίζουν ό,τι υπάρχουν δυο παράγοντες που προσδιορίζουν την κάθε θέση στον αγωνιστικό χώρο: Ο παράγοντας της *εγγύτητας*, ο οποίος αφορά στη δυνατότητα παρατήρησης και ορατότητας του αγωνιστικού χώρου από την κάθε θέση και ο παράγοντας της *εξάρτησης από το έργο*, που καθορίζεται από το βαθμό αλληλεπίδρασης μεταξύ των παικτών. Χαρακτηριστικά, η θέση του τερματοφύλακα, ενώ έχει πολύ υψηλό βαθμό εγγύτητας (υψηλή παρατήρηση και ορατότητα του

αγωνιστικού χώρου), εμφανίζει πολύ χαμηλό βαθμό εξάρτησης από το έργο (μικρή αλληλεπίδραση με τους συμπαίκτες του).

Η Iordanoglou (1992) σε έρευνα επιδίωξε να προσαρμόσει στο ποδόσφαιρο τη μελέτη των Chelladurai και Carron (1977) η οποία είχε πραγματοποιηθεί σε ομάδες αμερικάνικου ποδοσφαίρου (Σχήμα 2.3). Οι θέσεις που αναφέρονται είναι οι εξής: ο τερματοφύλακας (GK), ο κεντρικός αμυντικός (DC), ο λίμπερο (S), οι ακραίοι αμυντικοί (D L/R), οι κεντρικοί ακραίοι (M L/R), οι κεντρικοί χαφ (M C) και οι επιθετικοί (F C).

Σχήμα 2.3. Ταξινόμηση των ποδοσφαιρικών θέσεων βάσει του μοντέλου των Chelladurai και Carron (Αναφορά στην Iordanoglou, 1992).

Επομένως, ένας τρόπος διάκρισης των αθλητών είναι βάσει της εγγύτητας της θέσης τους και ένας άλλος βάσει της εξάρτησής τους από το έργο. Όπως είναι λογικό

πέραν από τη συνολική εξάρτηση από το έργο, οι παίκτες της κάθε ζώνης ξεχωριστά πρέπει να παρουσιάζουν μεγαλύτερη εξάρτηση από το έργο για την επίτευξη υψηλής απόδοσης. Χαρακτηριστικά, όταν η ομάδα αμύνεται, οι αμυντικοί παίκτες έχουν ως κύριο καθήκον να εμποδίζουν τους αντιπάλους να μπουν στην περιοχή τους, οι κεντρικοί βοηθούν ανασταλτικά, ώστε να μη φτάσει η μπάλα στην άμυνά τους, ενώ πολλές φορές και οι επιθετικοί πιέζουν ψηλά τους αντίπαλους αμυντικούς για να τους δυσκολέψουν να μεταφέρουν τη μπάλα στην περιοχή τους. Όταν η ομάδα επιτίθεται, οι τερματοφύλακες και οι αμυντικοί παίκτες πολλές φορές είναι οι πρώτοι που συμμετέχουν στην ανάπτυξη της επιθετικής δραστηριότητας με βολέ ή με το κατέβασμα της μπάλας, αντίστοιχα. Ομοίως, οι κεντρικοί αναλαμβάνουν το δημιουργικό κομμάτι του παιχνιδιού, ενώ οι επιθετικοί προσπαθούν να διασπάσουν την αντίπαλη άμυνα. Στις προπονήσεις είναι συχνό το φαινόμενο οι προπονητές να αναπτύσσουν ειδικό ασκησιολόγιο τακτικής σε υποομάδες, για τις διαφορετικές ζώνες του γηπέδου. Επίσης, στα ενδοομαδικά διπλά συχνά παίζουν αντίπαλοι οι ανασταλτικοί-αμυντικογενείς ποδοσφαιριστές μιας ομάδας (ζώνη τερματοφύλακα και άμυνας) εναντίον των δημιουργικών-επιθετικογενών ποδοσφαιριστών (κεντρική και επιθετική ζώνη). Επακόλουθο είναι οι ποδοσφαιριστές κάθε ζώνης να παρουσιάζουν ομοιότητες στις αντιλήψεις τους για τη συνοχή της ομάδας.

Ερευνητικά δεδομένα έχουν φανερώσει ότι στο ποδόσφαιρο, όταν οι αθλητές γνωρίζουν τις απαιτήσεις της θέσης στην οποία καλούνται να παίξουν, υπάρχει θετική επίδραση στην τελική τους απόδοση (Pain & Harwood, 2008). Ωστόσο, σε έρευνες που έχουν γίνει σε ομαδικά αθλήματα βρέθηκε ότι η σχέση της κοινωνικής συνοχής και της συνοχής έργου με την αγωνιστική θέση των αθλητών είναι χαμηλή (Jacob & Carron, 1998; Westre & Weiss, 1991). Βέβαια, τα ευρήματα αυτά δεν παρουσίασαν μεγάλη σημαντικότητα και απαιτούν περαιτέρω διερεύνηση.

Συνοχή και απόδοση: Προσδοκίες αθλητών

Όσον αφορά στις προσδοκίες των αθλητών, στόχος της εργασίας είναι να διαφανεί αν οι αθλητές πιστεύουν ότι θα επιτευχθούν ή όχι οι ομαδικοί στόχοι που έχουν τεθεί στην αρχή της αγωνιστικής περιόδου και κατά πόσον αθλητές με ίδιες αντιλήψεις εμφανίζουν παρόμοια συνοχή. Στα ομαδικά αθλήματα κύριος στόχος των αθλητών μπορεί να είναι η άνοδος σε μια ανώτερη αγωνιστική κατηγορία, η παραμονή στην κατηγορία και η αποφυγή της πτώσης σε χαμηλότερη κατηγορία. Άλλοτε περισσότερο βραχυπρόθεσμοι ή περισσότερο προσωπικοί στόχοι, μπορεί να είναι η επίτευξη μιας νίκης, μια θετική πορεία, μια καλή μεταγραφή, τα πριμ, η δόξα κ.λπ. Επομένως, οι προσδοκίες είναι ένας σημαντικός παράγοντας που σχετίζεται με την αυτοπεποίθηση των αθλητών και την πίστη στις ικανότητές τους, ώστε να πετύχουν τους στόχους τους.

Η θεωρία που έχει αναπτυχθεί σχετικά με τις προσδοκίες ονομάζεται, *θεωρία αυτο-εκκληρούμενης προφητείας* (self-fulfilling prophecy), σύμφωνα με την οποία οι αντιλήψεις προπονητών και αθλητών για την ικανότητα των τελευταίων μπορεί να λειτουργήσουν προφητικά επηρεάζοντας την απόδοση των αθλητών (Horn, 1986). Τα χαρακτηριστικά που συνήθως εξετάζονται είναι προσωπικά στοιχεία (ηλικία, φύλο, ύψος κ.λπ.), στοιχεία σχετικά με την απόδοση (προηγούμενη απόδοση, προσπάθεια κ.λπ.) καθώς και ψυχολογικά (αυτοπεποίθηση κ.λπ.). Χαρακτηριστικά, έχει βρεθεί ότι οι προσδοκίες των προπονητών σχετίζονται έμμεσα με την απόδοση του αθλητή, μέσω της αξιολόγησης της αυτοπεποίθησής του (Solomon, 2001). Ακόμα, οι προσδοκίες και οι στόχοι που θέτουν οι αθλητές μπορεί να σχετίζονται με το ιστορικό επιτυχιών της ομάδας (Jordanoglou, 1992). Παρόμοιες θετικές επιδράσεις έχει και η αισιόδοξη στάση των αθλητών ως προς το προσδοκώμενο αποτέλεσμα καθώς έχει βρεθεί θετική σχέση με την τελική απόδοση ομάδων ποδοσφαίρου (Gordon, 2008). Ωστόσο, πολλές φορές οι προσδοκίες επηρεάζονται και από τη δυναμική των αντιπάλων, ενώ η γνώση των στόχων που τίθενται σχετίζεται με την απόδοση της ομάδας (Pain & Harwood, 2008). Επίσης, έχει βρεθεί

ότι οι προσδοκίες σε συνδυασμό με τη συλλογική αποτελεσματικότητα επηρεάζουν σημαντικά την απόδοση (Bandura, 1977).

Βέβαια, οι προσδοκίες σχετίζονται και με τη συνοχή της ομάδας. Άλλωστε έχει βρεθεί ότι, όταν τα μέλη ομάδων πετοσφαίρισης εμφανίζουν παρόμοιες αντιλήψεις για τη συνοχή, τότε παρουσιάζουν και υψηλότερα επίπεδα προσδοκιών καθώς και περισσότερες επιτυχίες (Spink, 1990). Ομοίως, οι πιο πετυχημένες ομάδες, πέρα από το γεγονός ότι εμφάνισαν τις μικρότερες διαφορές στην αντιλαμβανόμενη συνοχή μεταξύ των μελών τους, παρουσίαζαν και τις θετικότερες προσδοκίες. Χαρακτηριστικά, οι αθλητές των ομάδων που κατέκτησαν μετάλλιο εμφάνισαν τις υψηλότερες προσδοκίες και είχαν τη μεγαλύτερη ομοιογένεια (βασικών-αναπληρωματικών) στις αντιλήψεις για τη συνοχή πριν την έναρξη του πρωταθλήματος. Αντιθέτως, οι αθλητές των ομάδων που τερμάτισαν στις κατώτερες θέσεις παρουσίασαν χαμηλά επίπεδα προσδοκιών και μεγάλη διακύμανση στην αντιλαμβανόμενη συνοχή μεταξύ βασικών και αναπληρωματικών (Spink, 1992). Θετικά αποτελέσματα έχουν βρεθεί και στον παιδαγωγικό κλάδο όπου οι μαθητές οι οποίοι προσδοκούσαν ότι θα απέδιδαν καλά πέτυχαν υψηλότερη απόδοση και εμφάνισαν υψηλότερη ομαδική συνοχή από ότι οι μαθητές με χαμηλές προσδοκίες (Wellington & Faria, 1992).

Συνοχή και απόδοση: Αγωνιστικές συμμετοχές αθλητών

Όσον αφορά στον αριθμό των αγωνιστικών συμμετοχών των αθλητών η εργασία επικεντρώνεται στη συμμετοχή ή μη συμμετοχή ενός αθλητή στον αγώνα, ανεξάρτητα από το αν συμμετέχει ως βασικός ή ως αναπληρωματικός. Μια ερασιτεχνική ομάδα ποδοσφαίρου ξεκινάει την προετοιμασία με περισσότερους από 25 αθλητές από τους οποίους συνεχίζουν να προπονούνται με την πρώτη ομάδα περίπου 18-20 άτομα. Από τους αθλητές που παραμένουν στην πρώτη ομάδα ο

προπονητής επιλέγει μόνο τους 11 με 14 ποδοσφαιριστές σε κάθε αγώνα, ενώ αφήνει και κάποιους παίκτες εκτός αποστολής καθώς μπορεί να δηλώσει μέχρι 18 σε κάθε αγώνα. Επομένως, οι παίκτες με υψηλή ατομική απόδοση είναι αυτοί που ξεχωρίζουν και συμμετέχουν στους περισσότερους αγώνες, εκτός από κάποιες ιδιαίτερες καταστάσεις (Heuzé *et al.*, 2006). Απόρροια του διαχωρισμού των αθλητών είναι η ανάπτυξη ιδιαίτερων σχέσεων μεταξύ τους καθώς έχουν διαφορετικές ανάγκες. Για παράδειγμα, εμφανίζονται αρνητικές επιδράσεις στη συμπεριφορά των αθλητών που νιώθουν αδικημένοι ως προς το ρόλο τους στην ομάδα (Pain & Harwood, 2008). Οι ιδιαίτερες σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των αθλητών μπορεί να επηρεάσουν, μεταξύ άλλων, τη συνοχή της ομάδας. Χαρακτηριστικά σε έρευνα του Spink (1992) στην πετοσφαίριση, διαχωρίστηκαν οι ομάδες σε πετυχημένες και μη πετυχημένες και εξετάστηκε η σχέση της συνοχής με το ρόλο του αθλητή σε αυτές τις δύο κατηγορίες απόδοσης. Όταν γίνεται αναφορά στην έννοια του «ρόλου» του αθλητή υπονοείται κατά πόσο ο αθλητής είναι βασικό ή αναπληρωματικό μέλος της ομάδας. Τα αποτελέσματα φανέρωσαν ότι όλα τα μέλη των πιο πετυχημένων ομάδων είχαν παρόμοια αντίληψη της συνοχής, ενώ οι αναπληρωματικοί των λιγότερο πετυχημένων ομάδων παρουσίασαν σημαντικά χαμηλότερη τη διάσταση της *συνοχής έργου* «ατομική έλξη προς το σύνολο». Βέβαια, τα αποτελέσματα δεν είναι αντιπροσωπευτικά του ποδοσφαίρου καθώς στην πετοσφαίριση δεν είναι τόσο ξεκάθαρος ο διαχωρισμός βασικών και αναπληρωματικών λόγω της μεγάλης συχνότητας των αλλαγών. Παρόμοια αποτελέσματα βρέθηκαν στο άθλημα του αμερικάνικου ποδοσφαίρου όπου οι βασικοί είχαν μεγαλύτερα επίπεδα στη διάσταση της *συνοχής έργου* «ατομική έλξη προς το σύνολο» (Westre & Weiss, 1991) καθώς και υψηλότερα επίπεδα στις διαστάσεις της συνολικής *συνοχής* «ενσωμάτωση στο σύνολο» και «ατομική έλξη προς το σύνολο» (Granito & Rainey, 1988). Η σύνδεση με τη συνοχή έργου ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι οι βασικοί συμμετέχουν πιο ενεργά στην επίτευξη των στόχων με αποτέλεσμα να απολαμβάνουν περισσότερη αναγνώριση όταν τους

επιτυχάνουν. Όσον αφορά στην κοινωνική συνοχή, τα αποτελέσματα φανέρωσαν ότι αναπτύχθηκε ανεξάρτητα από το ρόλο των αθλητών. Αντίστοιχα, βρέθηκε θετική σχέση των βασικών με τη συνοχή έργου σε ομαδικά αθλήματα, σχέση η οποία ομοίως εξηγείται από το γεγονός ότι οι βασικοί, βιώνουν πιο έντονα το αίσθημα του «ανήκειν» στην ομάδα, ενώ εμφανίζουν μεγαλύτερη προσήλωση στους στόχους της (Heuzé *et al.*, 2006; Robinson & Carron, 1982). Ωστόσο βρέθηκαν αντίθετα αποτελέσματα σε μελέτη στην καλαθοσφαίριση, στην οποία η σχέση συνοχής και ρόλου δεν ήταν σημαντική (Maynard & Watson, 1995). Παρόλα αυτά επειδή η συνοχή αξιολογήθηκε με το Ερωτηματολόγιο Αθλητικής Συνοχής (MSCI; Yukelson *et al.*, 1984) όπου οι δύο παράγοντες φανέρωσαν υψηλή, αν και μη σημαντική σχέση, οι ερευνητές προτείνουν στους προπονητές να ακολουθούν στρατηγικές για τη βελτίωση της συνοχής των αναπληρωματικών. Επομένως, απομένει να βρεθεί αν ο αριθμός των αγωνιστικών συμμετοχών του κάθε αθλητή ξεχωριστά επηρεάζει τη συνοχή που αντιλαμβάνεται.

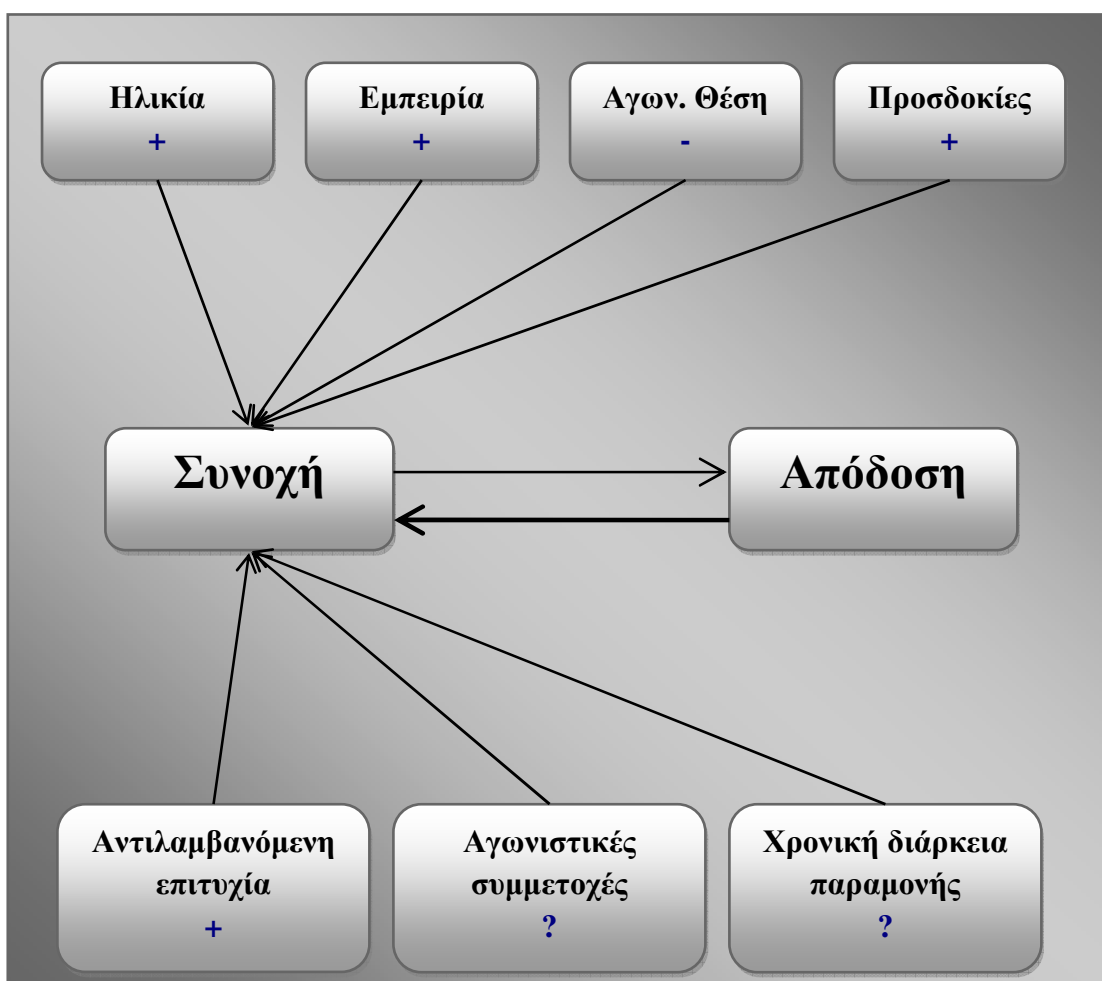
Συνοχή και απόδοση: Αντιλαμβανόμενη ομαδική και ατομική επιτυχία

Μεταξύ των παραγόντων που υποστηρίζεται ότι επηρεάζουν τις αντιλήψεις των αθλητών γενικότερα και πιο ειδικά τη συνοχή και την απόδοση είναι και η αντιλαμβανόμενη επιτυχία. Η αντιλαμβανόμενη επιτυχία διακρίνεται σε ομαδική και ατομική και εξετάζεται κατά πόσον η θετική ή η αρνητική αποτίμηση του αποτελέσματος ενός αγώνα επηρεάζει και τη συνοχή της ομάδας. Η αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία αναφέρεται στο βαθμό, στον οποίο ο αθλητής έμεινε ικανοποιημένος από την απόδοση της ομάδας του ως σύνολο, ενώ η αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία αναφέρεται στο βαθμό, στον οποίο ο αθλητής έμεινε ικανοποιημένος από την απόδοση του.

Σε ερευνητικά δεδομένα στα οποία εξετάστηκε μόνο η συνοχή έργου βρέθηκε ότι οι αθλητές που αντιλαμβάνονται ότι οι ίδιοι και η ομάδα τους είναι πετυχημένοι

χαρακτηρίζονται από υψηλότερη συνοχή έργου (Westre & Weiss, 1991). Επομένως, απομένει να βρεθεί αν η αντιλαμβανόμενη επιτυχία σχετίζεται και με την κοινωνική συνοχή.

Συνολικά οι υποθέσεις που αφορούν στις μεταβλητές που εξετάζονται στην εργασία παρουσιάζονται στο Σχήμα 2.4. Το πρόσημο «+» υποδεικνύει σημαντική σχέση, το πρόσημο «-» μη σημαντική σχέση, ενώ το «?» υποδεικνύει ερευνητικό ερώτημα.

Σχήμα 2.4. Υποθετικές σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών της έρευνας.

III. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1. Δείγμα

Οι συμμετέχοντες της παρούσας μελέτης προέρχονταν από 16 ποδοσφαιρικές ομάδες ερασιτεχνικών πρωταθλημάτων της Αττικής και της Αρκαδίας την αγωνιστική περίοδο 2009-2010, οι οποίες αποτελούνταν από 15-30 μέλη. Συνολικά, οι δοκιμαζόμενοι ήταν 403 άνδρες ποδοσφαιριστές, ηλικίας 13 ως 38 ετών ($M= 21,91$) από τους οποίους οι 173 συμπλήρωσαν όλα τα ερωτήματα των ερωτηματολογίων σε όλες τις χορηγήσεις. Αιτία για τη μείωση του δείγματος ήταν η απόφαση κάποιων ομάδων να μη συμμετάσχουν σε όλες τις μετρήσεις της συνοχής και οι προσλήψεις νέων προπονητών που αρνήθηκαν τη συνέχιση της έρευνας στις ομάδες τους. Επίσης, πολλοί αθλητές δεν συμπλήρωσαν όλα τα ερωτήματα και αφαιρέθηκαν από το δείγμα, ενώ άλλοι έφυγαν από τις ομάδες τους κατά τη διάρκεια της έρευνας. Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε στην έναρξη της έρευνας ήταν δείγμα σκοπιμότητας και όχι τυχαίο, καθώς η πρόσβαση και η συνεργασία με όλες τις ομάδες δεν ήταν εφικτή.

Οι 16 ομάδες που συμμετείχαν στην έρευνα άνηκαν στις εξής ερασιτεχνικές κατηγορίες:

- Δ' Εθνική - *Κεραυνός Γλυφάδας, Αίας Ταύρου και Ελλάς Ποντίων*
- 1^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α. - *ΑΕ Ηρακλείου και Δόξα Βύρωνα*
- 2^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α. - *Διάνα Ηλιούπολης, Ηρακλής Περιστερίου, Διαγόρας Αιγάλεω και Παπάγος*

- 3^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α. - *Απόλλων Χαλανδρίου και Θύελλα Περιστερίου*
- 1^η κατηγορία Ε.Π.Σ.ΑΝ.Α. - *Άρης Βούλας και Πόρτο Ράφτη*
- 1^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Π. - *Καστέλλα και Αετός Κορυδαλλού*
- 1^η κατηγορία Ε.Π.Σ. Αρκαδίας - *Φαλαισία*

Επειδή μια από τις μεταβλητές που εξετάστηκαν, ως προς τη σχέση συνοχής και απόδοσης, ήταν οι προσδοκίες των αθλητών για την αγωνιστική περίοδο 2009-2010, είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί πόσες ομάδες υποβιβάστηκαν και πόσες προβιβάστηκαν σε κάθε κατηγορία. Συγκεκριμένα, ανά κατηγορία οι κανονισμοί που ίσχυσαν για την αγωνιστική περίοδο 2009-2010 ήταν οι παρακάτω:

- Δ΄ Εθνική: Προβιβάστηκε στη Γ΄ Εθνική κατηγορία ο 1^{ος} της τελικής κατάταξης, ενώ υποβιβάστηκαν στα τοπικά πρωταθλήματα οι ομάδες των θέσεων 12-16. *Ο Ελλάς Ποντίων υποβιβάστηκε ενώ ο Κεραυνός Γλυφάδας και ο Αίας Ταύρου παρέμειναν στην κατηγορία.*
- 1^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α.: Προβιβάστηκε στη Δ΄ Εθνική κατηγορία ο 1^{ος} της τελικής κατάταξης, ενώ υποβιβάστηκαν στη 2^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α. οι ομάδες των θέσεων 12-15. *Η Δόξα Βύρωνα υποβιβάστηκε, ενώ η ΑΕ Ηρακλείου παρέμεινε στην κατηγορία.*
- 2^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α.: Από τον 2^ο όμιλο προβιβάστηκε στην 1^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α. ο 1^{ος} της τελικής κατάταξης, ενώ υποβιβάστηκαν στην 3^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α. οι ομάδες των θέσεων 13-15. *Η Διάνα Ηλιούπολης προβιβάστηκε στην 1^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α.* Από τον 3^ο όμιλο προβιβάστηκαν στην 1^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α. ο 1^{ος} και ο 2^{ος} της τελικής κατάταξης, ο 3^{ος} και ο 4^{ος} έπαιξαν αγώνα μπαράζ για την άνοδο, ενώ υποβιβάστηκαν στην 3^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α. οι ομάδες των θέσεων 14-16. *Ο Ηρακλής Περιστερίου, ο Διαγόρας Αιγιάλεω και ο Παπάγος παρέμειναν στην κατηγορία.*

- 3^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α.: Από τον 1^ο όμιλο προβιβάστηκαν στην 2^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α. ο 1^{ος} και ο 2^{ος} της τελικής κατάταξης, ο 3^{ος} και ο 4^{ος} έπαιξαν αγώνα μπαράζ για την άνοδο, ενώ δεν υποβιβάστηκε καμία ομάδα. *Ο Απόλλων Χαλανδρίου ηττήθηκε σε αγώνα μπαράζ για την άνοδο και παρέμεινε στην κατηγορία.* Από τον 2^ο όμιλο προβιβάστηκαν στην 2^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Α. ο 1^{ος} και ο 2^{ος} της τελικής κατάταξης, ο 3^{ος} και ο 4^{ος} έπαιξαν αγώνα μπαράζ για την άνοδο, ενώ δεν υποβιβάστηκε καμία ομάδα. *Η Θύελλα Περιστερίου παρέμεινε στην κατηγορία.*
- 1^η κατηγορία Ε.Π.Σ.ΑΝ.Α.: Προβιβάστηκε στη Δ' Εθνική κατηγορία ο 1^{ος} της τελικής κατάταξης, ενώ υποβιβάστηκαν στη 2^η κατηγορία Ε.Π.Σ.ΑΝ.Α. οι ομάδες των θέσεων 14-16. *Ο Άρης Βούλας και το Πόρτο Ράφτη παρέμειναν στην κατηγορία.*
- 1^η κατηγορία Ε.Π.Σ.Π.: Προβιβάστηκε στη Δ' Εθνική κατηγορία ο 1^{ος} της τελικής κατάταξης, ενώ υποβιβάστηκαν στη 2^η κατηγορία της Ε.Π.Σ.Π. οι ομάδες των θέσεων 13-14. *Η Καστέλλα και ο Αετός Κορυδαλλού παρέμειναν στην κατηγορία.*
- 1^η κατηγορία Αρκαδίας: Προβιβάστηκε στη Δ' Εθνική κατηγορία ο 1^{ος} της τελικής κατάταξης, ενώ υποβιβάστηκαν στη 2^η κατηγορία της Ε.Π.Σ.Αρκαδίας οι ομάδες των θέσεων 13-15. *Η Φαλαισία παρέμεινε στην κατηγορία.*

3.2. Όργανα μέτρησης

A. Συνοχή. Για την αξιολόγηση της συνοχής χρησιμοποιήθηκε η προσαρμοσμένη σε ελληνικό πληθυσμό έκδοση του Ερωτηματολογίου Περιβάλλοντος της Ομάδας (Group Environment Questionnaire; GEQ; Carron, Widmeyer, & Brawley, 1985; Αγγελονίδης, 1995). Το ερωτηματολόγιο περιβάλλοντος ομάδας αξιολογεί τις προσωπικές αντιλήψεις των μελών μιας αθλητικής ομάδας όσον αφορά στο ομαδικό έργο και στις κοινωνικές σχέσεις ως παράγοντες ανάπτυξης και διατήρησης της ομαδικής συνοχής. Αποτελείται από 18 θέματα-ερωτήματα τα οποία απαρτίζουν 4 παράγοντες: (i) Ατομική έλξη στο ομαδικό έργο (ATGT), παράγων ο οποίος αποτελείται από τέσσερα ερωτήματα (2, 4, 6, 8) και προσδιορίζει τα ατομικά συναισθήματα των μελών της ομάδας για την προσωπική τους ανάμιξη-εμπλοκή στο έργο της ομάδας. (ii) Ατομική έλξη στις κοινωνικές σχέσεις (ATGS), παράγων ο οποίος αποτελείται από πέντε ερωτήματα (1,3, 5, 7, 9) και προσδιορίζει τα ατομικά συναισθήματα των μελών της ομάδας σχετικά με την προσωπική ανάμιξη-εμπλοκή τους στην αποδοχή και στην κοινωνική αλληλεπίδραση με την ομάδα ως σύνολο. (iii) Ενσωμάτωση στο σύνολο - Ομαδικό έργο (GIT), παράγων ο οποίος αποτελείται από πέντε ερωτήματα (10, 12, 14, 16, 18) και ελέγχει τα συναισθήματα των μελών της ομάδας σχετικά με την ομοιότητα, εγγύτητα και δέσμευση εντός της ομάδας ως ένα σύνολο ως προς το ομαδικό έργο. (iv) Ενσωμάτωση στο σύνολο - Κοινωνικές σχέσεις (GIS), παράγων ο οποίος αποτελείται από τέσσερα ερωτήματα (11, 13, 15, 17) και ελέγχει τα αισθήματα των μελών της ομάδας σχετικά με την ομοιότητα, εγγύτητα και το δεσμό των μελών εντός της ομάδας ως ένα ενιαίο κοινωνικό σύνολο, ως μια κοινωνική μονάδα. Οι απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο της συνοχής των αθλητικών ομάδων, δίνονται σε 9-βάθμια κλίμακα τύπου Likert. Είναι εύχρηστο ερωτηματολόγιο, μπορεί να απαντηθεί από αθλητές οποιασδήποτε ηλικίας σε χρόνο περίπου 3-5 λεπτών. Οι οδηγίες χορήγησης αφορούν στην έκφραση των

συναισθημάτων (διαφωνώ εντελώς - συμφωνώ απόλυτα) σχετικά με κάθε ένα από τα ερωτήματα που ακολουθούν. Οι συντελεστές αξιοπιστίας της ελληνικής προσαρμογής, με δείγμα αθλητές και αθλήτριες ομαδικών αθλημάτων, είναι .69, .75, .75 και .79, αντίστοιχα για τους τέσσερις παράγοντες του ερωτηματολογίου. Στο ερωτηματολόγιο της συνοχής οι αθλητές απάντησαν τέσσερις φορές κατά τη διάρκεια της περιόδου (2009-2010) και συγκεκριμένα, κατά έναρξη της προετοιμασίας, πριν από τον 1^ο αγώνα, στη μέση της αγωνιστικής περιόδου και στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου.

B. Απόδοση. Έχει ήδη αναφερθεί ότι η επιλογή του τρόπου εκτίμησης της απόδοσης είναι μια δύσκολη διαδικασία η οποία εξαρτάται από τους σκοπούς της εκάστοτε μελέτης. Στην παρούσα εργασία στόχος ήταν η αξιολόγηση της σχέσης συνοχής - απόδοσης και η απάντηση στο ερώτημα αν η σχέση αυτή είναι απλή, αιτιώδης ή κυκλική. Επομένως, ο σχεδιασμός της έρευνας περιλάμβανε επαναλαμβανόμενες μετρήσεις της συνοχής και της απόδοσης. Με αυτή τη μέθοδο ήταν εφικτό να αξιολογηθεί κατά πόσο η μια μεταβλητή μπορούσε να διαμορφώσει την άλλη μεταβλητή, στην ίδια αλλά και σε μελλοντική χρονική στιγμή μέτρησης τους. Η απόδοση μετρήθηκε βάσει του αποτελέσματος (νίκη / ισοπαλία / ήττα), της βαθμολογίας και της κατάταξης της ομάδας στον αγώνα που ακολούθησε τη μέτρηση της συνοχής (έναρξη αγωνιστικής περιόδου, μέση και τέλος αγωνιστικής περιόδου).

Γ. Ηλικία και ποδοσφαιρική εμπειρία αθλητών. Η ηλικία και η συνολική εμπειρία των αθλητών σε επίπεδο ανδρών επηρεάζει τις αντιλήψεις τους για τη συνοχή, επομένως και την απόδοση της ομάδας. Για την αξιολόγηση της ηλικίας και της ποδοσφαιρικής εμπειρίας των αθλητών, οι ποδοσφαιριστές απάντησαν στα

ερωτήματα «πόσο χρονών είσαι;» και «πόσο καιρό ασχολείσαι με το ποδόσφαιρο;». Οι απαντήσεις κατηγοριοποιήθηκαν από τον ερευνητή, ως προς την ηλικία: «13-18 ετών», «19-25 ετών», «26-32 ετών» και «33 ετών και άνω» και ως προς την εμπειρία: «1-2 αγωνιστικές περιόδους», «3-4 αγωνιστικές περιόδους» και «5 αγωνιστικές περιόδους και άνω». Τα ερωτήματα για την ηλικία και την εμπειρία των αθλητών χορηγήθηκαν στην έναρξη της προετοιμασίας.

Δ. Χρόνος παραμονής των αθλητών στην ομάδα. Ο χρόνος παραμονής στην ομάδα αφορά στη διάρκεια παραμονής στην ομάδα του κάθε αθλητή ξεχωριστά. Άλλωστε, νέοι και παλαιότεροι αθλητές συχνά παρουσιάζουν διαφορετικές αντιλήψεις για τη συνοχή και επομένως κρίθηκε απαραίτητο να αξιολογηθεί η παραμονή τους στην ομάδα. Για την αξιολόγηση της διάρκειας παραμονής του κάθε αθλητή στην ομάδα, οι ποδοσφαιριστές απάντησαν στο ερώτημα «πόσο διάστημα είσαι μέλος αυτής της ομάδας (αντρικό τμήμα);». Οι αθλητές κατηγοριοποιήθηκαν, σε εκείνους που ανήκαν στην ομάδα μια αγωνιστική περίοδο (2009-2010) και σε εκείνους που ανήκαν στην ομάδα 2 αγωνιστικές περιόδους και άνω. Το ερώτημα για το χρόνο παραμονής στην ομάδα χορηγήθηκε στην έναρξη της προετοιμασίας.

Ε. Αγωνιστική θέση αθλητών. Οι αθλητές χωρίστηκαν σύμφωνα με τη σωματική τους θέση μέσα στον αγωνιστικό χώρο σε, *τερματοφύλακες, αμυντικούς, μέσους και επιθετικούς*. Οπότε, στο ερωτηματολόγιο με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά οι ποδοσφαιριστές συμπλήρωσαν τη θέση στην οποία αγωνίζονται στους περισσότερους αγώνες των ομάδων τους.

ΣΤ. Προσδοκίες αθλητών. Οι προσδοκίες των αθλητών αφορούσαν στις πεποιθήσεις τους για την τελική κατάταξη της ομάδας την αγωνιστική περίοδο 2009-2010. Οι αθλητές συμπλήρωσαν τα ερωτήματα σχετικά με τις προσδοκίες τους, στην έναρξη της προετοιμασίας και πριν από τον 1^ο αγώνα, ως εξής: προβιβασμός «1^η - 5^η θέση», παραμονή στην κατηγορία «6^η - 10^η θέση» και υποβιβασμός «11^η - 16^η θέση».

Z. Αγωνιστικές συμμετοχές αθλητών. Ο αριθμός των αγωνιστικών συμμετοχών των αθλητών χωρίστηκε σε τρεις κατηγορίες: *χαμηλός*, *μέτριος* και *υψηλός*. Στην κατηγορία *χαμηλός αριθμός αγωνιστικών συμμετοχών* ανήκαν οι ποδοσφαιριστές που συμμετείχαν είτε ως βασικοί είτε ως αναπληρωματικοί στο 0-33% των αγώνων των ομάδων τους στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Στην κατηγορία *μέτριος αριθμός αγωνιστικών συμμετοχών* ανήκαν οι ποδοσφαιριστές που συμμετείχαν είτε ως βασικοί είτε ως αναπληρωματικοί στο 34-66% των αγώνων των ομάδων τους στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Τέλος, στην κατηγορία *υψηλός αριθμός αγωνιστικών συμμετοχών* ανήκαν οι ποδοσφαιριστές που συμμετείχαν είτε ως βασικοί είτε ως αναπληρωματικοί στο 67-100% των αγώνων των ομάδων τους στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Ο ερευνητής συγκέντρωσε τις συμμετοχές των αθλητών, που συμμετείχαν στην έρευνα, από τα φύλλα αγώνων των ομάδων τους, όπως αυτά δημοσιεύτηκαν στον έντυπο τύπο.

H. Αντιλαμβανόμενη ομαδική και ατομική επιτυχία. Με την αντιλαμβανόμενη επιτυχία εκτιμήθηκε η αντίληψη και οι θετικές ή αρνητικές σκέψεις ενός αθλητή για την απόδοση του καθώς και για τη συνολική απόδοση της ομάδας. Αξιολογήθηκε χρησιμοποιώντας δύο ερωτήματα, για την αντιλαμβανόμενη ομαδική και την αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία αντίστοιχα, τα οποία χορηγήθηκαν σε 5-βάθμια

κλίμακα τύπου Likert. Συγκεκριμένα, τα ερωτήματα ήταν: «πόσο καλά πιστεύεις ότι απέδωσε η ομάδα σου σε αυτόν τον αγώνα;» και «πόσο καλά πιστεύεις ότι απέδωσες ατομικά σε αυτόν τον αγώνα;». Οι αθλητές απάντησαν σε αυτά τα ερωτήματα στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου και οι απαντήσεις τους αφορούσαν στην ομαδική και ατομική τους απόδοση στην προηγούμενη αγωνιστική από τη μέτρηση της συνοχής.

Στη συνέχεια της μελέτης ακολουθεί συγκεντρωτικός πίνακας με τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για να ερευνηθούν οι εξεταζόμενες μεταβλητές (Πίνακας 3.1).

Πίνακας 3.1. Εργαλεία έρευνας.

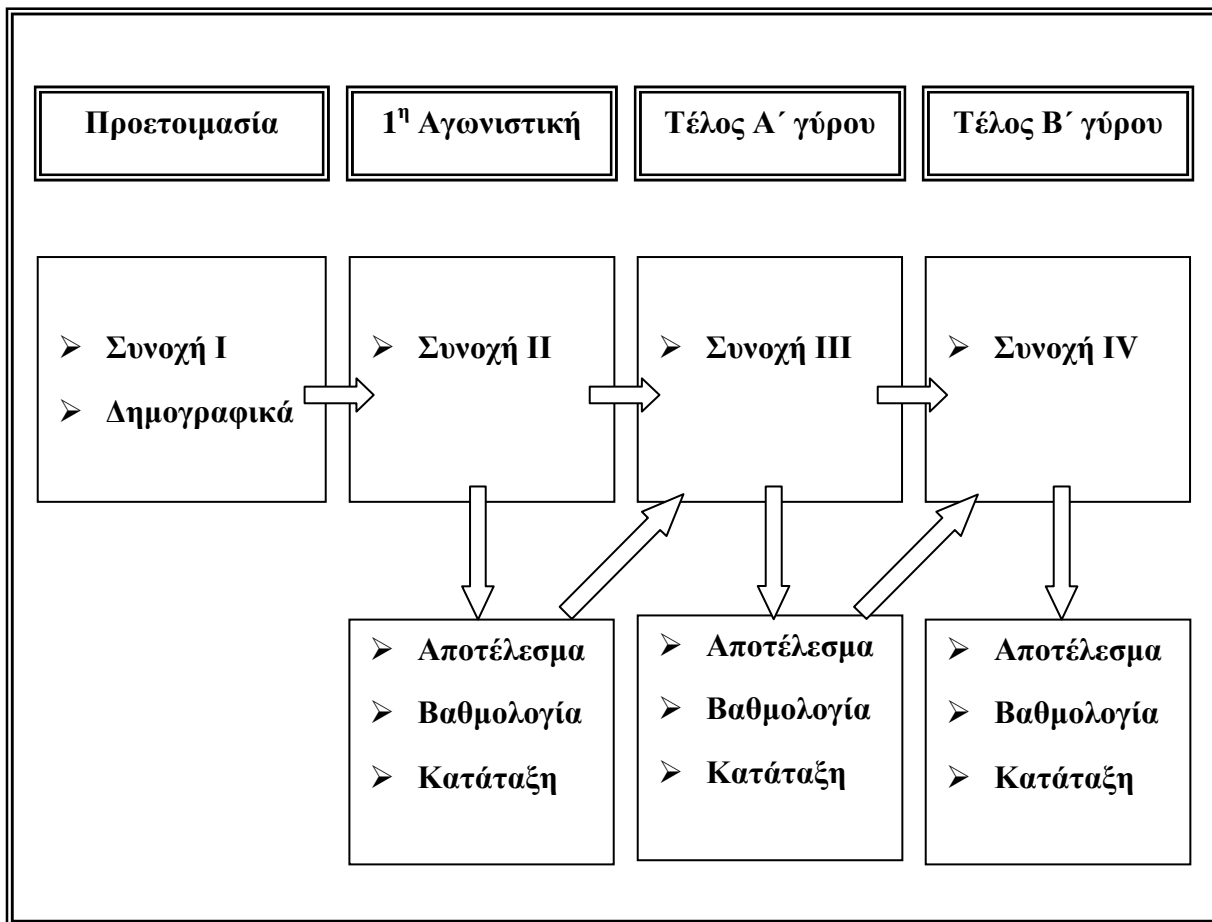
Μεταβλητή	Εργαλείο μέτρησης
Συνοχή	➤ Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας
Απόδοση	➤ Αποτέλεσμα αγώνα ➤ Πόντοι βαθμολογικού πίνακα ➤ Κατάταξη ομάδας
Ηλικία	➤ Πόσο χρονών είσαι;
Εμπειρία	➤ Πόσο καιρό ασχολείσαι με το ποδόσφαιρο;
Χρόνος παραμονής στην ομάδα	➤ Πόσο διάστημα είσαι μέλος αυτής της ομάδας (αντρικό τμήμα);
Αγωνιστική θέση	➤ Θέση που συνήθως παίζεις
Προσδοκίες	➤ Σε ποια θέση πιστεύεις ότι θα τερματίσει η ομάδα σου αυτή τη σεζόν;
Αγωνιστικές συμμετοχές	➤ Φύλλα αγώνων
Αντιλαμβανόμενη επιτυχία	➤ Πόσο καλά πιστεύεις ότι απέδωσε η ομάδα σου σε αυτόν τον αγώνα; ➤ Πόσο καλά πιστεύεις ότι απέδωσες ατομικά σε αυτόν τον αγώνα;

3.3. Συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων

Αρχικά, ο ερευνητής συναντήθηκε με τους προπονητές και τους προέδρους των ομάδων για να τους ενημερώσει σχετικά με τους στόχους της μελέτης ώστε να δεχτούν τη συμμετοχή των μελών τους. Για τις ανάγκες της έρευνας, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο συγγραφέας συνεργάστηκε με τις ομάδες που συμμετείχαν, για ολόκληρη την αγωνιστική περίοδο 2009-2010.

Μετά τη σχετική άδεια από τους υπευθύνους των ομάδων και κατά τις δύο πρώτες εβδομάδες της έναρξης της προετοιμασίας τους, έγινε η πρώτη χορήγηση του Ερωτηματολογίου Περιβάλλοντος της Ομάδας για τη μέτρηση της *συνοχής* στην προετοιμασία. Παράλληλα αξιολογήθηκε η *εμπειρία*, η *ηλικία* και η *αγωνιστική θέση* των αθλητών καθώς και ο *χρόνος παραμονής* τους στην ομάδα. Τέλος, έγινε η πρώτη μέτρηση των *προσδοκιών* των αθλητών για την τελική κατάταξη της ομάδας. Επόμενη και δεύτερη χορήγηση των ερωτηματολογίων για τη *συνοχή* πραγματοποιήθηκε πριν από τον 1^ο αγώνα πρωταθλήματος της ομάδας. Επίσης, πριν από τον αγώνα εκτιμήθηκαν ξανά η *θέση* και οι *προσδοκίες* των αθλητών. Τέλος, μετά από τον αγώνα αξιολογήθηκε, η *απόδοση* της κάθε ομάδας, βάσει του αποτελέσματος, της βαθμολογίας και της κατάταξης. Η τρίτη χορήγηση για τη μέτρηση της *συνοχής* και της *αντιλαμβανόμενης ομαδικής και ατομικής επιτυχίας* έγινε στο τέλος του 1^{ου} γύρου, την εβδομάδα πριν από τον τελευταίο αγώνα του 1^{ου} γύρου. Επίσης, μετά από τον αγώνα αξιολογήθηκε η *απόδοση* της κάθε ομάδας, βάσει του αποτελέσματος, της βαθμολογίας και της κατάταξης. Η τελευταία και τέταρτη χορήγηση των ερωτηματολογίων για τη *συνοχή* και την *αντιλαμβανόμενη ομαδική και ατομική επιτυχία* έγινε στο τέλος του 2^{ου} γύρου, την εβδομάδα πριν από τον τελευταίο αγώνα της ομάδας. Μετά από τον αγώνα αξιολογήθηκαν οι *αγωνιστικές συμμετοχές* των αθλητών από τα φύλλα αγώνων και η *απόδοση* της κάθε ομάδας, βάσει του αποτελέσματος, της τελικής βαθμολογίας και της τελικής

κατάταξης. Ακολουθεί το Σχήμα 3.1 στο οποίο καταγράφονται, οι μεταβλητές και τα στάδια μέτρησης τους.

Σχήμα 3.1. Σχεδιασμός έρευνας.

3.4. Στατιστική ανάλυση

Οι στατιστικές αναλύσεις που χρησιμοποιήθηκαν στη μελέτη ήταν οι εξής:

- Για την αξιολόγηση της εσωτερικής συνέπειας του Ερωτηματολογίου Περιβάλλοντος της Ομάδας χρησιμοποιήθηκαν οι συντελεστές α του *Cronbach*, καθώς και οι *συσχετίσεις μεταξύ των ερωτημάτων*,
- Καταγράφηκαν οι δείκτες της *περιγραφικής στατιστικής* όλων των μεταβλητών για το σύνολο του δείγματος (μέτρα θέσης, μέτρα διασποράς κ.λπ.),
- Για την αξιολόγηση της μεταβολής της συνοχής χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των *επαναλαμβανομένων μετρήσεων*,
- Έγιναν *συσχετίσεις Pearson r* μεταξύ των μεταβλητών της συνοχής και της απόδοσης καθώς και της συνοχής ανάμεσα στις μετρήσεις,
- Πραγματοποιήθηκαν *αναλύσεις διακύμανσης και πολυμεταβλητές αναλύσεις διακύμανσης* για την εξέταση των διαφορών ανάμεσα σε αθλητές διαφορετικής ηλικίας, εμπειρίας, χρόνου παραμονής στην ομάδα, αγωνιστικής θέσης, προσδοκιών, αγωνιστικών συμμετοχών και αντιλαμβανόμενης επιτυχίας,
- Για την εξέταση της προβλεπτικής ικανότητας της συνοχής στην απόδοση και της απόδοσης στη συνοχή χρησιμοποιήθηκαν *αναλύσεις πολλαπλής παλινδρόμησης*.

IV. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

4.1. Προκαταρκτικές αναλύσεις

Αρχικά παρουσιάζονται οι συντελεστές άλφα του Cronbach (Cronbach's α) του ψυχομετρικού οργάνου που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα και αφορούν στο δείγμα που συμμετείχε στη μελέτη. Οι συγκεκριμένοι δείκτες αποτελούν μέσον αξιολόγησης της αξιοπιστίας των οργάνων μέτρησης της έρευνας. Έπειτα, καταγράφονται τα περιγραφικά στατιστικά των εξεταζομένων μεταβλητών της εργασίας, δηλαδή οι μέσες τιμές (M) και οι τυπικές αποκλίσεις (SD) για το σύνολο του δείγματος.

4.1.1. Ψυχομετρικά χαρακτηριστικά του Ερωτηματολογίου Περιβάλλοντος της Ομάδας

Οι τιμές α του Cronbach, στην 1^η χορήγηση του Ερωτηματολογίου Περιβάλλοντος της Ομάδας, ήταν .71 για τη συνοχή έργου και .67 για την κοινωνική συνοχή (Πίνακας 4.1). Αντίστοιχα στη 2^η χορήγηση οι τιμές α του Cronbach ήταν .72 για τη συνοχή έργου και .69 για την κοινωνική συνοχή (Πίνακας 4.2). Κατά την 3^η χορήγηση οι τιμές α του Cronbach ήταν .85 για τη συνοχή έργου και .83 για την κοινωνική συνοχή (Πίνακας 4.3). Τέλος, στην 4^η χορήγηση του Ερωτηματολογίου Περιβάλλοντος της Ομάδας οι τιμές α του Cronbach ήταν .81 για τη συνοχή έργου και .82 για την κοινωνική συνοχή (Πίνακας 4.4).

Πίνακας 4.1. Δείκτες αξιοπιστίας συνοχής 1^{ης} μέτρησης.

	Συνοχή 1 ^η μέτρηση		
	Συσχετίσεις μεταξύ ερωτημάτων	Συσχετίσεις ερωτημάτων κλίμακας	Cronbach α
Συνοχή έργου 1 ^η μέτρηση (N= 341)	.22 (.05-.43)	.38 (.29-.51)	.71
Κοινωνική συνοχή 1 ^η μέτρηση (N= 341)	.19 (.04-.47)	.35 (.23-.44)	.67

Πίνακας 4.2. Δείκτες αξιοπιστίας συνοχής 2^{ης} μέτρησης.

	Συνοχή 2 ^η μέτρηση		
	Συσχετίσεις μεταξύ ερωτημάτων	Συσχετίσεις ερωτημάτων κλίμακας	Cronbach α
Συνοχή έργου 2 ^η μέτρηση (N= 268)	.24 (.06-.53)	.41 (.29-.55)	.72
Κοινωνική συνοχή 2 ^η μέτρηση (N= 267)	.20 (.00-.55)	.37 (.19-.45)	.69

Πίνακας 4.3. Δείκτες αξιοπιστίας συνοχής 3^{ης} μέτρησης.

	Συνοχή 3 ^η μέτρηση		
	Συσχετίσεις μεταξύ ερωτημάτων	Συσχετίσεις ερωτημάτων κλίμακας	Cronbach α
Συνοχή έργου 3 ^η μέτρηση (N= 184)	.38 (.15-.62)	.57 (.36-.67)	.85
Κοινωνική συνοχή 3 ^η μέτρηση (N= 186)	.36 (.19-.60)	.54 (.37-.68)	.83

Πίνακας 4.4. Δείκτες αξιοπιστίας συνοχής 4^{ης} μέτρησης.

	Συνοχή 4 ^η μέτρηση		
	Συσχετίσεις μεταξύ ερωτημάτων	Συσχετίσεις ερωτημάτων κλίμακας	Cronbach α
Συνοχή έργου 4 ^η μέτρηση (N= 192)	.33 (.11-.56)	.51 (.37-.67)	.81
Κοινωνική συνοχή 4 ^η μέτρηση (N= 192)	.34 (.16-.55)	.52 (.42-.62)	.82

4.1.2. Περιγραφικοί δείκτες μεταβλητών

Στη συνέχεια, αρχικά στον Πίνακα 4.5 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των επαναλαμβανομένων μετρήσεων της συνοχής για να φανεί η δυναμική της φύση και έπειτα, οι μέσες τιμές (*M*), οι τυπικές αποκλίσεις (*SD*), η τιμή λοξότητας (*Sk*), η τιμή κυρτότητας (*Ku*), η ελάχιστη (*Min*) και η μέγιστη τιμή (*Max*) των μεταβλητών της έρευνας. Στον Πίνακα 4.6 καταγράφονται τα περιγραφικά στατιστικά όλων των μετρήσεων της συνοχής στο σύνολο του δείγματος και στον Πίνακα 4.7 καταγράφονται τα περιγραφικά στατιστικά της ηλικίας, της εμπειρίας και του χρόνου παραμονής στην ομάδα. Τέλος, στον Πίνακα 4.8 καταγράφονται τα περιγραφικά στατιστικά των αθλητών στις μεταβλητές, αγωνιστική θέση, αγωνιστικές συμμετοχές, προσδοκίες (έναρξη προετοιμασίας και αγωνιστικής περιόδου), ατομική και ομαδική αντιλαμβανόμενη επιτυχία (μέση και τέλος αγωνιστικής περιόδου).

Στον πίνακα 4.5 παρουσιάζεται η μεταβολή της συνοχής έργου και της κοινωνικής συνοχής από την έναρξη της προετοιμασίας, την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου, τη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Τα αποτελέσματα των επαναλαμβανομένων μετρήσεων έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών μεταξύ των μετρήσεων στη

συνοχή έργου [Pillai's Trace= .273, $F_{(1,174)}= 21.548$, $p<.001$, $\eta^2_p= .273$], ενώ δεν υπήρξε σημαντική μεταβολή της κοινωνικής συνοχής ανάμεσα στις μετρήσεις [Pillai's Trace= .007, $F_{(1,175)}=.389$, ns , $\eta^2_p= .007$].

Πίνακας 4.5. Μέσες τιμές (*M*), τυπικές αποκλίσεις (*SD*) της συνοχής έργου και της κοινωνικής συνοχής στο σύνολο του δείγματος.

	Συνοχή έργου <i>M(SD)</i>	Κοινωνική συνοχή <i>M(SD)</i>
Έναρξη προετοιμασίας	60.70 (10.80)	55.32 (10.47)
Έναρξη αγωνιστικής περιόδου	59.06 (11.26)	55.35 (10.02)
Μέση αγωνιστικής περιόδου	54.46 (13.85)	55.01 (12.09)
Τέλος αγωνιστικής περιόδου	52.20 (12.95)	54.56 (12.02)

Πίνακας 4.6. Περιγραφικά στατιστικά συνοχής έργου και κοινωνικής συνοχής στις τέσσερις μετρήσεις.

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Sk</i>	<i>Ku</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>
<i>Έναρξη προετοιμασίας</i>						
Συνοχή έργου	60.40	10.87	-.447	.033	21	81
Κοινωνική συνοχή	55.21	10.73	-.144	-.007	19	81
<i>Έναρξη αγων. περιόδου</i>						
Συνοχή έργου	58.93	11.06	-.298	-.483	23	81
Κοινωνική συνοχή	55.16	10.12	.181	-.218	26	81
<i>Μέση αγων. περιόδου</i>						
Συνοχή έργου	54.65	13.70	-.379	-.326	16	79
Κοινωνική συνοχή	55.12	11.94	-.182	-.008	20	81
<i>Τέλος αγων. περιόδου</i>						
Συνοχή έργου	52.76	12.96	-.093	-.348	17	81
Κοινωνική συνοχή	54.87	11.94	-.100	.128	19	81

Πίνακας 4.7. Περιγραφικά στατιστικά ηλικίας, εμπειρίας και χρόνου παραμονής στην ομάδα.

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Sk</i>	<i>Ku</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>
Ηλικία	21.91	5.49	.884	-.214	13	38
Εμπειρία	6.08	5.21	1.07	.243	1	22
Χρόνος παραμονής στην ομάδα	2.39	2.39	2.94	10.29	1	15

Πίνακας 4.8. Συχνολογικές κατανομές αγωνιστικής θέσης, αγωνιστικών συμμετοχών, προσδοκιών, αντιλαμβανόμενης ομαδικής και ατομικής επιτυχίας.

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Sk</i>	<i>Ku</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>
Θέση	2.57	.90	.03	-.81	1	4
Αγωνιστικές συμμετοχές	1.87	.86	.26	-1.60	1	3
Προσδοκίες - Προετοιμασία	1.38	.52	.86	-.48	1	3
Προσδοκίες - Έναρξη αγων. περιόδου	1.37	.51	.79	-.79	1	3
Αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία - Μέση αγων. περιόδου	3.28	1.33	-.48	-1.00	1	5
Αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία - Μέση αγων. περιόδου	4.61	1.48	-.64	-.80	1	6
Αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία - Τέλος αγων. περιόδου	3.20	1.32	-.29	-1.05	1	5
Αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία - Τέλος αγων. περιόδου	4.59	1.66	-.85	-.59	1	6

4.2. Συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών

Για την αξιολόγηση των σχέσεων ανάμεσα στις μεταβλητές της έρευνας, χρησιμοποιήθηκαν συντελεστές συσχέτισης (Pearson r) για τις εξεταζόμενες μεταβλητές (Field, 2000). Συγκεκριμένα, στη συνέχεια της εργασίας παρουσιάζονται οι συσχετίσεις μεταξύ των μετρήσεων της *συνοχής έργου* κατά την *έναρξη της προετοιμασίας*, την *έναρξη της αγωνιστικής περιόδου*, τη *μέση* και το *τέλος της αγωνιστικής περιόδου*. Από τα αποτελέσματα των συσχετίσεων φαίνεται ότι υπάρχει υψηλή συσχέτιση μεταξύ των μετρήσεων της *συνοχής έργου* στην *έναρξη της προετοιμασίας* και της *συνοχής έργου* στην *έναρξη της αγωνιστικής περιόδου* ($r = .68, p < .001$). Επίσης, εμφανίζεται μέτρια συσχέτιση μεταξύ των μετρήσεων της *συνοχής έργου* στην *έναρξη της προετοιμασίας* και της *συνοχής έργου* στη *μέση* και το *τέλος της αγωνιστικής περιόδου* ($r = .32, p < .001$ και $r = .33, p < .001$, αντίστοιχα). Ακόμα, η *συνοχή έργου* στην *έναρξη της αγωνιστικής περιόδου* εμφάνισε μέτρια συσχέτιση με τη *συνοχή έργου* στη *μέση* και το *τέλος της αγωνιστικής περιόδου* ($r = .47, p < .001$ και $r = .42, p < .001$, αντίστοιχα). Τέλος, η *συνοχή έργου* στη *μέση* της *αγωνιστικής περιόδου* εμφάνισε υψηλή συσχέτιση με τη *συνοχή έργου* στο *τέλος της αγωνιστικής περιόδου* ($r = .70, p < .001$) (Πίνακας 4.9).

Πίνακας 4.9. Συσχετίσεις μεταξύ των μετρήσεων της συνοχής έργου από την έναρξη της προετοιμασίας έως το τέλος της αγωνιστικής περιόδου.

Συνοχή Έργου	Συνοχή Έργου			
	Έναρξη προετοιμασίας <i>r</i>	Έναρξη αγων. περιόδου <i>r</i>	Μέση αγων. περιόδου <i>r</i>	Τέλος αγων. περιόδου <i>r</i>
Έναρξη προετοιμασίας	1.00	.68***	.32***	.33***
Έναρξη αγωνιστικής περιόδου		1.00	.47***	.42***
Μέση αγωνιστικής περιόδου			1.00	.70***
Τέλος αγωνιστικής περιόδου				1.00

*** $p < .001$

Στον Πίνακα 4.10 παρουσιάζονται οι συσχετίσεις μεταξύ των μετρήσεων της κοινωνικής συνοχής κατά την έναρξη της προετοιμασίας, την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου, τη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Από τα αποτελέσματα των συσχετίσεων φαίνεται ότι υπάρχει υψηλή συσχέτιση μεταξύ των μετρήσεων της κοινωνικής συνοχής στην έναρξη της προετοιμασίας και της κοινωνικής συνοχής στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($r = .64, p < .001$). Επίσης, εμφανίζεται μέτρια συσχέτιση μεταξύ των μετρήσεων της κοινωνικής συνοχής στην έναρξη της προετοιμασίας και της κοινωνικής συνοχής στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου ($r = .43, p < .001$ και $r = .46, p < .001$, αντίστοιχα). Ακόμα, η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου εμφάνισε υψηλή συσχέτιση με την κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($r = .63, p < .001$). Επιπλέον, η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου εμφάνισε μέτρια προς

υψηλή συσχέτιση με την κοινωνική συνοχή στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου ($r = .57, p < .001$). Τέλος, η κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου εμφάνισε υψηλή συσχέτιση με την κοινωνική συνοχή στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου ($r = .80, p < .001$).

Πίνακας 4.10. Συσχετίσεις μεταξύ των μετρήσεων της κοινωνικής συνοχής από την έναρξη της προετοιμασίας έως το τέλος της αγωνιστικής περιόδου.

Κοινωνική Συνοχή	Κοινωνική Συνοχή			
	Έναρξη προετοιμασίας <i>r</i>	Έναρξη αγων. περιόδου <i>r</i>	Μέση αγων. περιόδου <i>r</i>	Τέλος αγων. περιόδου <i>r</i>
Έναρξη προετοιμασίας	1.00	.64***	.43***	.46***
Έναρξη αγωνιστικής περιόδου		1.00	.63***	.57***
Μέση αγωνιστικής περιόδου			1.00	.80***
Τέλος αγωνιστικής Περιόδου				1.00

*** $p < .001$

Στον Πίνακα 4.11 παρουσιάζονται οι συσχετίσεις μεταξύ της *συνοχής έργου* (έναρξη προετοιμασίας, έναρξη αγωνιστικής περιόδου, μέση και τέλος αγωνιστικής περιόδου) με την *απόδοση* (έναρξη, μέση αγωνιστικής περιόδου και τέλος αγωνιστικής περιόδου), η οποία αξιολογείται από τη βαθμολογία, την κατάταξη και το αποτέλεσμα της ομάδας την αγωνιστική μετά τη χορήγηση των ερωτηματολογίων. Από τα αποτελέσματα των συσχετίσεων φαίνεται ότι υπάρχει μέτρια συσχέτιση της βαθμολογίας, της κατάταξης και του αποτελέσματος της ομάδας στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου και της συνοχής έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($r = .36, p < .001$, $r = -.48, p < .001$ και $r = -.32, p < .001$, αντίστοιχα). Ακόμα, η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου σχετίστηκαν μέτρια με τη συνοχή έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($r = .34, p < .001$ και $r = -.43, p < .001$, αντίστοιχα). Επίσης, το αποτέλεσμα της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου εμφάνισε χαμηλή προς μέτρια συσχέτιση με τη συνοχή έργου στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($r = .24, p < .001$). Τέλος, η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου εμφάνισαν χαμηλή προς μέτρια συσχέτιση με τη συνοχή έργου στη μέση ($r = .29, p < .001$ και $r = -.29, p < .001$, αντίστοιχα) και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου ($r = .19, p < .001$ και $r = -.21, p < .001$, αντίστοιχα).

Πίνακας 4.11. Συσχετίσεις μεταξύ της συνοχής έργου από την έναρξη της προετοιμασίας έως το τέλος της αγωνιστικής περιόδου με την απόδοση της ομάδας στην έναρξη, τη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου.

Απόδοση	Συνοχή Έργου			
	Έναρξη προετοιμασίας <i>r</i>	Έναρξη αγωνιστικής περιόδου <i>r</i>	Μέση αγωνιστικής περιόδου <i>r</i>	Τέλος αγωνιστικής περιόδου <i>r</i>
Βαθμολογία έναρξη αγωνιστικής περιόδου	-.02	.14*	.36***	.18*
Κατάταξη έναρξη αγωνιστικής περιόδου	-.12	-.19***	-.48***	-.14
Αποτέλεσμα έναρξη αγωνιστικής περιόδου	.02	-.13*	-.32***	-.17*
Βαθμολογία μέση αγωνιστικής περιόδου	-.20**	.03	.34***	.14
Κατάταξη μέση αγωνιστικής περιόδου	.16*	-.10	-.43***	-.19**
Αποτέλεσμα μέση αγωνιστικής περιόδου	.19**	.24***	.08	-.07
Βαθμολογία τέλος αγωνιστικής περιόδου	-.18*	.04	.29***	.19**
Κατάταξη τέλος αγωνιστικής περιόδου	.15*	-.09	-.29***	-.21**
Αποτέλεσμα τέλος αγωνιστικής περιόδου	-.13	-.03	.06	.03

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Στον Πίνακα 4.12 παρουσιάζονται οι συσχετίσεις μεταξύ της *κοινωνικής συνοχής* (έναρξη προετοιμασίας, έναρξη αγωνιστικής περιόδου, μέση και τέλος αγωνιστικής περιόδου) με την *απόδοση* (έναρξη αγωνιστικής περιόδου, μέση και τέλος αγωνιστικής περιόδου) η οποία αξιολογείται από τη βαθμολογία, την κατάταξη και το αποτέλεσμα της ομάδας την αγωνιστική μετά τη χορήγηση των ερωτηματολογίων. Από τα αποτελέσματα των συσχετίσεων φαίνεται ότι υπάρχει χαμηλή προς μέτρια συσχέτιση της κατάταξης της ομάδας στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου και της κοινωνικής συνοχής στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($r = -.28, p < .001$). Επιπλέον, η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου εμφάνισαν μέτρια συσχέτιση με την κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($r = .32, p < .001$ και $r = -.39, p < .001$, αντίστοιχα). Τέλος, η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου εμφάνισαν χαμηλή προς μέτρια συσχέτιση με την κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($r = .27, p < .001$ και $r = -.31, p < .001$, αντίστοιχα).

Πίνακας 4.12. Συσχετίσεις μεταξύ της κοινωνικής συνοχής από την έναρξη της προετοιμασίας έως το τέλος της αγωνιστικής περιόδου με την απόδοση της ομάδας στην έναρξη, τη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου.

Απόδοση	Κοινωνική Συνοχή			
	Έναρξη προετοιμασίας <i>r</i>	Έναρξη αγωνιστικής περιόδου <i>r</i>	Μέση αγωνιστικής περιόδου <i>r</i>	Τέλος αγωνιστικής περιόδου <i>r</i>
Βαθμολογία έναρξη αγωνιστικής περιόδου	-.22**	-.05	.20*	.06
Κατάταξη έναρξη αγωνιστικής περιόδου	.07	-.04	-.28***	-.04
Αποτέλεσμα έναρξη αγωνιστικής περιόδου	.20**	.04	-.19*	-.06
Βαθμολογία μέση αγωνιστικής περιόδου	-.06	.01	.32***	.14
Κατάταξη μέση αγωνιστικής περιόδου	.13	-.03	-.39***	-.18*
Αποτέλεσμα μέση αγωνιστικής περιόδου	.17*	.24***	.19*	.12
Βαθμολογία τέλος αγωνιστικής περιόδου	-.07	-.04	.27***	.13
Κατάταξη τέλος αγωνιστικής περιόδου	.10	.02	-.31***	-.17*
Αποτέλεσμα τέλος αγωνιστικής περιόδου	-.21**	-.07	.08	.07

* $p < .05$

** $p < .01$

*** $p < .001$

Εξετάζοντας τη σχέση μεταξύ της *συνοχής έργου* και της *κοινωνικής συνοχής* φάνηκε η ύπαρξη στατιστικά σημαντικών συσχετίσεων. Πιο συγκεκριμένα, οι αναλύσεις έδειξαν την ύπαρξη υψηλής συσχέτισης στην έναρξη της προετοιμασίας ($r = .60, p < .001$), μέτριας προς υψηλής στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($r = .51, p < .001$), υψηλής στη μέση ($r = .68, p < .001$) και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου ($r = .61, p < .001$) (Πίνακας Π-1).

4.3. Πολυμεταβλητές αναλύσεις διακύμανσης

Για την αξιολόγηση των διαφορών μεταξύ των αθλητών, ως προς τις εξεταζόμενες μεταβλητές της μελέτης, προτιμήθηκαν πολυμεταβλητές αναλύσεις διακύμανσης (Manova) καθώς υπήρχαν πολλές εξαρτημένες μεταβλητές που έπρεπε να εξεταστούν (Field, 2000).

Στη μεταβλητή των προσδοκιών των αθλητών για την τελική κατάταξη της ομάδας αφαιρέθηκαν οι απαντήσεις εκείνων που πίστευαν ότι η ομάδα τους θα υποβιβαστεί καθώς ελάχιστοι ήταν οι αθλητές που απάντησαν θετικά ($n < 10$). Συγκεκριμένα, στον Πίνακα 4.13 παρουσιάζονται οι διαφορές μεταξύ των αθλητών με διαφορετικές *προσδοκίες* για την τελική κατάταξη της ομάδας τους (προβιβασμός, παραμονή) στη *συνοχή έργου* και την *κοινωνική συνοχή*. Τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης διακύμανσης έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στη *συνοχή έργου* και την *κοινωνική συνοχή* στην έναρξη της προετοιμασίας μεταξύ των αθλητών που στην έναρξη της προετοιμασίας πίστευαν ότι η ομάδα τους θα προβιβαστεί ή θα παραμείνει στην κατηγορία [Pillai's Trace = .030, $F_{(1,328)} = 5.081, p < .01, \eta^2_p = .030$]. Οι περαιτέρω αναλύσεις έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στους παράγοντες *συνοχή έργου* [$F_{(1,328)} = 9.608, p < .01, \eta^2_p = .028$] και *κοινωνική συνοχή* [$F_{(1,328)} = 5.949, p < .05, \eta^2_p = .018$]. Επιπλέον,

τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης διακύμανσης έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου μεταξύ των αθλητών που στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου πίστευαν ότι η ομάδα τους θα προβιβαστεί ή θα παραμείνει στην κατηγορία [Pillai's Trace= .038, $F_{(1,259)}= 5.093$, $p<.01$, $\eta^2_p= .038$]. Οι περαιτέρω αναλύσεις έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στον παράγοντα συνοχή έργου [$F_{(1,259)}= 9.802$, $p<.01$, $\eta^2_p= .036$] και μη σημαντικών διαφορών στον παράγοντα κοινωνική συνοχή [$F_{(1,259)}= .931$, *ns*, $\eta^2_p= .004$]. Ακόμα, τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης διακύμανσης έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου μεταξύ των αθλητών που στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου πίστευαν ότι η ομάδα τους θα προβιβαστεί ή θα παραμείνει στην κατηγορία [Pillai's Trace= .134, $F_{(1,174)}= 13.404$, $p<.001$, $\eta^2_p= .134$]. Οι περαιτέρω αναλύσεις έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στους παράγοντες συνοχή έργου [$F_{(1,174)}= 20.196$, $p<.001$, $\eta^2_p= .104$] και κοινωνική συνοχή [$F_{(1,174)}= 23.421$, $p<.001$, $\eta^2_p= .119$]. Τέλος, τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης διακύμανσης έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου μεταξύ των αθλητών που στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου πίστευαν ότι η ομάδα τους θα προβιβαστεί ή θα παραμείνει στην κατηγορία [Pillai's Trace= .045, $F_{(1,176)}= 4.170$, $p<.05$, $\eta^2_p= .045$]. Οι περαιτέρω αναλύσεις έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στους παράγοντες συνοχή έργου [$F_{(1,176)}= 7.037$, $p<.01$, $\eta^2_p= .038$] και κοινωνική συνοχή [$F_{(1,176)}= 6.094$, $p<.05$, $\eta^2_p= .033$].

Πίνακας 4.13. Μέσες τιμές (*M*), τυπικές αποκλίσεις (*SD*) των αθλητών με διαφορετικές προσδοκίες για την τελική κατάταξη, στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή.

		Προσδοκίες	
		Προβιβασμός <i>M(SD)</i>	Παραμονή <i>M(SD)</i>
Προσδοκίες (έναρξη προετοιμασίας)	Συνοχή έργου (έναρξη προετοιμασίας)	61.94 (10.57)	58.16 (10.63)
	Κοινωνική συνοχή (έναρξη προετοιμασίας)	56.45 (10.37)	53.47 (11.08)
Προσδοκίες (έναρξη αγωνιστικής περιόδου)	Συνοχή έργου (έναρξη αγων. περιόδου)	60.57 (10.79)	56.26 (10.41)
	Κοινωνική συνοχή (έναρξη αγων. περιόδου)	55.65 (9.49)	54.41 (10.71)
	Συνοχή έργου (μέση αγων. περιόδου)	57.85 (13.46)	48.83 (11.43)
	Κοινωνική συνοχή (μέση αγων. περιόδου)	58.33 (11.22)	49.81 (11.15)
	Συνοχή έργου (τέλος αγων. περιόδου)	54.28 (13.22)	49.06 (11.18)
	Κοινωνική συνοχή (τέλος αγων. περιόδου)	56.43 (11.53)	51.91 (11.96)

Στον Πίνακα 4.14 παρουσιάζονται οι διαφορές μεταξύ των αθλητών με διαφορετικό αριθμό αγωνιστικών συμμετοχών (χαμηλό, μέτριο, υψηλό) στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή. Τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης διακύμανσης έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή μεταξύ των αθλητών με χαμηλό, μέτριο και υψηλό αριθμό αγωνιστικών συμμετοχών [Pillai's Trace= .116, $F_{(2,171)}= 5.267$, $p<.001$, $\eta^2_p= .058$]. Οι περαιτέρω αναλύσεις έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στους παράγοντες συνοχή έργου [$F_{(2,171)}= 10.777$, $p<.001$, $\eta^2_p= .112$] και κοινωνική συνοχή [$F_{(2,171)}= 5.837$, $p<.01$, $\eta^2_p= .064$]. Πιο συγκεκριμένα, οι αθλητές με μικρό αριθμό αγωνιστικών συμμετοχών εμφάνισαν χαμηλότερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή από τους αθλητές με μέτριο και υψηλό αριθμό αγωνιστικών συμμετοχών.

Πίνακας 4.14. Μέσες τιμές (*M*), τυπικές αποκλίσεις (*SD*) των αθλητών με διαφορετικό αριθμό αγωνιστικών συμμετοχών, στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή, στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου.

	Αριθμός αγωνιστικών συμμετοχών		
	Χαμηλός (0-33%) -1- <i>M(SD)</i>	Μέτριος (34-66%) -2- <i>M(SD)</i>	Υψηλός (67-100%) -3- <i>M(SD)</i>
Συνοχή			
Συνοχή έργου ^{α,β}	46.91 (12.57)	54.38 (9.29)	56.96 (13.98)
Κοινωνική συνοχή ^{α,β}	50.85 (12.24)	56.45 (9.64)	57.65 (12.76)

^α : Στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των αθλητών 1 και 2

^β : Στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των αθλητών 1 και 3

Στον Πίνακα 4.15 παρουσιάζονται οι διαφορές ανάμεσα σε αθλητές με διαφορετική *αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία* («καθόλου καλά / όχι καλά», «έτσι κι έτσι», «καλά / πολύ καλά») στη *συνοχή έργου* και την *κοινωνική συνοχή*. Τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης διακύμανσης έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή μεταξύ των αθλητών που στη μέση της αγωνιστικής περιόδου εμφάνισαν χαμηλή, μέτρια και υψηλή αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία [Pillai's Trace= .057, $F_{(2,181)}= 2.647$, $p<.05$, $\eta^2_p= .028$]. Οι περαιτέρω αναλύσεις έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στον παράγοντα συνοχή έργου [$F_{(2,181)}= 5.166$, $p<.01$, $\eta^2_p= .054$] και μη σημαντικών διαφορών στον παράγοντα κοινωνική συνοχή [$F_{(2,181)}= 1.970$, ns , $\eta^2_p= .021$]. Πιο συγκεκριμένα, οι αθλητές που είχαν χαμηλή αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία («καθόλου καλά / όχι καλά») εμφάνισαν χαμηλότερη συνοχή έργου από τους αθλητές που είχαν υψηλή αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία («καλά / πολύ καλά»). Επιπλέον, τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης διακύμανσης έδειξαν ότι δεν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή μεταξύ των αθλητών με διαφορετική αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου [Pillai's Trace= .049, $F_{(2,189)}= 2.352$, ns , $\eta^2_p= .024$].

Πίνακας 4.15. Μέσες τιμές (*M*), τυπικές αποκλίσεις (*SD*) των αθλητών με διαφορετική αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία, στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου.

		Αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία		
		Καθόλου καλά / Όχι καλά -1- <i>M(SD)</i>	Έτσι κι έτσι -2- <i>M(SD)</i>	Καλά / Πολύ καλά -3- <i>M(SD)</i>
Αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία (μέση αγων. περίοδου)	Συνοχή έργου ^α (μέση αγων. περίοδου)	49.94 (14.53)	54.41 (13.02)	57.18 (12.86)
	Κοινωνική συνοχή (μέση αγων. περίοδου)	52.46 (13.92)	56.04 (8.71)	55.35 (11.49)
Αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία (τέλος αγων. περιόδου)	Συνοχή έργου (τέλος αγων. περιόδου)	50.83 (13.94)	50.34 (11.00)	55.08 (12.84)
	Κοινωνική συνοχή (τέλος αγων. περιόδου)	51.85 (12.29)	54.59 (13.04)	56.94 (10.87)

^α: Στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των αθλητών 1 και 3

Στον Πίνακα 4.16 παρουσιάζονται οι διαφορές ανάμεσα σε αθλητές με διαφορετική *αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία* («καθόλου καλά / όχι καλά», «έτσι κι έτσι», «καλά / πολύ καλά», «δεν έπαιξα») στη *συνοχή έργου* και την *κοινωνική συνοχή*. Τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης διακύμανσης έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή μεταξύ των αθλητών που στη μέση της αγωνιστικής περιόδου δεν αγωνίστηκαν ή εμφάνισαν χαμηλή, μέτρια και υψηλή αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία [Pillai's Trace= .083, $F_{(3,180)}= 2.590$, $p<.05$, $\eta^2_p= .041$]. Οι περαιτέρω αναλύσεις έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στους παράγοντες συνοχή έργου [$F_{(3,180)}= 3.820$, $p<.05$, $\eta^2_p = .060$] και κοινωνική συνοχή [$F_{(3,180)}= 3.275$, $p<.05$, $\eta^2_p = .052$]. Πιο συγκεκριμένα, οι αθλητές που είχαν υψηλή αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία («καλά / πολύ καλά») εμφάνισαν μεγαλύτερη συνοχή έργου από τους αθλητές που δεν αγωνίστηκαν («δεν έπαιξα»), ενώ οι αθλητές που είχαν μέτρια αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία («έτσι κι έτσι») εμφάνισαν μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή από τους αθλητές που δεν αγωνίστηκαν («δεν έπαιξα»). Επιπλέον, τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης διακύμανσης έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή μεταξύ των αθλητών που στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου δεν αγωνίστηκαν ή εμφάνισαν χαμηλή, μέτρια και υψηλή αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία [Pillai's Trace= .161, $F_{(3,188)}= 5.478$, $p<.001$, $\eta^2_p= .080$]. Οι περαιτέρω αναλύσεις έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών στους παράγοντες συνοχή έργου [$F_{(3,188)}= 9.828$, $p<.001$, $\eta^2_p = .136$] και κοινωνική συνοχή [$F_{(3,188)}= 8.475$, $p<.001$, $\eta^2_p = .119$]. Πιο συγκεκριμένα, οι αθλητές που είχαν μέτρια («έτσι κι έτσι») και υψηλή («καλή / πολύ καλή») αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία εμφάνισαν μεγαλύτερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή από τους αθλητές που δεν αγωνίστηκαν («δεν έπαιξα»).

Πίνακας 4.16. Μέσες τιμές (*M*), τυπικές αποκλίσεις (*SD*) των αθλητών με διαφορετική αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία, στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου.

		Αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία			
		Καθόλου καλά / Όχι καλά -1- <i>M(SD)</i>	Έτσι κι έτσι -2- <i>M(SD)</i>	Καλά / Πολύ καλά -3- <i>M(SD)</i>	Δεν έπαιξα -4- <i>M(SD)</i>
Αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία (μέση αγων. περίοδου)	Συνοχή έργου ^α (μέση αγων. περίοδου)	53.30 (14.85)	57.76 (14.33)	58.48 (14.44)	51.27 (11.87)
	Κοινωνική συνοχή ^β (μέση αγων. περίοδου)	53.40 (14.55)	60.32 (14.38)	56.88 (12.09)	52.78 (9.73)
Αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία (τέλος αγων. περιόδου)	Συνοχή έργου ^{α,β} (τέλος αγων. περίοδου)	54.17 (11.47)	61.75 (15.18)	56.52 (11.21)	48.12 (12.14)
	Κοινωνική συνοχή ^{α,β} (τέλος αγων. περίοδου)	56.30 (10.28)	61.40 (13.26)	58.73 (10.61)	50.71 (11.55)

^α: Στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των αθλητών 3 και 4

^β: Στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των αθλητών 2 και 4

Κατά την εξέταση των διαφορών στη *συνοχή έργου* και την *κοινωνική συνοχή* ανάμεσα σε αθλητές διαφορετικών *αγωνιστικών θέσεων* (τερματοφύλακες, αμυντικοί, μέσοι, επιθετικοί), βρέθηκε από τα περιγραφικά στατιστικά (μέσοι όροι) ό, τι σε όλες τις μετρήσεις της συνοχής οι τερματοφύλακες εμφάνισαν τη μεγαλύτερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή, ενώ οι επιθετικοί τη χαμηλότερη. Ωστόσο, τα αποτελέσματα των πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης έδειξαν ότι δεν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή μεταξύ των αθλητών διαφορετικών αγωνιστικών θέσεων στην έναρξη της προετοιμασίας [Pillai's Trace= .024, $F_{(3,327)}= 1.342$, *ns*, $\eta^2_p= .012$], στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου [Pillai's Trace= .037, $F_{(3,256)}= 1.620$, *ns*, $\eta^2_p= .019$], στη μέση [Pillai's Trace= .030, $F_{(3,179)}= .922$, *ns*, $\eta^2_p= .015$] και στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου [Pillai's Trace= .011, $F_{(3,187)}= .360$, *ns*, $\eta^2_p= .006$] (Πίνακας Π-2). Ακόμα, κατά την εξέταση των διαφορών στη *συνοχή έργου* και την *κοινωνική συνοχή* μεταξύ αθλητών με διαφορετικό *χρόνο παραμονής στην ομάδα* (1 αγωνιστική περίοδο, 2 αγωνιστικές περιόδους και άνω), δεν βρέθηκαν σημαντικές διαφορές στα περιγραφικά στατιστικά (μέσοι όροι) στην έναρξη της προετοιμασίας, στην έναρξη και στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Αντίθετα, στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, αθλητές με μικρότερο χρόνο παραμονής στην ομάδα εμφάνισαν υψηλότερη συνοχή έργου και χαμηλότερη κοινωνική συνοχή από εκείνους με περισσότερο χρόνο παραμονής στην ομάδα. Τα αποτελέσματα των πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης έδειξαν ότι δεν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή μεταξύ των αθλητών με διαφορετικό χρόνο παραμονής στην ομάδα στην έναρξη της προετοιμασίας [Pillai's Trace= .018, $F_{(1,331)}= 2.976$, *ns*, $\eta^2_p= .018$], στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου [Pillai's Trace= .008, $F_{(1,259)}= 1.104$, *ns*, $\eta^2_p= .008$] και στη μέση της αγωνιστικής περιόδου [Pillai's Trace= .030, $F_{(1,181)}= 2.792$, *ns*, $\eta^2_p= .030$]. Αντίθετα, στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής ανάλυσης διακύμανσης έδειξαν την ύπαρξη στατιστικά σημαντικών διαφορών μεταξύ των

αθλητών στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή [Pillai's Trace= .044, $F_{(1,188)}= 4.350$, $p < .05$, $\eta^2_p = .044$]. Ωστόσο, οι περαιτέρω αναλύσεις έδειξαν ότι δεν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στους παράγοντες συνοχή έργου [$F_{(1,188)}=1.219$, *ns*, $\eta^2_p = .006$] και κοινωνική συνοχή [$F_{(1,188)}= 2.110$, *ns*, $\eta^2_p = .011$] (Πίνακας Π-3). Επιπλέον, κατά την εξέταση των διαφορών στη *συνοχή έργου* και την *κοινωνική συνοχή* ανάμεσα σε αθλητές με διαφορετική *ποδοσφαιρική εμπειρία* (1-2 αγωνιστικές περιόδους, 3-4 αγωνιστικές περιόδους, 5 αγωνιστικές περιόδους και άνω), βρέθηκε από τα περιγραφικά στατιστικά (μέσοι όροι) ό, τι οι πιο άπειροι αθλητές είχαν τη μεγαλύτερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή από τους υπόλοιπους στην έναρξη της προετοιμασίας και της αγωνιστικής περιόδου, ενώ οι πιο έμπειροι αθλητές είχαν τη μεγαλύτερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή από τους υπόλοιπους στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Ωστόσο, τα αποτελέσματα των πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης έδειξαν ότι δεν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή μεταξύ των αθλητών με διαφορετική εμπειρία στην έναρξη της προετοιμασίας [Pillai's Trace= .011, $F_{(2,323)}= .918$, *ns*, $\eta^2_p = .006$], στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου [Pillai's Trace= .008, $F_{(2,256)}= .500$, *ns*, $\eta^2_p = .004$], στη μέση [Pillai's Trace= .012, $F_{(2,180)}= .559$, *ns*, $\eta^2_p = .006$] και στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου [Pillai's Trace= .030, $F_{(2,187)}= 1.445$, *ns*, $\eta^2_p = .015$] (Πίνακας Π-4). Τέλος, κατά την εξέταση των διαφορών στη *συνοχή έργου* και την *κοινωνική συνοχή* ανάμεσα σε αθλητές με διαφορετική *ηλικία* (13-18 ετών, 19-25 ετών, 26-32 ετών, 33 ετών και άνω), βρέθηκε από τα περιγραφικά στατιστικά (μέσοι όροι) ό, τι οι πιο μεγάλοι αθλητές είχαν μεγαλύτερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή από τους υπόλοιπους στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Ωστόσο, τα αποτελέσματα των πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης έδειξαν ότι δεν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή μεταξύ των αθλητών με διαφορετική ηλικία στην έναρξη της προετοιμασίας [Pillai's Trace= .027, $F_{(3,326)}= 1.473$, *ns*, $\eta^2_p = .013$], στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου [Pillai's Trace= .028, $F_{(3,257)}= 1.215$, *ns*, $\eta^2_p =$

.014], στη μέση [Pillai's Trace= .023, $F_{(3,179)} = .700$, *ns*, $\eta^2_p = .012$] και στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου [Pillai's Trace= .036, $F_{(3,187)} = 1.147$, *ns*, $\eta^2_p = .018$] (Πίνακας Π-5).

4.4. Πολυμεταβλητές αναλύσεις παλινδρόμησης

Για την εξέταση της πρόβλεψης της συνοχής από την απόδοση αλλά και της απόδοσης από τη συνοχή στη μέση και στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου χρησιμοποιήθηκε η πολλαπλή ανάλυση παλινδρόμησης. Προτιμήθηκε η πολλαπλή ανάλυση παλινδρόμησης καθώς εξετάστηκε η προβλεπτική δυνατότητα άνω της μιας ανεξάρτητης μεταβλητής (προβλεπτής) στην πρόβλεψη της εξαρτημένης μεταβλητής (προβλεπόμενη). Από τις μεθόδους της πολλαπλής ανάλυσης παλινδρόμησης προτιμήθηκε η ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης και συγκεκριμένα η μέθοδος *forced entry* (*hierarchical multiple regression analysis*) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006). Η επιλογή αυτής της μεθόδου έγινε γιατί σκοπός της μελέτης ήταν ο έλεγχος του μοντέλου της συνοχής και όχι η ανάπτυξη νέων μοντέλων που είναι χρήσιμα για μελλοντικές έρευνες. Με την ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης οι ερευνητές έχουν τη δυνατότητα να χειριστούν τους προβλεπτές και να καθορίσουν τη σειρά εισαγωγής τους στην ανάλυση, ενώ με άλλες μεθόδους (π.χ. *stepwise* και *setwise regression*) η επιλογή γίνεται με στατιστικά κριτήρια με απόρροια τα αποτελέσματα να αφορούν κυρίως το δείγμα της εκάστοτε έρευνας (Tabachnick & Fidell, 1989).

Πρόβλεψη της απόδοσης της ομάδας (τελική βαθμολογία)

Πραγματοποιήθηκε ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης (hierarchical multiple regression analysis) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006), προκειμένου να εξεταστεί η συμβολή της ομαδικής συνοχής (προβλεπτής) στην πρόβλεψη της τελικής βαθμολογίας (προβλεπόμενη) της ομάδας. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εξέταση του βαθμού πρόβλεψης της τελικής βαθμολογίας κατά την ιεραρχική ανάλυση παλινδρόμησης ήταν η μέθοδος forced entry (enter) τεσσάρων σταδίων. Στο 1^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν ως προβλεπτές η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή* στην *έναρξη της προετοιμασίας*. Στο 2^ο στάδιο προβλεπτές ορίστηκαν η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή* στην *έναρξη της αγωνιστικής περιόδου*. Στο 3^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν ως προβλεπτές η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή* στη *μέση της αγωνιστικής περιόδου* και στο 4^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή* στο *τέλος της αγωνιστικής περιόδου*. Στον Πίνακα 4.17 παρουσιάζονται οι μη τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (B), οι τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (β), οι t -τιμές με το επίπεδο της στατιστικής τους σημαντικότητας (p), τα κριτήρια (F), οι συντελεστές πρόβλεψης (R^2), οι μεταβολές των κριτηρίων (F_{change}) και οι μεταβολές των συντελεστών πρόβλεψης (R^2_{change}) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006). Στο 1^ο στάδιο ο συντελεστής πρόβλεψης (R) της τελικής βαθμολογίας της ομάδας από τη συνοχή (συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας) δεν ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(2,170)}= 2.054$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .024 και .012, αντίστοιχα. Στο 2^ο στάδιο με προβλεπτές τη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή από την έναρξη της προετοιμασίας και την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή την τελική βαθμολογία της ομάδας, ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(4,168)}= 3.298, p<.05$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .073 και .051, αντίστοιχα. Στο 3^ο στάδιο με προβλεπτές τη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή από την έναρξη της

προετοιμασίας, την έναρξη και τη μέση της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή την τελική βαθμολογία της ομάδας, ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(6,166)}= 7.254, p<.001$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .208 και .179, αντίστοιχα. Τέλος, στο 4^ο στάδιο με προβλεπτές τη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή από την έναρξη της προετοιμασίας, την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου, τη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή την τελική βαθμολογία της ομάδας, ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(8,164)}= 5.702, p<.001$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .218 και .179, αντίστοιχα. Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 2^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 1^ο στάδιο, ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 4.458, df 2,168, p<.05$]. Η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 3^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 2^ο στάδιο, ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 14.134, df 2,166, p<.001$]. Τέλος, η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 4^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 3^ο στάδιο, δεν ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 1.037, df 2,164$]. Κατά τη διαδικασία της ιεραρχικής πολυμεταβλητής ανάλυσης παλινδρόμησης σημαντικοί προβλεπτές αναδείχθηκαν από το 2^ο στάδιο η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας ($\beta= -.378$) και η συνοχή έργου στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= .328$). Στο 3^ο στάδιο, προβλεπτές ήταν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας ($\beta= -.343$), η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.294$) και η κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= .322$). Τέλος στο 4^ο στάδιο, προβλεπτές αναδείχθηκαν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας ($\beta= -.346$), η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.292$) και η κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= .481$).

Πίνακας 4.17. Ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης για την πρόβλεψη της τελικής βαθμολογίας της ομάδας.

Τελική βαθμολογία							
Προβλεπτές	<i>Beta</i>	β	<i>t</i>	<i>F</i>	R^2	<i>F</i> change	R^2 change
<i>Στάδιο 1</i>				2.054	.024		
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	-.170	-.154	-1.687				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.000	.000	.001				
<i>Στάδιο 2</i>				3.298*	.073	4.458*	.049
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	-.420	-.378	-3.225**				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.025	.022	.195				
Συνοχή έργου - Έναρξη αγων. περιόδου	.348	.328	2.907**				
Κοινωνική συνοχή - Έναρξη αγων. περιόδου	-.056	-.047	-.418				
<i>Στάδιο 3</i>				7.254***	.208	14.134***	.135
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	-.380	-.343	-3.063**				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.072	.064	.576				
Συνοχή έργου - Έναρξη αγων. περιόδου	.209	.197	1.793				
Κοινωνική συνοχή - Έναρξη αγων. περιόδου	-.350	-.294	-2.457*				

(συνέχεια...)

Συνοχή και απόδοση στο ποδόσφαιρο: Κατεύθυνση της σχέσης και παράγοντες που την επηρεάζουν.

Προβλεπτές (συνέχεια...)	Beta	β	t	F	R^2	F_{change}	R^2_{change}
Συνοχή έργου - Μέση αγων. περιόδου	.158	.183	1.651				
Κοινωνική συνοχή - Μέση αγων. περιόδου	.317	.322	2.572*				
Στάδιο 4				5.702***	.218	1.037	.010
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	-.384	-.346	-3.068**				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.104	.091	.809				
Συνοχή έργου - Έναρξη αγων. περιόδου	.216	.203	1.839				
Κοινωνική συνοχή - Έναρξη αγων. περιόδου	-.348	-.292	-2.423*				
Συνοχή έργου - Μέση αγων. περιόδου	.092	.107	.793				
Κοινωνική συνοχή - Μέση αγων. περιόδου	.474	.481	2.872**				
Συνοχή έργου - Τέλος αγων. περιόδου	.081	.087	.729				
Κοινωνική συνοχή - Τέλος αγων. περιόδου	-.206	-.208	-1.437				

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Πρόβλεψη της απόδοσης της ομάδας (τελική κατάταξη)

Πραγματοποιήθηκε ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης (hierarchical multiple regression analysis) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006), προκειμένου να εξεταστεί η συμβολή της ομαδικής συνοχής (προβλεπτής) στην πρόβλεψη της τελικής κατάταξης (προβλεπόμενη) της ομάδας. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εξέταση του βαθμού πρόβλεψης της τελικής κατάταξης κατά την ιεραρχική ανάλυση παλινδρόμησης ήταν η μέθοδος forced entry (enter) τεσσάρων σταδίων. Στο 1^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν ως προβλεπτές η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας*. Στο 2^ο στάδιο προβλεπτές ορίστηκαν η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου*. Στο 3^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν ως προβλεπτές η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου* και στο 4^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου*. Στον Πίνακα 4.18 παρουσιάζονται οι μη τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (B), οι τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (β), οι t -τιμές με το επίπεδο της στατιστικής τους σημαντικότητας (p), τα κριτήρια (F), οι συντελεστές πρόβλεψης (R^2), οι μεταβολές των κριτηρίων (F_{change}) και οι μεταβολές των συντελεστών πρόβλεψης (R^2_{change}) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006). Στο 1^ο στάδιο ο συντελεστής πρόβλεψης (R) της τελικής κατάταξης της ομάδας από τη συνοχή (συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας) δεν ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(2,170)}= 1.462$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .017 και .005, αντίστοιχα. Στο 2^ο στάδιο με προβλεπτές τη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή από την έναρξη της προετοιμασίας και την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή την τελική κατάταξη της ομάδας, ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(4,168)}= 4.028, p<.01$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .088 και .066, αντίστοιχα. Στο 3^ο στάδιο με προβλεπτές τη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή από την έναρξη της

προετοιμασίας, την έναρξη και τη μέση της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή την τελική κατάταξη της ομάδας, ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(6,166)}= 8.229, p<.001$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .229 και .201, αντίστοιχα. Στο 4^ο στάδιο με προβλεπτές τη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή από την έναρξη της προετοιμασίας, την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου, τη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή την τελική κατάταξη της ομάδας, ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(8,164)}= 6.379, p<.001$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .237 και .200, αντίστοιχα. Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 2^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 1^ο στάδιο, ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 6.499, df 2,168, p<.01$]. Η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 3^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 2^ο στάδιο, ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 15.263, df 2,166, p<.001$]. Τέλος, η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 4^ο στάδιο και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 3^ο στάδιο δεν ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= .870, df 2,164$]. Κατά τη διαδικασία της ιεραρχικής πολυμεταβλητής ανάλυσης παλινδρόμησης σημαντικοί προβλεπτές αναδείχθηκαν από το 2^ο στάδιο, η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας ($\beta= .353$) και η συνοχή έργου στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.380$). Στο 3^ο στάδιο, προβλεπτές ήταν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας ($\beta= .292$), η συνοχή έργου στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.273$), η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= .299$) και η κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.442$). Τέλος, στο 4^ο στάδιο, προβλεπτές αναδείχθηκαν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας ($\beta= .295$), η συνοχή έργου στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.278$), η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= .297$) και η κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.586$).

Πίνακας 4.18. Ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης για την πρόβλεψη της τελικής κατάταξης της ομάδας.

Τελική κατάταξη							
Προβλεπτές	Beta	β	t	F	R²	F_{change}	R²_{change}
<i>Στάδιο 1</i>				1.462	.017		
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	.027	.091	.994				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.017	.055	.607				
<i>Στάδιο 2</i>				4.028**	.088	6.499**	.071
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	.106	.353	3.037**				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.018	.059	.513				
Συνοχή έργου - Έναρξη αγων. περιόδου	-.108	-.380	-3.391***				
Κοινωνική συνοχή - Έναρξη αγων. περιόδου	.003	.010	.091				
<i>Στάδιο 3</i>				8.229***	.229	15.263***	.142
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	.087	.292	2.642**				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.014	.047	.431				
Συνοχή έργου - Έναρξη αγων. περιόδου	-.078	-.273	-2.511*				
Κοινωνική συνοχή - Έναρξη αγων. περιόδου	.096	.299	2.536*				
Συνοχή έργου - Μέση αγων. περιόδου	-.016	-.070	-.637				(συνέχεια...)

Συνοχή και απόδοση στο ποδόσφαιρο: Κατεύθυνση της σχέσης και παράγοντες που την επηρεάζουν.

Προβλεπτές (συνέχεια...)	Beta	β	t	F	R^2	F_{change}	R^2_{change}
Κοινωνική συνοχή - Μέση αγων. περίοδου	-.117	-.442	-3.581***				
<i>Στάδιο 4</i>				6.379***	.237	.870	.008
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	.088	.295	2.648**				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.007	.022	.200				
Συνοχή έργου - Έναρξη αγων. περιόδου	-.079	-.278	-2.544*				
Κοινωνική συνοχή - Έναρξη αγων. περιόδου	.095	.297	2.498*				
Συνοχή έργου - Μέση αγων. περιόδου	.000	.001	.005				
Κοινωνική συνοχή - Μέση αγων. περιόδου	-.155	-.586	-3.540***				
Συνοχή έργου - Τέλος αγων. περιόδου	-.020	-.081	-.687				
Κοινωνική συνοχή - Τέλος αγων. περιόδου	.050	.188	1.317				

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Πρόβλεψη της απόδοσης της ομάδας (βαθμολογία στη μέση της αγωνιστικής περιόδου)

Πραγματοποιήθηκε ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης (hierarchical multiple regression analysis) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006), προκειμένου να εξεταστεί η συμβολή της ομαδικής συνοχής (προβλεπτής) στην πρόβλεψη της βαθμολογίας της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου (προβλεπόμενη). Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εξέταση του βαθμού πρόβλεψης της βαθμολογίας της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου κατά την ιεραρχική ανάλυση παλινδρόμησης ήταν η μέθοδος forced entry (enter) τριών σταδίων. Στο 1^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν ως προβλεπτές η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή* στην *έναρξη της προετοιμασίας*. Στο 2^ο στάδιο προβλεπτές ορίστηκαν η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή* στην *έναρξη της αγωνιστικής περιόδου* και στο 3^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή* στη μέση της *αγωνιστικής περιόδου*. Στον Πίνακα 4.19 παρουσιάζονται οι μη τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (B), οι τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (β), οι t -τιμές με το επίπεδο της στατιστικής τους σημαντικότητας (p), τα κριτήρια (F), οι συντελεστές πρόβλεψης (R^2), οι μεταβολές των κριτηρίων (F_{change}) και οι μεταβολές των συντελεστών πρόβλεψης (R^2_{change}) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006). Στο 1^ο στάδιο ο συντελεστής πρόβλεψης (R) της βαθμολογίας της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου από τη συνοχή (συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας) δεν ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(2,170)} = 2.697$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .031 και .019, αντίστοιχα. Στο 2^ο στάδιο με προβλεπτές τη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή από την έναρξη της προετοιμασίας και την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή τη βαθμολογία της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου, ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(4,168)} = 3.753, p < .01$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .082 και .060, αντίστοιχα. Στο 3^ο στάδιο με προβλεπτές τη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή από την έναρξη της προετοιμασίας, την έναρξη και

τη μέση της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη τη βαθμολογία της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου, ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(6,166)}= 8.432, p<.001$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .234 και .206, αντίστοιχα. Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 2^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 1^ο στάδιο, ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 4.691, df 2,168, p<.01$]. Η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 3^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 2^ο στάδιο, ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 16.412, df 2,166, p<.001$]. Κατά τη διαδικασία της ιεραρχικής πολυμεταβλητής ανάλυσης παλινδρόμησης σημαντικοί προβλεπτές αναδείχθηκαν από το 1^ο στάδιο η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας ($\beta= -.192$). Στο 2^ο στάδιο προβλεπτές ήταν, η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας ($\beta= -.397$) και η συνοχή έργου στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= .290$). Τέλος στο 3^ο στάδιο προβλεπτές αναδείχθηκαν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας ($\beta= -.377$), η συνοχή έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= .269$) και η κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= .259$).

Πίνακας 4.19. Ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης για την πρόβλεψη της βαθμολογίας της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου.

Βαθμολογία στη μέση της αγων. περιόδου							
Προβλεπτές	Beta	β	t	F	R²	F_{change}	R²_{change}
<i>Στάδιο 1</i>				2.697	.031		
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	-.114	-.192	-2.111*				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.020	.033	.365				
<i>Στάδιο 2</i>				3.753**	.082	4.691**	.051
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	-.237	-.397	-3.399***				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	-.011	-.018	-.156				
Συνοχή έργου - Έναρξη αγων. περιόδου	.166	.290	2.586*				
Κοινωνική συνοχή - Έναρξη αγων. περιόδου	.042	.066	.591				
<i>Στάδιο 3</i>				8.432***	.234	16.412***	.152
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	-.225	-.377	-3.424***				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.028	.046	.420				
Συνοχή έργου - Έναρξη αγων. περιόδου	.078	.137	1.263				
Κοινωνική συνοχή - Έναρξη αγων. περιόδου	-.107	-.167	-1.420				
Συνοχή έργου - Μέση αγων. περιόδου	.125	.269	2.466*				
Κοινωνική συνοχή - Μέση αγων. περιόδου	.137	.259	2.103*				

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Πρόβλεψη της απόδοσης της ομάδας (κατάταξη στη μέση της αγωνιστικής περιόδου)

Πραγματοποιήθηκε ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης (hierarchical multiple regression analysis) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006), προκειμένου να εξεταστεί η συμβολή της ομαδικής συνοχής (προβλεπτής) στην πρόβλεψη της κατάταξης της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου (προβλεπόμενη). Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εξέταση του βαθμού πρόβλεψης της κατάταξης της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου κατά την ιεραρχική ανάλυση παλινδρόμησης ήταν η μέθοδος forced entry (enter) τριών σταδίων. Στο 1^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν ως προβλεπτές η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή* στην *έναρξη της προετοιμασίας*. Στο 2^ο στάδιο προβλεπτές ορίστηκαν η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή* στην *έναρξη της αγωνιστικής περιόδου* και στο 3^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν η *συνοχή έργου* και η *κοινωνική συνοχή* στη *μέση της αγωνιστικής περιόδου*. Στον Πίνακα 4.20 παρουσιάζονται οι μη τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (B), οι τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (β), οι t -τιμές με το επίπεδο της στατιστικής τους σημαντικότητας (p), τα κριτήρια (F), οι συντελεστές πρόβλεψης (R^2), οι μεταβολές των κριτηρίων (F_{change}) και οι μεταβολές των συντελεστών πρόβλεψης (R^2_{change}) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006). Στο 1^ο στάδιο ο συντελεστής πρόβλεψης της κατάταξης της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου από τη συνοχή (συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας) ο συντελεστής πρόβλεψης (R) δεν ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(2,170)}= 1.977$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .023 και .011, αντίστοιχα. Στο 2^ο στάδιο με προβλεπτές τη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή από την έναρξη της προετοιμασίας και την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή την κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(4,168)}= 5.238, p<.001$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .111 και .090, αντίστοιχα. Στο 3^ο στάδιο με προβλεπτές τη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή από την έναρξη της

προετοιμασίας, την έναρξη και τη μέση της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή την κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(6,166)}= 12.877, p<.001$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .318 και .293, αντίστοιχα. Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 2^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 1^ο στάδιο, ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 8.329, df 2,168, p<.001$]. Η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 3^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 2^ο στάδιο, ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 25.142, df 2,166, p<.001$]. Κατά τη διαδικασία της ιεραρχικής πολυμεταβλητής ανάλυσης παλινδρόμησης σημαντικοί προβλεπτές αναδείχθηκαν από το 2^ο στάδιο η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας ($\beta= .306$) και η συνοχή έργου στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.330$). Στο 3^ο στάδιο προβλεπτές ήταν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας ($\beta= .268$), η συνοχή έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.253$) και η κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.370$).

Πίνακας 4.20. Ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης για την πρόβλεψη της κατάταξης της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου.

Κατάταξη στη μέση της αγων. περιόδου							
Προβλεπτές	Beta	β	t	F	R²	F_{change}	R²_{change}
<i>Στάδιο 1</i>				1.977	.023		
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	.022	.067	.736				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.034	.103	1.129				
<i>Στάδιο 2</i>				5.238***	.111	8.329***	.088
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	.100	.306	2.660**				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.074	.221	1.955				
Συνοχή έργου - Έναρξη αγων. περιόδου	-.103	-.330	-2.986**				
Κοινωνική συνοχή - Έναρξη αγων. περιόδου	-.058	-.164	-1.508				
<i>Στάδιο 3</i>				12.877***	.318	25.142***	.207
Συνοχή έργου - Προετοιμασία	.087	.268	2.579*				
Κοινωνική συνοχή - Προετοιμασία	.054	.162	1.574				
Συνοχή έργου - Έναρξη αγων. περιόδου	-.051	-.163	-1.592				
Κοινωνική συνοχή - Έναρξη αγων. περιόδου	.046	.132	1.186				
Συνοχή έργου - Μέση αγων. περιόδου	-.064	-.253	-2.463*				
Κοινωνική συνοχή - Μέση αγων. περιόδου	-.107	-.370	-3.187**				

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Πρόβλεψη της συνοχής έργου της ομάδας (τέλος αγωνιστικής περιόδου)

Πραγματοποιήθηκε ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης (hierarchical multiple regression analysis) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006), προκειμένου να εξεταστεί η συμβολή της ομαδικής απόδοσης (προβλεπτής) στην πρόβλεψη της συνοχής έργου της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου (προβλεπόμενη). Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εξέταση του βαθμού πρόβλεψης της συνοχής έργου της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου κατά την ιεραρχική ανάλυση παλινδρόμησης ήταν η μέθοδος forced entry (enter) τριών σταδίων. Στο 1^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν ως προβλεπτές η *βαθμολογία* και η *κατάταξη* της ομάδας στην *έναρξη της αγωνιστικής περιόδου*. Στο 2^ο στάδιο προβλεπτές ορίστηκαν η *βαθμολογία* και η *κατάταξη* της ομάδας στη *μέση της αγωνιστικής περιόδου* και στο 3^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν η *βαθμολογία* και η *κατάταξη* της ομάδας στο *τέλος της αγωνιστικής περιόδου*. Στον Πίνακα 4.21 παρουσιάζονται οι μη τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (B), οι τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (β), οι t -τιμές με το επίπεδο της στατιστικής τους σημαντικότητας (p), τα κριτήρια (F), οι συντελεστές πρόβλεψης (R^2), οι μεταβολές των κριτηρίων (F_{change}) και οι μεταβολές των συντελεστών πρόβλεψης (R^2_{change}) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006). Στο 1^ο στάδιο ο συντελεστής πρόβλεψης (R) της συνοχής έργου στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου από την απόδοση (βαθμολογία και κατάταξη στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου) δεν ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(2,154)} = 2.941$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .037 και .024, αντίστοιχα. Στο 2^ο στάδιο με προβλεπτές τη βαθμολογία και την κατάταξη της ομάδας από την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου και τη μέση της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη τη συνοχή έργου στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(4,152)} = 2.478, p < .05$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .061 και .037, αντίστοιχα. Στο 3^ο στάδιο με προβλεπτές τη βαθμολογία και την κατάταξη της ομάδας από την έναρξη της

αγωνιστικής περιόδου, τη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη τη συνοχή έργου στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(6,150)}= 2.247, p<.05$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .082 και .046, αντίστοιχα. Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 2^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 1^ο στάδιο, δεν ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 1.977, df 2,152$]. Επίσης, η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 3^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 2^ο στάδιο, δεν ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 1.738, df 2,150$]. Κατά τη διαδικασία της ιεραρχικής πολυμεταβλητής ανάλυσης παλινδρόμησης δεν αναδείχθηκε κανένας σημαντικός προβλεπτής της συνοχής έργου.

Πίνακας 4.21. Ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης για την πρόβλεψη της συνοχής έργου της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου.

Συνοχή έργου στο τέλος της αγων. περιόδου							
Προβλεπτές	Beta	β	t	F	R²	F_{change}	R²_{change}
<i>Στάδιο 1</i>				2.941	.037		
Βαθμολογία - Έναρξη αγων. περιόδου	1.993	.152	1.414				
Κατάταξη - Έναρξη αγων. περιόδου	-.392	-.053	-.491				
<i>Στάδιο 2</i>				2.478*	.061	1.977	.024
Βαθμολογία - Έναρξη αγων. περιόδου	-2.332	-.178	-.787				
Κατάταξη - Έναρξη αγων. περιόδου	-1.250	-.168	-1.144				
Βαθμολογία - Μέση αγων. περιόδου	-.422	-.219	-.991				
Κατάταξη - Μέση αγων. περιόδου	-1.792	-.497	-1.869				
<i>Στάδιο 3</i>				2.247*	.082	1.738	.021
Βαθμολογία - Έναρξη αγων. περιόδου	.570	.043	.168				
Κατάταξη - Έναρξη αγων. περιόδου	-.033	-.004	-.025				
Βαθμολογία - Μέση αγων. περιόδου	-1.072	-.555	-1.714				
Κατάταξη - Μέση αγων. περιόδου	-.948	-.263	-.858				
Βαθμολογία - Τέλος αγων. περιόδου	.111	.109	.297				
Κατάταξη - Τέλος αγων. περιόδου	-1.322	-.350	-.950				

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Πρόβλεψη της συνοχής έργου της ομάδας (μέση αγωνιστικής περιόδου)

Πραγματοποιήθηκε ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης (hierarchical multiple regression analysis) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006), προκειμένου να εξεταστεί η συμβολή της ομαδικής απόδοσης (προβλεπτής) στην πρόβλεψη της συνοχής έργου της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου (προβλεπόμενη). Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εξέταση του βαθμού πρόβλεψης της συνοχής έργου της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου κατά την ιεραρχική ανάλυση παλινδρόμησης ήταν η μέθοδος forced entry (enter) δύο σταδίων. Στο 1^ο στάδιο ορίστηκαν ως προβλεπτές η *βαθμολογία* και η *κατάταξη* της ομάδας στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου και στο 2^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν η *βαθμολογία* και η *κατάταξη* της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Στον Πίνακα 4.22 παρουσιάζονται οι μη τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (B), οι τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (β), οι t -τιμές με το επίπεδο της στατιστικής τους σημαντικότητας (p), τα κριτήρια (F), οι συντελεστές πρόβλεψης (R^2), οι μεταβολές των κριτηρίων (F_{change}) και οι μεταβολές των συντελεστών πρόβλεψης (R^2_{change}) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006). Στο 1^ο στάδιο ο συντελεστής πρόβλεψης (R) της συνοχής έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου από την απόδοση (βαθμολογία και κατάταξη στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(2,155)}= 11.388, p<.001$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .128 και .117 αντίστοιχα. Στο 2^ο στάδιο με προβλεπτές τη βαθμολογία και την κατάταξη της ομάδας από την έναρξη της αγωνιστικής περιόδου και τη μέση της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή τη συνοχή έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(4,153)}= 8.096, p<.001$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .175 και .153, αντίστοιχα. Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 2^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 1^ο στάδιο, ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 4.316, df 2,153, p<.05$]. Κατά τη διαδικασία της ιεραρχικής πολυμεταβλητής

ανάλυσης παλινδρόμησης σημαντικοί προβλεπτές αναδείχθηκαν από το 1^ο στάδιο, η βαθμολογία στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta = .372$). Στο 2^ο στάδιο σημαντικοί προβλεπτές ήταν η κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta = -.682$).

Πίνακας 4.22. Ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης για την πρόβλεψη της συνοχής έργου της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου.

Συνοχή έργου στη μέση της αγων. περιόδου							
Προβλεπτές	Beta	β	t	F	R²	F_{change}	R²_{change}
<i>Στάδιο 1</i>				11.388***	.128		
Βαθμολογία - Έναρξη αγων. περιόδου	4.552	.372	3.590***				
Κατάταξη - Έναρξη αγων. περιόδου	.147	.021	.204				
<i>Στάδιο 2</i>				8.096***	.175	4.316*	.047
Βαθμολογία - Έναρξη αγων. περιόδου	-1.052	-.086	-.404				
Κατάταξη - Έναρξη αγων. περιόδου	-.966	-.140	-1.004				
Βαθμολογία - Μέση αγων. περιόδου	-.538	-.297	1.443				
Κατάταξη - Μέση αγων. περιόδου	-2.313	-.682	-2.751**				

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής της ομάδας (τέλος αγωνιστικής περιόδου)

Πραγματοποιήθηκε ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης (hierarchical multiple regression analysis) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006), προκειμένου να εξεταστεί η συμβολή της ομαδικής απόδοσης (προβλεπτής) στην πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου (προβλεπόμενη). Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εξέταση του βαθμού πρόβλεψης της κοινωνικής συνοχής της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου κατά την ιεραρχική ανάλυση παλινδρόμησης ήταν η μέθοδος forced entry (enter) τριών σταδίων. Στο 1^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν ως προβλεπτές η *βαθμολογία* και η *κατάταξη* της ομάδας στην *έναρξη της αγωνιστικής περιόδου*. Στο 2^ο στάδιο προβλεπτές ορίστηκαν η *βαθμολογία* και η *κατάταξη* της ομάδας στη *μέση της αγωνιστικής περιόδου* και στο 3^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν η *βαθμολογία* και η *κατάταξη* της ομάδας στο *τέλος της αγωνιστικής περιόδου*. Στον Πίνακα 4.23 παρουσιάζονται οι μη τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (B), οι τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (β), οι t -τιμές με το επίπεδο της στατιστικής τους σημαντικότητας (p), τα κριτήρια (F), οι συντελεστές πρόβλεψης (R^2), οι μεταβολές των κριτηρίων (F_{change}) και οι μεταβολές των συντελεστών πρόβλεψης (R^2_{change}) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006). Στο 1^ο στάδιο ο συντελεστής πρόβλεψης (R) της κοινωνικής συνοχής στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου από την ομαδική απόδοση (βαθμολογία και κατάταξη στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου) δεν ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(2,154)} = 1.698$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .022 και .009 αντίστοιχα. Στο 2^ο στάδιο με προβλεπτές τη βαθμολογία και την κατάταξη της ομάδας από την έναρξη και τη μέση της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή την κοινωνική συνοχή στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(4,152)} = 2.591, p < .05$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .064 και .039, αντίστοιχα. Στο 3^ο στάδιο με προβλεπτές τη βαθμολογία και την κατάταξη της ομάδας από την έναρξη, τη μέση και το τέλος της

αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή την κοινωνική συνοχή στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(6,150)}= 2.461, p<.05$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .090 και .053, αντίστοιχα. Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 2^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 1^ο στάδιο, ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 3.431, df 2,152, p<.05$]. Η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 3^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 2^ο στάδιο, δεν ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}}= 2.124, df 2,150$]. Κατά τη διαδικασία της ιεραρχικής πολυμεταβλητής ανάλυσης παλινδρόμησης σημαντικοί προβλεπτές αναδείχθηκαν από το 2^ο στάδιο, η κατάταξη στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.682$) και από το 3^ο στάδιο, η κατάταξη της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου ($\beta= -.742$).

Πίνακας 4.23. Ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης για την πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου.

Κοινωνική συνοχή στο τέλος της αγων. περιόδου							
Προβλεπτές	Beta	β	t	F	R²	F_{change}	R²_{change}
<i>Στάδιο 1</i>				1.698	.022		
Βαθμολογία - Έναρξη αγων. περιόδου	2.099	.183	1.689				
Κατάταξη - Έναρξη αγων. περιόδου	1.187	.183	1.686				
<i>Στάδιο 2</i>				2.591*	.064	3.431*	.042
Βαθμολογία - Έναρξη αγων. περιόδου	-2.325	-.203	-.898				
Κατάταξη - Έναρξη αγων. περιόδου	.422	.065	.442				
Βαθμολογία - Μέση αγων. περιόδου	-.607	-.359	-1.631				
Κατάταξη - Μέση αγων. περιόδου	-2.152	-.682	-2.568*				
<i>Στάδιο 3</i>				2.461*	.090	2.124	.026
Βαθμολογία - Έναρξη αγων. περιόδου	-1.295	-.113	-.438				
Κατάταξη - Έναρξη αγων. περιόδου	.858	.132	.760				
Βαθμολογία - Μέση αγων. περιόδου	-.628	-.372	-1.153				
Κατάταξη - Μέση αγων. περιόδου	-1.174	-.372	-1.219				
Βαθμολογία - Τέλος αγων. περιόδου	-.419	-.470	-1.288				
Κατάταξη - Τέλος αγων. περιόδου	-2.450	-.742	-2.020*				

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

Πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής της ομάδας (μέση αγωνιστικής περιόδου)

Πραγματοποιήθηκε ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης (hierarchical multiple regression analysis) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006), προκειμένου να εξεταστεί η συμβολή της ομαδικής απόδοσης (προβλεπτής) στην πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου (προβλεπόμενη). Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την εξέταση του βαθμού πρόβλεψης της κοινωνικής συνοχής της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου κατά την ιεραρχική ανάλυση παλινδρόμησης ήταν η μέθοδος forced entry (enter) δύο σταδίων. Στο 1^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν ως προβλεπτές η *βαθμολογία* και η *κατάταξη* της ομάδας στην *έναρξη της αγωνιστικής περιόδου* και στο 2^ο στάδιο συμπεριλήφθηκαν η *βαθμολογία* και η *κατάταξη* της ομάδας στη *μέση της αγωνιστικής περιόδου*. Στον Πίνακα 4.24 παρουσιάζονται οι μη τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (B), οι τυποποιημένοι δείκτες παλινδρόμησης (β), οι t -τιμές με το επίπεδο της στατιστικής τους σημαντικότητας (p), τα κριτήρια (F), οι συντελεστές πρόβλεψης (R^2), οι μεταβολές των κριτηρίων (F_{change}) και οι μεταβολές των συντελεστών πρόβλεψης (R^2_{change}) (Cohen *et al.*, 2003; Tabachnick & Fidell, 2006). Στο 1^ο στάδιο ο συντελεστής πρόβλεψης (R) της κοινωνικής συνοχής στη μέση της αγωνιστικής περιόδου από την ομαδική απόδοση (βαθμολογία και κατάταξη στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(2,156)} = 5.796, p < .01$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .069 και .057, αντίστοιχα. Στο 2^ο στάδιο με προβλεπτές τη βαθμολογία και την κατάταξη από την έναρξη και τη μέση της αγωνιστικής περιόδου και προβλεπόμενη μεταβλητή την κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ο συντελεστής πρόβλεψης (R) ήταν στατιστικά σημαντικός [$F_{(4,154)} = 7.098, p < .001$] και οι τιμές του R^2 και του προσαρμοσμένου R^2 (adjusted R^2) ήταν .156 και .134, αντίστοιχα. Είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι η συμβολή των προβλεπτών μεταβλητών στο 2^ο στάδιο, και κατά συνέπεια η μεταβολή από το 1^ο στάδιο, ήταν στατιστικά σημαντική [$F_{\text{change}} = 7.888, df 2,154, p < .001$]. Κατά τη διαδικασία της

ιεραρχικής πολυμεταβλητής ανάλυσης παλινδρόμησης σημαντικοί προβλεπτές αναδείχθηκαν από το 1^ο στάδιο, η βαθμολογία στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta = .360$) και η κατάταξη στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου ($\beta = .239$). Στο 2^ο στάδιο σημαντικοί προβλεπτές ήταν η βαθμολογία στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta = -.440$) και η κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου ($\beta = -.952$).

Πίνακας 4.24. Ιεραρχική πολυμεταβλητή ανάλυση παλινδρόμησης για την πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου.

Κοινωνική συνοχή στη μέση της αγων. περιόδου							
Προβλεπτές	Beta	β	t	F	R²	F_{change}	R²_{change}
<i>Στάδιο 1</i>				5.796**	.069		
Βαθμολογία - Έναρξη αγων. περιόδου	4.039	.360	3.404***				
Κατάταξη - Έναρξη αγων. περιόδου	1.517	.239	2.257*				
<i>Στάδιο 2</i>				7.098***	.156	7.888***	.086
Βαθμολογία - Έναρξη αγων. περιόδου	-2.805	-.250	-1.164				
Κατάταξη - Έναρξη αγων. περιόδου	.198	.031	.223				
Βαθμολογία - Μέση αγων. περιόδου	-.730	-.440	-2.112*				
Κατάταξη - Μέση αγων. περιόδου	-2.951	-.952	-3.783***				

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

V. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

5.1. Όργανα μέτρησης (εγκυρότητα και αξιοπιστία)

Το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας, στην παρούσα μελέτη εμφανίζει υψηλή εσωτερική συνέπεια σε όλες τις μετρήσεις της συνοχής (Πίνακες 4.1 - 4.4), ενώ οι συντελεστές αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου είναι αποδεκτοί και για τις τέσσερις μετρήσεις. Οι συντελεστές αξιοπιστίας παρουσιάζουν βελτίωση σε όλες τις μετρήσεις, φτάνοντας στα υψηλότερα επίπεδα στην 3^η και στην 4^η χορήγηση των ερωτηματολογίων. Η βελτίωση που εμφάνισε η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου οφείλεται στο γεγονός ότι ο αριθμός του δείγματος περιορίστηκε αφού αθλητές και ομάδες που έδειχναν αδιαφορία για την πραγματοποίηση της έρευνας, για διάφορους λόγους αποφάσισαν να μην συμμετάσχουν σε επόμενες μετρήσεις. Επιπλέον, οι οδηγίες που δίνονταν σε κάθε χορήγηση ήταν πιο συγκεκριμένες για ερωτήματα που φαίνονταν να μην είναι καλά διατυπωμένα και τα οποία μπερδευαν τους αθλητές. Η βελτίωση των συντελεστών αξιοπιστίας, του Ερωτηματολογίου Περιβάλλοντος της Ομάδας, υποστηρίζεται και από άλλες διαχρονικές έρευνες (Αγγελονίδης, 1995).

5.2. Συνοχή και δευτερεύουσες μεταβλητές

Σκοπός της μελέτης ήταν η διερεύνηση της σχέσης συνοχής και απόδοσης καθώς και της κατεύθυνσης της, δηλαδή αν επηρεάζει περισσότερο η συνοχή την απόδοση ή η

απόδοση τη συνοχή. Ωστόσο, μέχρι την απάντηση αυτού του ερωτήματος από την παρούσα έρευνα, διερευνήθηκαν οι παράγοντες που σχετίζονται με τη συνοχή. Χαρακτηριστικά, το γενικό εννοιολογικό μοντέλο συνοχής της αθλητικής ομάδας (Carron, 1982), στο οποίο στηρίζεται η εργασία, υποστηρίζει ότι η συνοχή επηρεάζεται από αρκετούς παράγοντες. Συγκεκριμένα, προσωπικοί, ομαδικοί, ηγετικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες φέρονται να σχετίζονται με τη συνοχή, μερικοί εκ των οποίων εξετάστηκαν στην παρούσα εργασία και καταγράφονται στη συνέχεια.

Δυναμική φύση συνοχής

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των αναλύσεων η συνοχή έργου μεταβλήθηκε από την έναρξη της προετοιμασίας μέχρι το τέλος της αγωνιστικής περιόδου, ενώ η κοινωνική συνοχή παρουσίασε μη σημαντικές διαφοροποιήσεις (Πίνακας 4.5).

Υπόθεση 1 - «Η συνοχή της ομάδας μεταβάλλεται σημαντικά από την έναρξη της προετοιμασίας μέχρι τη λήξη της αγωνιστικής περιόδου»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, η υπόθεση γίνεται εν μέρει αποδεκτή καθώς οι επαναλαμβανόμενες μετρήσεις έδειξαν ότι η συνοχή έργου μεταβλήθηκε, ενώ η κοινωνική συνοχή παρέμεινε σταθερή. Τα ευρήματα συμφωνούν με συμπεράσματα παλαιότερων ερευνών που κατέληξαν ότι η συνοχή έργου μεταβάλλεται, ενώ η κοινωνική συνοχή είναι μια σύνθετη διαδικασία που χρειάζεται παρέμβαση για να μεταβληθεί (Αγγελονίδης, 1995).

Συνοχή και απόδοση: Ηλικία αθλητή

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των αναλύσεων οι ποδοσφαιριστές διαφορετικής ηλικίας, δεν εμφάνισαν σημαντικές διαφορές ως προς τη συνοχή που αντιλαμβάνονταν σε καμία μέτρηση. Παρόλα αυτά, από τα περιγραφικά στατιστικά φάνηκε ότι οι νεαροί ποδοσφαιριστές, ηλικίας 13-18 ετών, είχαν την υψηλότερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας. Ωστόσο, παρουσίασαν πτώση ανάμεσα στις μετρήσεις, καταλήγοντας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου να έχουν τη χαμηλότερη. Αντίθετα, οι μεγαλύτερης ηλικίας ποδοσφαιριστές (33 ετών και άνω), παρόλο που οι τιμές της συνοχής τους δεν είχαν μεγάλες αποκλίσεις ανάμεσα στις μετρήσεις, εμφάνισαν μεγαλύτερα επίπεδα συνοχής έργου και κοινωνικής συνοχής, συγκριτικά με τις υπόλοιπες ομάδες, στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Οι ποδοσφαιριστές ηλικίας 19-25 και 26-32 ετών εμφάνισαν μέτρια επίπεδα συνοχής χωρίς μεγάλες αποκλίσεις ανάμεσα στις μετρήσεις (Πίνακας Π-5).

Υπόθεση 2 - «Η ηλικία των αθλητών σχετίζεται σημαντικά με τη σχέση συνοχής και απόδοσης, με τους νεότερους αθλητές να διακρίνονται για την υψηλότερη κοινωνική συνοχή που εμφανίζουν»

Η συγκεκριμένη υπόθεση απορρίπτεται από τα δεδομένα των πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης καθώς η ηλικία δεν επηρέασε σημαντικά τη συνοχή που αντιλαμβάνονται οι αθλητές. Ωστόσο, οι νέοι αθλητές παρουσιάζουν μεγάλες μεταβολές στη συνοχή που αντιλαμβάνονται και, ενώ κατά την προετοιμασία έχουν την υψηλότερη κοινωνική συνοχή και συνοχή έργου στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου έχουν τη χαμηλότερη. Αυτό το εύρημα ίσως οφείλεται στην έλλειψη εμπειριών και ικανότητας των αθλητών να διαχειριστούν καταστάσεις του αγωνιστικού αθλητισμού. Επίσης, σε αυτή την ηλικία οι νέοι επηρεάζονται από τα γνωρίσματα της εφηβείας και παρουσιάζουν μεταβολές στην ψυχολογία τους, ενώ απογοητεύονται εύκολα (Pervin & John, 1999). Αντίθετα, οι μεγαλύτερης ηλικίας αθλητές λόγω εμπειρίας και ωριμότητας διαχειρίζονται διαφορετικά τις καταστάσεις

και δεν επηρεάζεται η συνοχή τους. Επίσης, τα κίνητρα των αθλητών μπορεί να επηρεάσουν τις αντιλήψεις τους για τη συνοχή καθώς ποδοσφαιριστές διαφορετικής ηλικίας έχουν και διαφορετικούς λόγους ενασχόλησης με το άθλημα (Cox, 2002).

Συνοχή και απόδοση: Εμπειρία αθλητή

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των αναλύσεων οι ποδοσφαιριστές διαφορετικής εμπειρίας, δεν εμφάνισαν σημαντικές διαφορές ως προς τη συνοχή που αντιλαμβάνονταν σε καμία μέτρηση. Παρόλα αυτά, από τα περιγραφικά στατιστικά φαίνεται ότι οι πιο άπειροι ποδοσφαιριστές, εμπειρίας 1-2 ετών, εμφάνισαν τη μεγαλύτερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας. Ωστόσο, παρουσίασαν πτώση ανάμεσα στις μετρήσεις, καταλήγοντας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου να έχουν τη χαμηλότερη συνοχή έργου και πολύ χαμηλή κοινωνική συνοχή. Αντίθετα, οι ποδοσφαιριστές με μεγαλύτερη εμπειρία (άνω των 5 ετών), παρόλο που δεν είχαν μεγάλες μεταβολές, εμφάνισαν μεγαλύτερη συνοχή από τους υπόλοιπους στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Οι ποδοσφαιριστές με 3-4 χρόνια εμπειρίας εμφάνισαν μια μικρή πτώση της συνοχής έργου από την έναρξη της προετοιμασίας ως το τέλος της αγωνιστικής περιόδου (Πίνακας Π-4).

Υπόθεση 3 - «Η εμπειρία είναι στατιστικώς σημαντική μεταβλητή για τη σχέση συνοχής και απόδοσης, με τους πιο άπειρους αθλητές να παρουσιάζουν υψηλότερη κοινωνική συνοχή»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, απορρίπτεται η υπόθεση καθώς οι πολυμεταβλητές αναλύσεις διακύμανσης δεν έδειξαν καμία σημαντική διαφορά στη συνοχή, μεταξύ των αθλητών διαφορετικής εμπειρίας. Ωστόσο, τα περιγραφικά στατιστικά επιβεβαιώνουν εν μέρει την υπόθεση καθώς οι πιο άπειροι αθλητές εμφανίζουν υψηλότερη κοινωνική συνοχή και συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας. Αντίθετα, οι πιο έμπειροι αθλητές εμφανίζουν μικρές

διαφοροποιήσεις στη συνοχή τους καθώς λόγω των περισσότερων εικόνων που έχουν διαχειρίζονται καλύτερα τις καταστάσεις. Άλλωστε, τα αποτελέσματα ερμηνεύονται με παρόμοιο τρόπο με τη σχέση συνοχής και ηλικίας των αθλητών αφού η ηλικία σχετίζεται σημαντικά με την εμπειρία των αθλητών (π.χ., Iordanoglou, 1992).

Συνοχή και απόδοση: Χρόνος παραμονής αθλητή στην ομάδα

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης οι ποδοσφαιριστές διαφορετικού χρόνου παραμονής στην ομάδα, εμφάνισαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στη συνοχή τους στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Συγκεκριμένα, από τα περιγραφικά στατιστικά φάνηκε ότι οι αθλητές που ήταν στην ομάδα μια ολόκληρη αγωνιστική περίοδο είχαν υψηλότερη συνοχή έργου και χαμηλότερη κοινωνική συνοχή από τους αθλητές που ήταν στην ομάδα περισσότερα χρόνια. Επιπλέον, παρατηρώντας συνολικά τα αποτελέσματα φάνηκε ότι, ενώ η κοινωνική συνοχή των δύο ομάδων παρέμεινε σταθερή, με τους «παλιότερους» να έχουν υψηλότερη, η συνοχή έργου παρουσίασε πτώση και κυρίως για τους αθλητές που ήταν στην ομάδα για περισσότερα χρόνια (Πίνακας Π-3).

Υπόθεση 4 - «Δεν έχει διερευνηθεί αν ο χρόνος παραμονής των αθλητών στην ομάδα επηρεάζει τη συνοχή τους»

Ο χρόνος παραμονής στην ομάδα επηρεάζει τη συνοχή που αντιλαμβάνονται οι αθλητές χωρίς ωστόσο να εμφανίζονται στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα στη συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή. Αυτό το εύρημα ίσως σχετίζεται με παλαιότερες έρευνες που έδειξαν ότι η υψηλή σταθερότητα της ομάδας, δηλαδή οι μικρές αλλαγές στη σύνθεση της ομάδας, οδηγεί σε υψηλότερη απόδοση που συνδέεται με τη συνοχή (Berman *et al.*, 2002). Επιπλέον, είναι λογικό οι αθλητές που είναι περισσότερα χρόνια συμπαίκτες να εμφανίζουν μεγαλύτερη κοινωνική

συνοχή, ενώ οι νεότεροι να αφοσιώνονται περισσότερο στους στόχους της ομάδας και να παρουσιάζουν υψηλότερη συνοχή έργου. Ωστόσο, η πτώση στη συνοχή έργου και η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής ανάμεσα στις μετρήσεις μπορεί να οφείλονται στην μη επίτευξη των στόχων της ομάδας. Τέλος, ίσως για να ενταχθεί ένας νέος ποδοσφαιριστής στην ομάδα δεν αρκεί το πέρας μόνο μιας αγωνιστικής περιόδου.

Συνοχή και απόδοση: Αγωνιστική θέση αθλητή

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης οι ποδοσφαιριστές διαφορετικών αγωνιστικών θέσεων, δεν εμφάνισαν σημαντικές διαφορές ως προς τη συνοχή που αντιλαμβάνονταν σε καμία μέτρηση. Ωστόσο, από τα περιγραφικά στατιστικά φάνηκε ότι οι τερματοφύλακες παρουσίασαν τα υψηλότερα επίπεδα συνοχής έργου και κοινωνικής συνοχής συγκριτικά με τους αθλητές των υπολοίπων θέσεων. Αντίθετα, οι επιθετικοί εμφάνισαν χαμηλή συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή σε όλες τις μετρήσεις. Η συνοχή αμυντικών και μέσων κυμάνθηκε σε μέτρια επίπεδα σε όλες τις μετρήσεις. Βέβαια, η συνοχή έργου όλων των αθλητών παρουσίασε πτωτική πορεία από την έναρξη της προετοιμασίας ως το τέλος της αγωνιστικής περιόδου (Πίνακας Π-2).

Υπόθεση 5 - «Η αγωνιστική θέση των αθλητών φαίνεται να μην σχετίζεται σημαντικά με τη συνοχή της ομάδας»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, επιβεβαιώνεται η υπόθεση καθώς οι πολυμεταβλητές αναλύσεις διακύμανσης δεν έδειξαν καμία σημαντική διαφορά στη συνοχή, μεταξύ των αθλητών διαφορετικής αγωνιστικής θέσης. Ωστόσο, από τα περιγραφικά στατιστικά φαίνεται ότι οι τερματοφύλακες έχουν υψηλή συνοχή, εύρημα που ίσως εξηγείται από τον υψηλό βαθμό εγγύτητας της θέσης δηλαδή τη δυνατότητα παρατήρησης και ορατότητας του αγωνιστικού χώρου (Chelladurai &

Carron, 1977). Αντίθετα, η χαμηλότερη συνοχή που εμφανίζουν οι επιθετικοί ίσως οφείλεται στη χαμηλή εγγύτητα και εξάρτηση από το έργο που παρουσιάζει η θέση τους, δηλαδή χαμηλή δυνατότητα παρατήρησης, ορατότητας και αλληλεπίδρασης με τους συμπαίκτες τους (Iordanoglou, 1992). Τέλος, όπως υποστηρίχτηκε και προηγουμένως, η πτώση στη συνοχή έργου και η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής ανάμεσα στις μετρήσεις μπορεί να οφείλονται στην μη επίτευξη των στόχων της ομάδας.

Συνοχή και απόδοση: Προσδοκίες αθλητή

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης οι ποδοσφαιριστές με διαφορετικές προσδοκίες για την τελική κατάταξη της ομάδας, εμφάνισαν σημαντικές διαφορές ως προς τη συνοχή που αντιλαμβάνονταν κατά την μέτρηση της στην έναρξη της προετοιμασίας και στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου. Οι αθλητές που πίστευαν ότι η ομάδα τους θα προβιβαστεί σε υψηλότερη κατηγορία εμφάνισαν υψηλότερη συνοχή. Ωστόσο, η συνοχή έργου φάνηκε να επηρεάζεται περισσότερο από τις προσδοκίες των αθλητών (Πίνακας 4.13).

Υπόθεση 6 - «Οι προσδοκίες των αθλητών για την ομαδική απόδοση σχετίζονται σημαντικά με τη σχέση συνοχής και απόδοσης»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, επιβεβαιώνεται η υπόθεση καθώς οι πολυμεταβλητές αναλύσεις διακύμανσης έδειξαν ότι υπήρχαν σημαντικές διαφορές στη συνοχή, μεταξύ των αθλητών με διαφορετικές προσδοκίες για την τελική κατάταξη της ομάδας. Ποδοσφαιριστές με υψηλότερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή εμφάνισαν και μεγαλύτερες προσδοκίες για την τελική κατάταξη της ομάδας. Εύρημα το οποίο στηρίζεται και από τη σχετική βιβλιογραφία (Spink, 1990; Wellington & Faria, 1992). Η πρωτική πορεία που εμφανίζει η συνοχή έργου πιθανότατα οφείλεται στη μη επίτευξη των στόχων της ομάδας. Επιπλέον, είναι

λογικό η συνοχή έργου να εμφανίζει σημαντικότερες διαφορές ανάμεσα σε αθλητές διαφορετικών προσδοκιών αφού συνδέεται άμεσα με την απόδοση της ομάδας (Bandura, 1977; Gordon, 2008) αλλά και την επίδοση γενικότερα (Wellington & Faria, 1992).

Συνοχή και απόδοση: Αγωνιστικές συμμετοχές αθλητή

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης οι ποδοσφαιριστές με διαφορετικό αριθμό αγωνιστικών συμμετοχών (χαμηλός, μέτριος και υψηλός), εμφάνισαν σημαντικές διαφορές ως προς τη συνοχή που αντιλαμβάνονταν στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Οι αθλητές με λίγες συμμετοχές βρέθηκε ότι είχαν χαμηλότερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή από αθλητές με μέτριο και υψηλό αριθμό αγωνιστικών συμμετοχών (Πίνακας 4.14).

Υπόθεση 7 - «Δεν έχει διερευνηθεί αν ο αριθμός αγωνιστικών συμμετοχών των αθλητών (χαμηλός, μέτριος και υψηλός) επηρεάζει τη συνοχή που αντιλαμβάνονται»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, φαίνεται ότι υπάρχουν διαφορές στη συνοχή ανάλογα με τον αριθμό αγωνιστικών συμμετοχών των αθλητών. Ποδοσφαιριστές με μέτριες και πολλές αγωνιστικές συμμετοχές εμφανίζουν υψηλότερη συνοχή από ποδοσφαιριστές με λίγες αγωνιστικές συμμετοχές. Εύρημα που υποστηρίζεται και από τη σχετική βιβλιογραφία που υπάρχει για βασικούς και αναπληρωματικούς αθλητές (Granito & Rainey, 1988). Επιπλέον, ενώ υπάρχουν διαφορές και στην κοινωνική συνοχή η σημαντικότητα των αποτελεσμάτων είναι μεγαλύτερη για τη συνοχή έργου, ευρήματα που σχετίζονται με τη βιβλιογραφία όπου υποστηρίζεται ότι οι βασικοί αθλητές έχουν κυρίως μεγαλύτερη συνοχή έργου από τους αναπληρωματικούς. Επιπλέον, η σύνδεση με τη συνοχή έργου ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι οι βασικοί συμμετέχουν πιο ενεργά στην επίτευξη των στόχων με αποτέλεσμα να απολαμβάνουν περισσότερη αναγνώριση όταν τους επιτυγχάνουν

(Westre & Weiss, 1991). Ωστόσο, η βιβλιογραφία αφορά βασικούς και αναπληρωματικούς αθλητές και όχι τον αριθμό αγωνιστικών συμμετοχών όπου ασχολείται η παρούσα εργασία. Τέλος, η υψηλότερη συνοχή που εμφανίζουν οι αθλητές με περισσότερες αγωνιστικές συμμετοχές ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι οι βασικοί, βιώνουν πιο έντονα το αίσθημα του «ανήκειν» στην ομάδα ενώ εμφανίζουν και μεγαλύτερη προσήλωση στους στόχους της (Heuzé *et al.*, 2006; Robinson & Carron, 1982).

Συνοχή και απόδοση: Αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία αθλητή

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης οι ποδοσφαιριστές με διαφορετική αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία μετά από τον αγώνα (καθόλου καλά/όχι καλά, έτσι κι έτσι και καλά/πολύ καλά), εμφάνισαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ τους ως προς τη συνοχή έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Συγκεκριμένα, αθλητές που αντιλαμβάνονταν ότι η ομάδα δεν έπαιξε καλά είχαν σημαντικά χαμηλότερη συνοχή έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου από τους αθλητές που αντιλαμβάνονταν ότι η ομάδα τους έπαιξε καλά. Επιπλέον, από τα περιγραφικά στατιστικά βρέθηκαν διαφορές τόσο στη συνοχή έργου όσο και στην κοινωνική συνοχή, στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου, ανάμεσα στους ποδοσφαιριστές που πίστευαν ότι η ομάδα τους δεν έπαιξε καλά και σε εκείνους που αντιλαμβάνονταν μέτρια ή υψηλή ομαδική απόδοση. Η συνοχή των αθλητών που πίστευαν ότι η ομάδα δεν έπαιξε καλά ήταν σε όλες τις μετρήσεις χαμηλότερη από τη συνοχή εκείνων που πίστευαν ότι η ομάδα έπαιξε μέτρια και καλά. (Πίνακας 4.15).

Υπόθεση 8 - «Η αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία των αθλητών μετά τον αγώνα, σχετίζεται σημαντικά με τη συνοχή έργου, ενώ δεν έχει διερευνηθεί η σχέση της με την κοινωνική συνοχή»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, επιβεβαιώνεται η υπόθεση καθώς οι πολυμεταβλητές αναλύσεις διακύμανσης έδειξαν ότι υπήρχαν σημαντικές διαφορές στη συνοχή έργου, μεταξύ των αθλητών με διαφορετική αντιλαμβανόμενη ομαδική επιτυχία στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Ομοίως, τα περιγραφικά στατιστικά επιβεβαιώνουν ότι οι αθλητές που αντιλαμβάνονταν χαμηλή ομαδική απόδοση εμφάνισαν χαμηλότερη συνοχή από τους υπόλοιπους. Αυτό το εύρημα επιβεβαιώνεται ως προς τη συνοχή έργου και από τη βιβλιογραφία (Westre & Weiss, 1991), ενώ ως προς την κοινωνική συνοχή δεν υπάρχει σχετική έρευνα. Επιπλέον, είναι λογικό οι αθλητές που πιστεύουν ότι η ομάδα τους έχει υψηλή απόδοση να εμφανίζουν και υψηλότερη συνοχή, αφού οι δύο έννοιες σχετίζονται σημαντικά (π.χ. Mullen & Copper, 1994). Τέλος, αθλητές που αντιλαμβάνονταν μέτρια και υψηλή ομαδική απόδοση δεν διέφεραν σημαντικά μεταξύ τους ως προς τη συνοχή, εύρημα που ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι και οι δύο κατηγορίες αθλητών δεν ήταν απογοητευμένες από την απόδοση της ομάδας τους.

Συνοχή και απόδοση: Αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία αθλητή

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των πολυμεταβλητών αναλύσεων διακύμανσης οι ποδοσφαιριστές με διαφορετική αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία μετά από τον αγώνα (καθόλου καλά/όχι καλά, έτσι κι έτσι, καλά/πολύ καλά και δεν έπαιξα), εμφάνισαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ τους τόσο ως προς τη συνοχή έργου όσο και ως προς την κοινωνική συνοχή στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Συγκεκριμένα, οι αθλητές που αντιλαμβάνονταν ότι είχαν υψηλή ατομική απόδοση, στη μέση της αγωνιστικής περιόδου, εμφάνισαν υψηλότερη συνοχή έργου από αθλητές που δεν έπαιζαν στον αγώνα και οι αθλητές που πίστευαν ότι είχαν μέτρια απόδοση εμφάνισαν υψηλότερη κοινωνική συνοχή από αθλητές που δεν έπαιζαν. Στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου βρέθηκε ότι οι

αθλητές που πίστευαν ότι είχαν μέτρια και υψηλή απόδοση είχαν σημαντικά μεγαλύτερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή από τους αθλητές που δεν έπαιζαν στον αγώνα. Επίσης, από τα περιγραφικά στατιστικά φάνηκε, τόσο στη μέση όσο και στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, ότι οι αθλητές με μέτρια και υψηλή αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία είχαν τη μεγαλύτερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή, ενώ οι αθλητές που δεν έπαιζαν και εκείνοι που πίστευαν ότι είχαν χαμηλή απόδοση παρουσίασαν τη χαμηλότερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή. Βέβαια, οι αθλητές που δεν έπαιζαν είχαν τη πιο χαμηλή συνοχή από τις υπόλοιπες ομάδες αθλητών και οι αθλητές που πίστευαν ότι είχαν μέτρια απόδοση εμφάνισαν την υψηλότερη συνοχή (Πίνακας 4.16).

Υπόθεση 9 - «Η αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία των αθλητών μετά τον αγώνα, σχετίζεται σημαντικά με τη συνοχή έργου, ενώ δεν έχει διερευνηθεί η σχέση της με την κοινωνική συνοχή»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, επιβεβαιώνεται η υπόθεση καθώς οι πολυμεταβλητές αναλύσεις διακύμανσης έδειξαν ότι υπήρχαν σημαντικές διαφορές στη συνοχή έργου, μεταξύ των αθλητών με διαφορετική αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Επιπλέον, οι αναλύσεις έδειξαν ότι οι αθλητές με διαφορετική αντιλαμβανόμενη ατομική επιτυχία διέφεραν και στην κοινωνική συνοχή. Από τα περιγραφικά στατιστικά φαίνεται ότι οι αθλητές που δεν έπαιζαν ή πίστευαν ότι η απόδοσή τους ήταν μειωμένη εμφάνισαν τη χαμηλότερη συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή, ενώ οι αθλητές που αντιλαμβάνονται υψηλότερη ατομική απόδοση εμφάνισαν υψηλότερη συνοχή, εύρημα που επιβεβαιώνεται από τη σχετική βιβλιογραφία (Westre & Weiss, 1991). Επιπλέον, η χαμηλή συνοχή που αντιλαμβάνονται οι αθλητές που δεν έπαιζαν ίσως οφείλεται σε ευρήματα παλιότερων ερευνών σύμφωνα με τα οποία, οι παίκτες που αγωνίζονται ως βασικοί εμφανίζουν μεγαλύτερη προσήλωση στους στόχους τους και έχουν ανεπτυγμένο στο αίσθημα του «ανήκειν» στην ομάδα (Heuzé *et al.*, 2006; Robinson & Carron, 1982). Τέλος, η διαφορά στη συνοχή ανάμεσα σε αθλητές που

αντιλαμβάνονται μέτρια και υψηλή ατομική απόδοση ίσως οφείλεται σε προσωπικούς παράγοντες με τους αθλητές που παρουσιάζουν υψηλότερη συνοχή να είναι πιο αυστηροί και να έχουν μεγαλύτερες απαιτήσεις για την ατομική τους απόδοση (Hardy *et al.*, 2005).

5.3. Συνοχή και Απόδοση

Βασικός σκοπός της έρευνας ήταν η μελέτη της σχέσης της συνοχής της ομάδας με την απόδοση της μέσω μιας διαχρονικής διαδικασίας, με τέσσερις διαφορετικές μετρήσεις της συνοχής (στην έναρξη της προετοιμασίας, στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου, στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου) και τρεις μετρήσεις της απόδοσης (στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου, στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου). Συγκεκριμένα, η απόδοση της ομάδας αξιολογήθηκε από τη βαθμολογία της (τους πόντους στον βαθμολογικό πίνακα), την κατάταξη της (τη θέση στον βαθμολογικό πίνακα) και από το αποτέλεσμα της (νίκη / ισοπαλία / ήττα), την αγωνιστική μετά τη μέτρηση της συνοχής. Ωστόσο, το αποτέλεσμα χρησιμοποιήθηκε στις συσχετίσεις και όχι στις παλινδρομήσεις καθώς ένας αγώνας δεν είναι δυνατόν να προβλέψει τη συνοχή μετά από ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Άλλωστε, η εργασία βασίστηκε στο γενικό εννοιολογικό μοντέλο συνοχής της αθλητικής ομάδας (Carron, 1982), στο οποίο φαίνεται η σύνδεση συνοχής και απόδοσης. Ωστόσο, στους περιορισμούς της μελέτης έχει τονιστεί ότι οι ομάδες δεν ανήκαν όλες στον ίδιο όμιλο και συμμετείχαν σε διαφορετικούς ομίλους διαφορετικής δυναμικότητας. Επιπλέον, τα κριτήρια για τη δημιουργία των ομίλων της κάθε κατηγορίας δεν ήταν βάσει δυναμικότητας αλλά βάσει αποστάσεων μεταξύ των ομάδων. Επομένως τα αποτελέσματα της μελέτης πιθανότατα επηρεάστηκαν

από αυτόν τον περιορισμό καθώς η απόδοση εξαρτάται από πολλούς μη ελεγχόμενους παράγοντες. Στη συνέχεια της εργασίας ερμηνεύονται τα αποτελέσματα και οι μεταβλητές που προβλέπουν τη συνοχή και την απόδοση στην κάθε τους μέτρηση.

Συσχετίσεις μεταξύ συνοχής και απόδοσης

Από τις αναλύσεις συσχέτισης φαίνεται ότι υπάρχει στατιστικώς σημαντική σχέση ανάμεσα στη συνοχή και την απόδοση όπως αυτή εκτιμάται από τη βαθμολογία και την κατάταξη. Συγκεκριμένα, η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας φαίνεται να σχετίζεται με τη βαθμολογία και την κατάταξη της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Αντίθετα, η συνοχή έργου στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου δεν εμφανίζει σημαντική συσχέτιση με την τελική απόδοση. Ωστόσο, όπως φαίνεται η συνοχή έργου κυρίως στη μέση αλλά και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου σχετίζονται σημαντικά με την τελική απόδοση της ομάδας. Παρόμοια ήταν και τα αποτελέσματα που αφορούν στη σχέση της συνοχής και της απόδοσης στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Ως προς την κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου, σχετίζεται σημαντικά με την απόδοση στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Ενώ αντίθετα, δεν βρέθηκε σημαντική συσχέτιση της απόδοσης με την κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας και της αγωνιστικής περιόδου. Συνολικά τα αποτελέσματα φανερώουν τη σημαντική σχέση ανάμεσα στη συνοχή και την απόδοση της ομάδας και ενισχύονται από παλαιότερα ευρήματα σε ελληνικό πληθυσμό (Αγγελονίδης, 1995). Επιπλέον, φαίνεται ότι η θεωρία οικοδόμησης της ομάδας επηρεάζει τη συνοχή της και τη συμβολή της στην απόδοση καθώς η συνοχή στο στάδιο προσανατολισμού και σύγκρουσης είναι χαμηλή στην έναρξη της προετοιμασίας και της αγωνιστικής περιόδου (Carron, 1984; Newman 1984; Tuckman, 1965).

Πρόβλεψη της βαθμολογίας από τη συνοχή: Τέλος αγωνιστικής περιόδου

Κατά την πρόβλεψη της τελικής βαθμολογίας από τη συνοχή της ομάδας, βρέθηκε ότι στο πρώτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας δεν υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Αντίθετα, στο δεύτερο στάδιο που προστέθηκαν η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η συνοχή πρόβλεψε το 7,3% της τελικής βαθμολογίας της ομάδας. Πιο σημαντικοί προβλεπτές ήταν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας και στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου. Στο τρίτο στάδιο που συμπεριλήφθηκαν η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου, υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η συνοχή πρόβλεψε το 20,8% της τελικής βαθμολογίας της ομάδας. Πιο σημαντικοί προβλεπτές ήταν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας καθώς και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη και τη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Τέλος, στο τέταρτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η συνοχή πρόβλεψε το 21,8% της τελικής βαθμολογίας της ομάδας. Πιο σημαντικοί προβλεπτές ήταν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας, αλλά και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη και τη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Ωστόσο, όπως φαίνεται από τις αναλύσεις η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου συνδέθηκαν αρνητικά με την απόδοση, εύρημα που ίσως οφείλεται στην υπερεκτίμηση των δυνατοτήτων της ομάδας και υποτίμηση των αντιπάλων καθώς και στη διαφορετική δυναμική των ομίλων των ομάδων. Η υποτίμηση των αντιπάλων φαίνεται από το γεγονός ότι, ενώ οι περισσότερες ομάδες είχαν ως στόχο την άνοδο σε ανώτερη κατηγορία μόνο μια τον

πέτυχε. Τέτοιου είδους ευρήματα είναι συμφωνούν με τη βιβλιογραφία όπως φαίνεται και σε σχετική έρευνα στο ποδόσφαιρο όπου βρέθηκε αρνητική σχέση (Iordanoglou, 1992). Συνολικά, φαίνεται ότι η συμμετοχή της συνοχής της μέσης της αγωνιστικής περιόδου συνεισφέρει σημαντικά στην πρόβλεψη της τελικής απόδοσης της ομάδας (Πίνακας 4.17).

Πρόβλεψη της κατάταξης από τη συνοχή: Τέλος αγωνιστικής περιόδου

Κατά την πρόβλεψη της τελικής κατάταξης από τη συνοχή της ομάδας, βρέθηκε ότι στο πρώτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας δεν υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Αντίθετα, στο δεύτερο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η συνοχή πρόβλεψε το 8,8% της τελικής κατάταξης της ομάδας. Πιο σημαντικοί προβλεπτές ήταν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας και στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου. Στο τρίτο στάδιο που προστέθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου, υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η συνοχή πρόβλεψε το 22,9% της τελικής κατάταξης της ομάδας. Πιο σημαντικοί προβλεπτές ήταν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας, η συνοχή έργου στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου, η κοινωνική συνοχή στην έναρξη και τη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Τέλος, στο τέταρτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η συνοχή πρόβλεψε το 23,7% της τελικής κατάταξης της ομάδας. Πιο σημαντικοί προβλεπτές ήταν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας, η συνοχή έργου στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου, η κοινωνική συνοχή στην έναρξη και τη μέση

της αγωνιστικής περιόδου. Ωστόσο, όπως φαίνεται από τις αναλύσεις η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου συνδέθηκαν αρνητικά με την απόδοση, εύρημα που ίσως οφείλεται στην υπερεκτίμηση των δυνατοτήτων της ομάδας και υποτίμηση των αντιπάλων καθώς και στη διαφορετική δυναμική των ομίλων των ομάδων. Συνολικά, φαίνεται ότι η συμμετοχή της συνοχής της μέσης της αγωνιστικής περιόδου συνεισφέρει σημαντικά στην πρόβλεψη της τελικής απόδοσης της ομάδας (Πίνακας 4.18).

Πρόβλεψη της βαθμολογίας από τη συνοχή: Μέση αγωνιστικής περιόδου

Κατά την πρόβλεψη της βαθμολογίας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου από τη συνοχή της ομάδας, βρέθηκε ότι στο πρώτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας δεν υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Αντίθετα, στο δεύτερο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η συνοχή πρόβλεψε το 8,2% της βαθμολογίας της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Πιο σημαντικοί προβλεπτές ήταν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας και στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου. Στο τρίτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου, υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η συνοχή πρόβλεψε το 23,4% της βαθμολογίας της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Πιο σημαντικοί προβλεπτές ήταν η *συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας*, η *συνοχή έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου* και η *κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου*. Ωστόσο, όπως φαίνεται από τις αναλύσεις η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας συνδέθηκε αρνητικά με

την απόδοση, εύρημα που ίσως οφείλεται στην υπερεκτίμηση των δυνατοτήτων της ομάδας και υποτίμηση των αντιπάλων καθώς και στη διαφορετική δυναμική των ομίλων των ομάδων. Συνολικά, φαίνεται ότι η συμμετοχή της συνοχής της μέσης της αγωνιστικής περιόδου συνεισφέρει σημαντικά στην πρόβλεψη της απόδοσης της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου (Πίνακας 4.19).

Πρόβλεψη της κατάταξης από τη συνοχή: Μέση αγωνιστικής περιόδου

Κατά την πρόβλεψη της κατάταξης στη μέση της αγωνιστικής περιόδου από τη συνοχή της ομάδας, βρέθηκε ότι στο πρώτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της προετοιμασίας δεν υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Αντίθετα, στο δεύτερο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η συνοχή πρόβλεψε το 11,1% της κατάταξης της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Πιο σημαντικοί προβλεπτές ήταν η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας και στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου. Στο τρίτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η συνοχή έργου και η κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου, υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η συνοχή πρόβλεψε το 31,8% της κατάταξης της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Πιο σημαντικοί προβλεπτές της κατάταξης, ήταν η *συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας*, η *συνοχή έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου* και η *κοινωνική συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου*. Ωστόσο, όπως φαίνεται από τις αναλύσεις η συνοχή έργου στην έναρξη της προετοιμασίας συνδέθηκε αρνητικά με την απόδοση, εύρημα που ίσως οφείλεται στην υπερεκτίμηση των δυνατοτήτων της ομάδας και υποτίμηση των αντιπάλων καθώς και στη διαφορετική δυναμική των ομίλων των ομάδων. Συνολικά, φαίνεται ότι η συμμετοχή της συνοχής της μέσης της

αγωνιστικής περιόδου συνεισφέρει σημαντικά στην πρόβλεψη της απόδοσης της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου (Πίνακας 4.20).

Πρόβλεψη της συνοχής έργου από την απόδοση: Τέλος αγωνιστικής περιόδου

Κατά την πρόβλεψη της συνοχής έργου της ομάδας από την απόδοση, βρέθηκε ότι στο πρώτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου δεν υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Αντίθετα, στο δεύτερο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η απόδοση πρόβλεψε το 6,1% της συνοχής έργου της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Ωστόσο, κανένας σημαντικός προβλεπτής της συνοχής έργου δεν εμφανίστηκε σε αυτό το στάδιο. Στο τρίτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η βαθμολογία και η κατάταξη στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η απόδοση πρόβλεψε το 8,2% της συνοχής έργου της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Ούτε σε αυτό το στάδιο εμφανίστηκε σημαντικός προβλεπτής της συνοχής έργου. Συνολικά, φαίνεται ότι η συμμετοχή της απόδοσης συνεισφέρει στην πρόβλεψη της συνοχής έργου αλλά όχι σε μεγάλο βαθμό. Τα ευρήματα ερμηνεύονται από το γεγονός ότι άλλοι παράγοντες μπορεί να επηρεάζουν σε μια διαχρονική έρευνα τη συνοχή έργου στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου αλλά και από τον τρόπο αξιολόγησης της απόδοσης της ομάδας (Πίνακας 4.21).

Πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής από την απόδοση: Τέλος αγωνιστικής περιόδου

Κατά την πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής της ομάδας από την απόδοση, βρέθηκε ότι στο πρώτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου δεν υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Αντίθετα, στο δεύτερο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η απόδοση πρόβλεψε το 6,4% της κοινωνικής συνοχής της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Πιο σημαντικός προβλεπτής της κοινωνικής συνοχής, ήταν η κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Στο τρίτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η βαθμολογία και η κατάταξη στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η απόδοση πρόβλεψε το 9% της κοινωνικής συνοχής της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Πιο σημαντικός προβλεπτής της κοινωνικής συνοχής, ήταν η *κατάταξη της ομάδας στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου*. Συνολικά, φαίνεται ότι η συμμετοχή της απόδοσης συνεισφέρει στην πρόβλεψη της συνοχής έργου αλλά όχι σε μεγάλο βαθμό. Τα ευρήματα ερμηνεύονται από το γεγονός ότι άλλοι παράγοντες μπορεί να επηρεάζουν σε μια διαχρονική έρευνα την κοινωνική συνοχή στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου αλλά και από τον τρόπο αξιολόγησης της απόδοσης της ομάδας (Πίνακας 4.23).

Πρόβλεψη της συνοχής έργου από την απόδοση: Μέση αγωνιστικής περιόδου

Κατά την πρόβλεψη της συνοχής έργου της ομάδας από την απόδοση, βρέθηκε ότι στο πρώτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της

προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η απόδοση πρόβλεψε το 12,8% της συνοχής έργου της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου και σημαντικός προβλεπτής ήταν η βαθμολογία στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου. Επίσης, στο δεύτερο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η απόδοση πρόβλεψε το 17,5% της συνοχής έργου της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου και σημαντικός προβλεπτής ήταν η κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Συνολικά, φαίνεται ότι η συμμετοχή της απόδοσης συνεισφέρει στην πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής. Η μεγαλύτερη πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής στη μέση της αγωνιστικής περιόδου από ότι στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, ίσως οφείλεται στη μεγάλη απόσταση ανάμεσα στη μέτρηση της συνοχής και της απόδοσης. Επιπλέον, η χαμηλή πρόβλεψη ίσως ερμηνεύεται από το γεγονός ότι άλλοι παράγοντες μπορεί να επηρεάζουν σε μια διαχρονική έρευνα τη συνοχή έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου αλλά και από τον τρόπο αξιολόγησης της απόδοσης της ομάδας (Πίνακας 4.22).

Πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής από την απόδοση: Μέση αγωνιστικής περιόδου

Κατά την πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής της ομάδας από την απόδοση, βρέθηκε ότι στο πρώτο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η απόδοση πρόβλεψε το 6,9% της κοινωνικής συνοχής της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου και σημαντικοί προβλεπτές ήταν η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου. Επίσης, στο δεύτερο στάδιο που συμπεριλήφθηκε η βαθμολογία και η κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου υπήρξε στατιστικά σημαντική συμμετοχή της προβλέπουσας μεταβλητής. Συγκεκριμένα, η

απόδοση πρόβλεψε το 15,6% της κοινωνικής συνοχής της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου και σημαντικοί προβλεπτές ήταν η *βαθμολογία* και η *κατάταξη της ομάδας στη μέση της αγωνιστικής περιόδου*. Ωστόσο, όπως φαίνεται από τις αναλύσεις η βαθμολογία συνδέθηκε αρνητικά με την απόδοση, εύρημα που ίσως οφείλεται στον τρόπο μέτρησης της απόδοσης. Συνολικά, φαίνεται ότι η συμμετοχή της απόδοσης συνεισφέρει στην πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής, κυρίως στο δεύτερο στάδιο συμπεριλαμβάνοντας την απόδοση στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Η μεγαλύτερη πρόβλεψη της κοινωνικής συνοχής στη μέση της αγωνιστικής περιόδου από ότι στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, ίσως οφείλεται στη μεγάλη απόσταση ανάμεσα στη μέτρηση της συνοχής και της απόδοσης. Επιπλέον, η χαμηλή πρόβλεψη ίσως ερμηνεύεται από το γεγονός ότι άλλοι παράγοντες μπορεί να επηρεάζουν σε μια διαχρονική έρευνα τη συνοχή έργου στη μέση της αγωνιστικής περιόδου αλλά και από τον τρόπο αξιολόγησης της απόδοσης της ομάδας (Πίνακας 4.24).

Ερμηνεία προβλέψεων ως προς τις υποθέσεις της έρευνας

Από τις αναλύσεις που παρουσιάστηκαν προκύπτουν απαντήσεις για την υπόθεση που αφορά στη σχέση συνοχής και απόδοσης:

Υπόθεση 10 - «Η σχέση συνοχής και απόδοσης είναι κυκλική και στατιστικώς σημαντική, με την απόδοση να επηρεάζει τη συνοχή σε μεγαλύτερο βαθμό»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, η υπόθεση γίνεται εν μέρει αποδεκτή καθώς οι πολλαπλές αναλύσεις παλινδρόμησης έδειξαν ότι τόσο η συνοχή όσο και η απόδοση συνεισφέρουν στη σχέση 'συνοχή-απόδοση' αποτέλεσμα που ενισχύεται από παλιότερες έρευνες (Carron *et al.*, 2002). Ωστόσο, δεν προκύπτει η απόδοση να συνεισφέρει σημαντικότερα στη σχέση, ενώ αντιθέτως, η συνοχή φαίνεται να συμμετέχει περισσότερο, εύρημα που υποστηρίζεται και από τη βιβλιογραφία

(Chang & Bordia, 2001). Συγκεκριμένα, η συνοχή συνεισφέρει περισσότερο στην πρόβλεψη της απόδοσης στη μέση της αγωνιστικής περιόδου και όχι στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου, εύρημα που ενισχύεται και από τη βιβλιογραφία (Iordanoglou, 1995). Από την άλλη πλευρά, παρόλο που η συνοχή δεν επηρεάζεται τόσο σημαντικά από την απόδοση, εύρημα που ενισχύεται από τη βιβλιογραφία που υποστηρίζει ότι η απόδοση διατηρεί και δεν επηρεάζει τη συνοχή (Boone & Beitel, 1997), φαίνεται ότι η απόδοση στη μέση της αγωνιστικής περιόδου επηρεάζει τη συνοχή στη μέση της αγωνιστικής περιόδου. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, ίσως οφείλονται στο γεγονός ότι η απόδοση στο τέλος της αγωνιστικής περιόδου συνήθως κρίνεται από νωρίς και οι στόχοι των αθλητών έχουν μεταβληθεί. Αυτή η ερμηνεία υποστηρίζεται από την υψηλή συσχέτιση που υπάρχει μεταξύ της απόδοσης στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Συγκεκριμένα, τόσο η βαθμολογία όσο και η κατάταξη στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου είχαν πολύ υψηλό βαθμό συσχέτισης (.91 και .88, αντίστοιχα) (Πίνακας Π-6).

Επιπλέον, προκύπτουν απαντήσεις και όσον αφορά στο είδος της συνοχής που σχετίζεται σημαντικότερα με την απόδοση της ομάδας:

Υπόθεση 11 - «Η συνοχή έργου σχετίζεται περισσότερο σημαντικά με την απόδοση από ό, τι η κοινωνική συνοχή»

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων, η υπόθεση γίνεται εν μέρει αποδεκτή καθώς οι πολλαπλές αναλύσεις παλινδρόμησης έδειξαν ότι τόσο η κοινωνική συνοχή όσο και η συνοχή έργου σχετίζονται με την απόδοση, εύρημα που ενισχύεται και από τη βιβλιογραφία (Carron *et al.*, 2002), ενώ η συνεισφορά τους διαφέρει ανάλογα με τη χρονική στιγμή μέτρησης και το είδος της απόδοσης που αξιολογείται.

VI. ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

6.1. Εισαγωγή - Ανασκόπηση βιβλιογραφίας

Η παρούσα έρευνα επικεντρώθηκε στην περιγραφή της σχέσης της συνοχής με την απόδοση, βασιζόμενη στο γενικό εννοιολογικό μοντέλο συνοχής της αθλητικής ομάδας (Carron, 1982). Επιπλέον, εκτιμήθηκε η επίδραση διάφορων παραγόντων, που εμφανίζονται στον αγωνιστικό αθλητισμό, στη συνοχή της ομάδας. Από την ανασκόπηση προέκυψε ότι η συνοχή και η απόδοση εμφανίζουν κυκλική σχέση, με την απόδοση να προβλέπει περισσότερο τη συνοχή από ότι η συνοχή την απόδοση. Επιπλέον, η συνοχή έργου σχετίζεται σημαντικότερα με την απόδοση από ότι η κοινωνική συνοχή. Η συνοχή, είναι μια δυναμική έννοια που μεταβάλλεται ανάμεσα στις μετρήσεις. Ακόμα, η συνοχή επηρεάζεται σημαντικά από την ηλικία, την εμπειρία, τις προσδοκίες καθώς και την αντιλαμβανόμενη ομαδική και ατομική επιτυχία, ενώ δεν σχετίζεται σημαντικά με την αγωνιστική θέση των αθλητών. Τέλος, ερευνητικά ερωτήματα αποτέλεσαν η σχέση συνοχής και χρόνου παραμονής των αθλητών στην ομάδα και η σχέση της συνοχής με τον αριθμό των αγωνιστικών συμμετοχών των αθλητών.

6.2. Μεθοδολογία

Το δείγμα της έρευνας συγκεντρώθηκε από ερασιτεχνικά ποδοσφαιρικά σωματεία της Αττικής, ενώ ο σχεδιασμός προέβλεπε τέσσερις μετρήσεις της συνοχής με το Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας (Group Environment Questionnaire; GEQ; Carron, Widmeyer, & Brawley, 1985; Αγγελονίδης, 1995) στην έναρξη της προετοιμασίας, στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου, στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Επιπλέον, έγιναν τρεις αξιολογήσεις της απόδοσης βάσει του αποτελέσματος, της βαθμολογίας και της κατάταξης της ομάδας στον βαθμολογικό πίνακα, στην έναρξη της αγωνιστικής περιόδου, στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Οι υπόλοιπες μεταβλητές εξετάστηκαν με αυτοσχέδιες κλίμακες αξιολόγησης.

6.3. Ευρήματα

Στην παρούσα εργασία βρέθηκαν σημαντικά αποτελέσματα που αφορούν στις επιδράσεις που δέχεται η συνοχή μιας ομάδας από διάφορους παράγοντες. Συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι η συνοχή μεταβάλλεται ανάμεσα στις μετρήσεις και σχετίζεται με το χρόνο παραμονής των αθλητών στην ομάδα, με τους παλιότερους αθλητές να εμφανίζουν υψηλότερη κοινωνική συνοχή, τη στιγμή που οι νεώτεροι εμφανίζουν υψηλότερη συνοχή έργου. Επιπλέον, βρέθηκε υψηλή και θετική συσχέτιση μεταξύ της συνοχής και των προσδοκιών των αθλητών για την τελική κατάταξη της ομάδας, μεταξύ της συνοχής και του αριθμού των αγωνιστικών

συμμετοχών των αθλητών, μεταξύ της συνοχής και της αντιλαμβανόμενης ατομικής επιτυχίας, ενώ βρέθηκε υψηλή θετική συσχέτιση της συνοχής έργου και της αντιλαμβανόμενης ομαδικής επιτυχίας. Αντίθετα, η ηλικία, η εμπειρία και η αγωνιστική θέση δεν επηρέασαν σημαντικά τη συνοχή της ομάδας. Όσον αφορά στη σχέση συνοχής και απόδοσης, βρέθηκε ότι τόσο η συνοχή (συνοχή έργου και κοινωνική συνοχή) όσο και η απόδοση συνεισφέρουν σε αυτή τη σχέση, με τη συνοχή να επηρεάζει περισσότερο την απόδοση της ομάδας. Επιπλέον, η σχέση και η πρόβλεψη της μιας μεταβλητής από την άλλη, είναι ισχυρότερη στη μέση της αγωνιστικής περιόδου.

6.4. Συμπεράσματα

Όπως φαίνεται από τα ευρήματα της μελέτης, η συνοχή είναι μια δυναμική έννοια που μεταβάλλεται κατά τη διάρκεια μιας ολόκληρης αγωνιστικής περιόδου, αποτέλεσμα που επιβεβαιώνεται και από παλιότερες μελέτες (Boone *et al.*, 1997; Kozub & Button, 2000). Επίσης, η θεωρία οικοδόμησης της ομάδας μπορεί να ευθύνεται για τις μεταβολές στη συνοχή κατά τη διάρκεια της σεζόν (Tuckman, 1965). Όσον αφορά στις μεταβλητές που επηρεάζουν τη συνοχή, η ηλικία και η εμπειρία είναι αλληλένδετες έννοιες (Baker & Eaton, 1992; Iordanoglou, 1992) και φαίνεται να μην επηρεάζουν τη συνοχή της ομάδας, εύρημα που ερμηνεύεται από το γεγονός ότι αθλητές διαφορετικής ηλικίας και εμπειρίας συναναστρέφονται μεταξύ τους και υιοθετούν τους στόχους της ομάδας τους. Άλλωστε η ομοιογένεια στην ηλικία και την εμπειρία ίσως σχετίζεται περισσότερο με τη συνοχή της ομάδας (Iordanoglou, 1992). Ακόμα, η αγωνιστική θέση των αθλητών δεν βρέθηκε να

σχετίζεται με τη συνοχή της ομάδας γεγονός που είναι λογικό αφού οι αθλητές συμμετέχουν σε ομαδικά παιχνίδια που σφυρηλατούν τη συνοχή ολόκληρης της ομάδας. Ωστόσο, δεν αξιολογήθηκε ο βαθμός εγγύτητας και εξάρτησης της θέσης και η σχέση του με τη συνοχή της ομάδας (Iordanoglou, 1992). Αντίθετα, ο χρόνος παραμονής στην ομάδα φαίνεται να επηρεάζει τη συνοχή της, με τους παλιότερους αθλητές να εμφανίζουν υψηλότερη κοινωνική συνοχή, ενώ οι νεώτεροι εμφανίζουν υψηλότερη συνοχή έργου. Το εύρημα αυτό ερμηνεύεται από το γεγονός ότι οι αθλητές που είναι περισσότερα χρόνια στην ομάδα έχουν αναπτύξει φιλικές σχέσεις, ενώ οι νεώτεροι αθλητές ταυτίζονται πρώτα με τους στόχους της ομάδας και μετά με τους συμπαίκτες τους. Επιπλέον, αθλητές που έχουν υψηλές προσδοκίες, υψηλό αριθμό αγωνιστικών συμμετοχών και υψηλή αντιλαμβανόμενη ατομική και ομαδική επιτυχία εμφανίζουν μεγαλύτερη συνοχή, ευρήματα που είναι λογικά καθώς αθλητές και ομάδες που νιώθουν πιο πετυχημένοι και πιο ενεργοί, ταυτίζονται με τους στόχους της ομάδας και των συμπαικτών τους (Granito & Rainey, 1988; Spink, 1992; Wellington & Faria, 1992; Westre & Weiss, 1991). Τέλος, όσον αφορά στη σχέση συνοχής και απόδοσης, τα ευρήματα που επιβεβαιώνουν τη στατιστικά σημαντική σχέση των δύο μεταβλητών ενισχύονται και από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας (Carron *et al.*, 2002; Kozub & Button, 2000; Mullen & Copper, 1994). Ακόμα, το συμπέρασμα για ισχυρότερη σχέση στη μέση της αγωνιστικής περιόδου, ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι η απόδοση της ομάδας κρίνεται στη μέση της αγωνιστικής περιόδου, εύρημα που ενισχύεται και από την υψηλή συσχέτιση ανάμεσα στις μετρήσεις της απόδοσης στη μέση και το τέλος της αγωνιστικής περιόδου. Ωστόσο, σε μια διαχρονική έρευνα όπως στην παρούσα, πολλοί παράγοντες μπορεί να συμβάλλουν στη σχέση των δύο μεταβλητών.

6.5. Προτάσεις

Από τα συμπεράσματα της έρευνας προέκυψαν νέα ερευνητικά ερωτήματα που χρήζουν περαιτέρω διερεύνησης. Συγκεκριμένα, θα ήταν χρήσιμο να επαναληφθεί ο σχεδιασμός της έρευνας και να υπάρχει μια υποκειμενική αξιολόγηση της απόδοσης της ομάδας μετά τον αγώνα, βάσει της απόδοσης της ομάδας αλλά και της αξιολόγησης του αντιπάλου. Επιπλέον, σε πολύ σημαντικά ευρήματα θα καταλήξει μια έρευνα που θα εξετάζει όλες τις ομάδες του ίδιου ομίλου. Ακόμα, η πραγματοποίηση μιας συγκριτικής έρευνας, χρησιμοποιώντας ερασιτεχνικές και επαγγελματικές ομάδες, θα οδηγούσε σε χρήσιμα συμπεράσματα για τον αθλητισμό στη χώρα μας. Ως προς τις μεταβλητές που σχετίζονται με την απόδοση, θα ήταν πολύτιμο να εξεταστούν οι επιδράσεις στη συνοχή ομάδων που έχουν ομοιογένεια στην ηλικία, την εμπειρία, αλλά και τη σταθερότητά της, χρησιμοποιώντας ως μονάδα μέτρησης την ομάδα, και όχι τον αθλητή, ως προς τη συνοχή.

VII. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελονίδης, Ι. (1995). *Συνοχή ομάδας και ηγετική συμπεριφορά του προπονητή ως παράγοντες απόδοσης σε ομάδες πετοσφαίρισης*. Διδακτορική διατριβή. Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Αγγελονίδης, Ι., Κάκκος, Β., Ζέρβας, Ι., & Ψυχουντάκη, Μ. (1993-94). Προσαρμογή του Ερωτηματολογίου του Περιβάλλοντος της Ομάδας σε αθλητές ομαδικών αθλημάτων. Γ' Πανελλήνιο Συνέδριο Αθλητικής Ψυχολογίας. Περιλήψεις. *Αθλητική Ψυχολογία*, 7, 58.
- Αλεξόπουλος, Τ. Δ. (2002). *Το ποδόσφαιρο από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας.
- Audas, R., Dobson, S., & Goddard, J. (2002). The impact of managerial change on team performance in professional sports. *Journal of Economics & Business*, 54, 633-650.
- Baker, P. M., & Eaton, G. G. (1992). Seniority versus age causes of dominance on social groups. *Small Group Research*, 23, 322-343.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Beauchamp, M. R., Bray, S. R., Eys, M. A., & Carron, A. V. (2002). Role ambiguity, role efficacy and role performance: Multidimensional and mediational relationships within interdependent teams. *Group Dynamics: Theory, Res. Practice*, 6: 229-242.
- Berman, S. L., Down, J., & Hill, C. W. (2002). Tacit knowledge as a source of competitive advantage in the National Basketball Association. *Academy of Management Journal*, 45, 13-31.
- Boone, K. S., Beitel, P., & Kuhlman, J. S. (1997). The effects of the win/loss record on cohesion. *Journal of Sport Behavior*, 20, 125-134.

- Boyd, J. W., & Dowd, J. J. (1988). The diffuseness of age. *Social Behaviour*, 3, 85-103.
- Brawley, L. R., Carron, A. V., & Widmeyer, W. N. (1988). Exploring the relationship between cohesion and group resistance to disruption. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 10, 199-213.
- Brawley, L. R., Carron, A.V., & Widmeyer, W. N. (1993). The influence of the group and its cohesiveness on perceptions of group goal-related variables. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 15, 245-260.
- Bray, C. D., & Whaley, D. E. (2001). Team cohesion, effort, and objective individual performance of high school basketball players. *The Sport Psychologist*, 15, 260-275.
- Bukowski, W. M., Newcomb, A., & Hartup, W. W. (1996). *The company they keep: Friendship in childhood and adolescence*. New York: Cambridge University Press.
- Burt, R. S. (1991). Measuring age as a structural concept. *Social Network*, 13, 1-34.
- Carmichael, F., & Thomas, D. (2005). Does the best team win? An analysis of team performances at Euro 2004. *Football Governance Research Centre*. Birkbeck. University of London.
- Carron, A.V. (1982). Cohesiveness in sport groups: Interpretations and considerations. *Journal of Sport Psychology*, 4, 123-138.
- Carron, A.V. (1988). *Group dynamics in sport*. Spodym Publishers, London Ontario.
- Carron, A.V., & Ball, J. R. (1977). An analysis of the cause-effect characteristics of cohesiveness and participation motivation in intercollegiate hockey. *International Review for the Sociology of Sport*, 12, 49-60.
- Carron, A. V., Brawley, L. R., & Widmeyer, W. N. (1998). The measurement of cohesiveness in sport groups. In J. L. Duda (Ed.), *Advances in sport and exercise psychology measurement* (pp. 213–226). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.

- Carron, A.V., Bray, S. R., & Eys, M. A. (2002). Team cohesion and team success in sport. *Journal of Sports Sciences*, 20, 119-126.
- Carron, A. V., Colman, M. M., Wheeler, J., & Stevens, D. (2002). Cohesion and performance in sport: A meta-analysis. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 24, 168-188.
- Carron, A.V., Prapavessis, H., & Grove, R. G. (1994). Group effects and self-handicapping. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 16, 246-257.
- Carron, A.V., Widmeyer, W. N., & Brawley, L. R. (1985). The development of an instrument to assess cohesion in sport teams: The group environment questionnaire. *Journal of Sport Psychology*, 7, 244-266.
- Carron, A.V., Widmeyer, W. N., & Brawley, L. R. (1988). Group cohesion and individual adherence to physical activity. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 10, 127-138.
- Chang, A., & Bordia, P. (2001). A multidimensional approach to the group cohesion-group performance relationship. *Small Group Research*, 32, 379-405.
- Chelladurai, P. (1978). *A multidimensional model of leadership*. Unpublished doctoral dissertation. University of Waterloo. Waterloo. Ontario.
- Chelladurai, P., & Carron, A. V. (1977). A reanalysis of formal structure in sport. *Canadian Journal of Applied Sport Science*, 2, 9-14.
- Cohen, J., Cohen, P., West, S. G., & Aiken, L. S. (2003). *Applied multiple regression/correlation analysis for the behavioral sciences* (3^a ed). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Cox, R. H. (2002). *Sport psychology: Concepts and applications* (5^a ed.). Boston: WCB/McGraw-Hill.
- Donnelly, P., Carron, A., V., & Cheladurai, P. (1978). *Group cohesion and sport*. Ottawa: CAHPER Sociology of Sport Monograph Series.
- Evans, C. R., & Dion, K. L. (1991). Group cohesion and performance: A meta-analysis. *Small Group Research*, 22, 175-186.

- Festinger, L., Schachter, S., & Back, K. (1950). *Social pressure in informal groups*. New York: Harper and Row.
- Field, A. (2000). *Discovering statistics using SPSS for Windows*. London: SAGE Publications.
- Gardner, D. E., Shiends, D. L. L., Bredemeier, B. J. L., & Bostrom, A. (1996). The relationship between perceived coaching behaviors and team cohesion among baseball and softball players. *The Sport Psychologist, 10*, 367-381.
- Gordon, R. A. (2008). Attributional style and athletic performance: Strategic optimism and defensive pessimism. *Psychology of Sport & Exercise, 9*, 336-350.
- Granito, V. J., & Rainey, D. W. (1988). Differences in cohesion between high school and college football teams and starters and non-starters. *Perceptual & Motor Skills, 66*, 471-477.
- Grieve, F. G., Whelan, J. P., & Meyers, A. W. (2000). An experimental examination of the cohesion-performance relationship in an interactive team sport. *Journal of Applied Sport Psychology, 12*, 219-235.
- Gross, N., & Martin, W. (1952). On group cohesiveness. *American Journal of Sociology, 57*, 546-554.
- Gruber, J. J., & Gray, G. R. (1981). Factor patterns of variables influencing cohesiveness at various levels of basketball competition. *Research Quarterly for Exercise and Sport, 52*, 19-30.
- Hackman, J. R. (1990). *Groups that work (and those that don't): Creating conditions for effective teamwork*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Hardy, J., Eys, M. A., & Carron, A. V. (2005). Exploring the potential disadvantages of high cohesion in sport teams. *Small Group Research, 36*, 166-187.
- Heuzé, J. P., Raimbault, N., & Fontayne, P. (2006). Relationships between cohesion, collective efficacy and performance in professional basketball teams: An examination of mediating effects. *Journal of Sports Sciences, 24*, 59-68.

- Horn, T. (1986). The self-fulfilling prophecy theory: When coaches' expectations become reality. In J. M. Williams (Ed.), *Applied sport psychology: Personal growth to peak performance* (pp.59-74). Mountain View CA: Mayfield.
- Iordanoglou, D. (1992). *Social-Psychological determinants of group performance among professional soccer teams*. Unpublished doctoral dissertation. University of Manchester. England.
- Jacob, C.S., & Carron, A.V. (1996). Sources of status in sport teams. *International Journal of Sport Psychology*, 27, 369-382.
- Jacob, C.S., & Carron, A.V. (1998). The association between status and cohesion in sport teams. *Journal of Sports Sciences*, 16, 187-198.
- Kahn, R. L., Wolfe, D. M., Quinn, R. P., Snoek, J. D., & Rosenthal, R. A. (1964). *Organizational stress: Studies in role conflict and ambiguity*. Wiley: New York.
- Kent, M. (2007). *Oxford dictionary of sports medicine and science*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Kim, M. S., & Sugiyama, Y. (1992). The relationship of performance norms and cohesiveness for Japanese school athletic teams. *Perceptual & Motor Skills*, 74, 1096-1098.
- Kozub, S. A., & Button, C. J. (2000). The influence of a competitive outcome on perceptions of cohesion in rugby and swimming teams. *International Journal of Sport Psychology*, 31, 82-95.
- Landers, D. M., Butcher, S. H., & Wang, M. Q. (1986). The history and status of the Journal of Sport Psychology: 1979-1985. *Journal of Sport Psychology*, 8, 149-163.
- Landers, D. M., Wilkinson, M. O., Hatfield, B. D., & Barber, H. (1982). Causality and the cohesion-performance relationship. *Journal of Sport Psychology*, 4, 170-183.
- Martens, R., Landers, D. M., & Loy, J. W. (1972). *Sport Cohesiveness Questionnaire*. Unpublished inventory. Department of Physical Education. University of Illinois. Urbana IL, 61801.

- Matheson, H., Mathens, S., & Murray, M. (1997). The effect of winning and losing on female interactive and coaching team cohesion. *Journal of Sport Behavior*, 20, 284-298.
- Maynard, I. W., & Watson, J. C. (1995). Cohesion and performance in elite male basketball players. *Journal of Sport Sciences*, 13, 66-67.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2005). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* (2^η έκδοση). Αθήνα: Κέντρο λεξικολογίας.
- Mullen, B., & Copper, C. (1994). The relation between group cohesiveness and performance: An integration. *Psychological Bulletin*, 115, 210-227.
- Narimari, M., & Ahari, S. S. (2008). A study of the relationship between team cohesion, role ambiguity and athletic performance in football team players. *Research Journal of Biological Sciences*, 3, 47-51.
- Pain, M. A., & Harwood, C.G. (2007). The performance environment of the England youth soccer teams. *Journal of Sports Sciences*, 25, 1307-1324.
- Pain, M. A., & Harwood, C.G. (2008). The performance environment of the England youth soccer teams: A quantitative investigation. *Journal of Sports Sciences*, 26, 1157-1169.
- Paola, D. M., & Scoppa, V. (2008). *The effects of managerial turnover: Evidence from coach dismissals in Italian soccer teams*. Unpublished. University of Calabria.
- Pervin, L. A., & John, O. P. (1999). *Handbook of personality: Theory and research* (2nd ed.). New York: Guilford.
- Παπανικολάου, Ζ., Πατσιαούρας, Α., & Κεραμιδάς, Π. (2003). Η χρήση της συστημικής οικογενειακής προσέγγισης στο «δέσιμο» ποδοσφαιρικής ομάδας. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 1, 116-123.
- Partington, J. T., & Shanghi, G. M. (1992). Developing an understanding of team psychology. *International Journal of Sport Psychology*, 23, 28-47.
- Pearsall, J., & Trumble, B. (2002). *Oxford English Reference Dictionary* (2nd ed.). Oxford and New York: Oxford University Press.

- Prapavessis, H., Carron, A. V., & Spink, K. S. (1996). Team building in sport groups. *International Journal of Sport Psychology*, 27, 269-285.
- Riley, M. W., Foner, A. B., & Waring, J. (1988). Sociology of age. In N.J. Smelser (Ed.), *The handbook of sociology* (pp. 243-290). Newbury Park, CA: Sage.
- Robinson, T. T., & Carron, A. V. (1982). Personal and situational factors associated with dropping out versus maintaining participation in competitive sport. *Journal of Sport Psychology*, 4, 364-378.
- Ryan, R. M. (1982). Control and information in the interpersonal sphere: An extension of cognitive evaluation theory. *Journal of Personality & Social Psychology*, 43, 736-750.
- Salminen, S., & Luhtanen, P. (1998). Cohesion predicts success in junior ice hockey. *Perceptual & Motor Skills*, 87, 649-650.
- Shaw, M. E. (1981). *Group dynamics*. Toronto, Canada: McGraw-Hill.
- Slater, M. R., & Sewell, D. F. (1994). An examination of the cohesion-performance relationship in university hockey teams. *Journal of Sports Sciences*, 12, 423-431.
- Solomon, G.B. (2001). Performance and personality impression cues as predictors of athletic performance: An extension of expectancy theory. *International Journal of Sport Psychology*, 32, 88-100.
- Sonstroem, R. J., & Bernardo, P. (1982). Intraindividual pregame state anxiety and basketball performance: A re-examination of the inverted-U curve. *Journal of Sport Psychology*, 4, 235-245.
- Spink, K. S. (1990). Group cohesion and collective efficacy of volleyball teams. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 12, 301-311.
- Spink, K. S. (1992). Group cohesion and starting status in successful and less successful elite volleyball teams. *Journal of Sport Sciences*, 10, 379-388.
- Σωτηρόπουλος, Α. (2001). *Το ποδόσφαιρο*. Αθήνα: Εκδόσεις Τελέθριον.
- Θεοδωράκης, Γ., Γούδας, Μ., & Παπαϊωάννου, Α. (2003). *Ψυχολογική υπεροχή στον αθλητισμό*. Θεσσαλονίκη: Χριστοδουλίδη.

- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2006). *Using multivariate statistics* (5^a ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Τεγόπουλος, Χ., & Φυτράκης, Τ. (1997). *Μείζον Ελληνικό Λεξικό* (software). Αθήνα. Αυτοέκδοση.
- Tuckman, B. W. (1965). Developmental sequence in small groups. *Psychological Bulletin*, 63, 384-399.
- Tuckman, B. W., & Jensen, M. A. (1977). Stages of small group development revisited. *Group & Organizational Studies*, 2, 419-427.
- Tziner, A., Nicola, N., & Rizac, A. (2003). Relation between social cohesion and team performance in soccer teams. *Perceptual & Motor Skills*, 96, 145-148.
- Van Vugt, M., Hart, C., & Leader, T. (2008). *Does stability foster team performance? A European Football (Soccer) Inquiry*. Manuscript submitted for publication. School of Psychology, University of Kent.
- Wegner, D. M. (1995). A computer network model of human transactive memory. *Social Cognition*, 13, 319-339.
- Weinberg, R.S., & Gould, D. (2003). *Foundations of sport and exercise psychology* (3rd Edition). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Wellington, W. J., & Faria, A. J. (1992). An examination of the effect of team cohesion, player attitude, and performance expectations on simulation performance results. *Developments In Business Simulation & Experiential Exercises*, 19, 184-189
- Westre, K. R., & Weiss, M. R. (1991). The relationship between perceived coaching behaviors and group cohesion in high school football teams. *The Sport Psychologist*, 5, 41-54.
- Widmeyer, W. N., Brawley, L. R., & Carron, A.V. (1990). The effects of group size in sport. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 12, 177-190.
- Widmeyer, W. N., Brawley, L. R., & Carron, A.V. (1985). *The measurement of cohesion in sport teams: The Group Environment Questionnaire*. London, Ontario: Sports Dynamics.

- Widmeyer, W. N., Carron, A.V., & Brawley, L. R. (1993). Group cohesion in sport and exercise. In J. M. Williams (Ed.), *Applied sport psychology: Personal growth to peak performance* (pp 672-692). Mountain View, CA: Mayfield.
- Widmeyer, W. N., & Williams, J. M. (1991). Predicting cohesion in a coacting sport. *Small Group Research*, 22, 548-570.
- Williams, J. M., & Hacker, C. M. (1982). Causal relationships among cohesion, satisfaction, and performance in women's intercollegiate field hockey teams. *Journal of Sport Psychology*, 4, 324-337.
- Williams, J. M., & Widmeyer, W. N. (1991). The cohesion-performance outcome relationship in a coacting sport. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 13, 364-371.
- Wolfe, J., & Box, T. M. (1988). Team cohesion effects on business game performance. *Simulation & Games*, 19, 82-98.
- Yukelson, D., Weinberg, R., & Jackson, A. (1984). A multidimensional group cohesion instrument for intercollegiate basketball teams. *Journal of Sport Psychology*, 6, 103-117.
- Zaccaro, S. J., Blair, V., Peterson, C., & Zazanis, M. (1995). Collective efficacy. In J. E. Maddux (Ed.), *Self-efficacy, adaptation, and adjustment: Theory, research, and application* (pp. 305-328). New York: Plenum Press.
- Ζέρβας, Ι. (2002). *Ψυχολογία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού*. Αθήνα: Έκδοση συγγραφέας.

VIII. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας Π-1. Συσχετίσεις μεταξύ των μετρήσεων της συνοχής έργου και της κοινωνικής συνοχής	167
Πίνακας Π-2. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (SD) των αθλητών με διαφορετική αγωνιστική θέση, στην συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή.....	168
Πίνακας Π-3. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (SD) των αθλητών με διαφορετικό χρόνο παραμονής στην ομάδα, στην συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή.....	169
Πίνακας Π-4. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (SD) των αθλητών με διαφορετική εμπειρία, στην συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή.....	170
Πίνακας Π-5. Μέσες τιμές (M), τυπικές αποκλίσεις (SD) των αθλητών με διαφορετική ηλικία, στην συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή...	171
Πίνακας Π-6. Συσχετίσεις μεταξύ των μετρήσεων της απόδοσης	172

Πίνακας Π-1. Συσχετίσεις μεταξύ των μετρήσεων της συνοχής έργου και της κοινωνικής συνοχής.

Συνοχή Έργου	Κοινωνική συνοχή			
	Έναρξη προετοιμασίας <i>r</i>	Έναρξη αγωνιστικής περιόδου <i>r</i>	Μέση αγωνιστικής περιόδου <i>r</i>	Τέλος αγωνιστικής περιόδου <i>r</i>
Έναρξη προετοιμασίας	.60***			
Έναρξη αγωνιστικής περιόδου		.51***		
Μέση αγωνιστικής περιόδου			.68***	
Τέλος αγωνιστικής περιόδου				.61***

*** $p < .001$

Πίνακας Π-2. Μέσες τιμές (*M*), τυπικές αποκλίσεις (*SD*) των αθλητών με διαφορετική αγωνιστική θέση, στην συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή.

	Αγωνιστική θέση			
	Τερματοφύλακες <i>M(SD)</i>	Αμυντικοί <i>M(SD)</i>	Μέσοι <i>M(SD)</i>	Επιθετικοί <i>M(SD)</i>
Συνοχή έργου (έναρξη προετοιμασίας)	62.78 (11.18)	60.69 (11.08)	60.54 (10.95)	57.86 (9.79)
Κοινωνική συνοχή (έναρξη προετοιμασίας)	57.47 (11.83)	56.32 (10.04)	54.72 (10.98)	52.79 (10.18)
Συνοχή έργου (έναρξη αγων. περιόδου)	62.22 (10.10)	58.55 (10.97)	59.77 (11.47)	56.17 (10.98)
Κοινωνική συνοχή (έναρξη αγων. περιόδου)	58.56 (9.44)	55.68 (9.92)	54.33 (10.33)	53.50 (9.83)
Συνοχή έργου (μέση αγων. περιόδου)	57.05 (11.91)	55.49 (13.52)	53.09 (13.54)	53.53 (15.28)
Κοινωνική συνοχή (μέση αγων. περιόδου)	59.80 (9.84)	55.25 (12.32)	53.30 (12.40)	55.21 (11.50)
Συνοχή έργου (τέλος αγων. περιόδου)	53.73 (12.16)	52.46 (13.44)	52.10 (13.00)	53.86 (12.94)
Κοινωνική συνοχή (τέλος αγων. περιόδου)	57.50 (13.21)	54.87 (11.86)	53.62 (11.99)	55.63 (11.50)

Πίνακας Π-3. Μέσες τιμές (*M*), τυπικές αποκλίσεις (*SD*) των αθλητών με διαφορετικό χρόνο παραμονής στην ομάδα, στην συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή.

	Χρόνος παραμονής στην ομάδα	
	1 αγωνιστική περίοδος <i>M(SD)</i>	2 αγωνιστικές περιόδους και άνω <i>M(SD)</i>
Συνοχή έργου (έναρξη προετοιμασίας)	60.89 (10.41)	59.85 (11.43)
Κοινωνική συνοχή (έναρξη προετοιμασίας)	54.50 (10.14)	56.00 (11.40)
Συνοχή έργου (έναρξη αγων. περιόδου)	59.15 (11.50)	58.61 (10.74)
Κοινωνική συνοχή (έναρξη αγων. περιόδου)	54.45 (10.02)	55.74 (10.03)
Συνοχή έργου (μέση αγων. περιόδου)	53.71 (14.28)	55.33 (13.10)
Κοινωνική συνοχή (μέση αγων. περιόδου)	53.15 (11.51)	56.97 (12.21)
Συνοχή έργου (τέλος αγων. περιόδου)	53.76 (12.75)	51.67 (13.26)
Κοινωνική συνοχή (τέλος αγων. περιόδου)	53.61 (11.40)	56.13 (12.45)

Πίνακας Π-4. Μέσες τιμές (*M*), τυπικές αποκλίσεις (*SD*) των αθλητών με διαφορετική εμπειρία, στην συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή.

	Εμπειρία		
	1-2 αγωνιστικές περιόδους <i>M(SD)</i>	3-4 αγωνιστικές περιόδους <i>M(SD)</i>	5 αγωνιστικές περιόδους και άνω <i>M(SD)</i>
Συνοχή έργου (έναρξη προετοιμασίας)	62.00 (10.78)	59.71 (10.73)	59.76 (10.97)
Κοινωνική συνοχή (έναρξη προετοιμασίας)	56.39 (9.51)	55.36 (10.42)	54.49 (11.41)
Συνοχή έργου (έναρξη αγων. περιόδου)	58.81 (11.36)	58.44 (9.92)	59.19 (11.47)
Κοινωνική συνοχή (έναρξη αγων. περιόδου)	56.22 (9.36)	54.95 (10.15)	54.69 (10.35)
Συνοχή έργου (μέση αγων. περιόδου)	52.82 (13.95)	53.59 (13.38)	56.06 (13.61)
Κοινωνική συνοχή (μέση αγων. περιόδου)	54.19 (12.83)	54.17 (12.16)	56.16 (11.45)
Συνοχή έργου (τέλος αγων. περιόδου)	50.27 (13.64)	51.05 (12.89)	54.97 (12.43)
Κοινωνική συνοχή (τέλος αγων. περιόδου)	53.70 (12.83)	53.19 (12.69)	56.35 (11.02)

Πίνακας Π-5. Μέσες τιμές (*M*), τυπικές αποκλίσεις (*SD*) των αθλητών με διαφορετική ηλικία, στην συνοχή έργου και την κοινωνική συνοχή.

	Ηλικία			
	13-18 ετών <i>M(SD)</i>	19-25 ετών <i>M(SD)</i>	26-32 ετών <i>M(SD)</i>	33 ετών και άνω <i>M(SD)</i>
Συνοχή έργου (έναρξη προετοιμασίας)	62.20 (10.56)	58.59 (10.76)	60.60 (10.83)	61.89 (12.95)
Κοινωνική συνοχή (έναρξη προετοιμασίας)	56.96 (9.38)	53.42 (10.93)	55.83 (11.74)	55.44 (10.82)
Συνοχή έργου (έναρξη αγων. περιόδου)	59.15 (10.79)	58.22 (11.04)	59.49 (10.89)	58.53 (14.52)
Κοινωνική συνοχή (έναρξη αγων. περιόδου)	57.10 (8.79)	53.74 (9.56)	54.86 (11.62)	53.00 (11.95)
Συνοχή έργου (μέση αγων. περιόδου)	52.57 (13.34)	56.13 (13.59)	55.64 (14.21)	52.73 (15.08)
Κοινωνική συνοχή (μέση αγων. περιόδου)	54.57 (12.61)	55.06 (12.52)	56.39 (10.36)	54.82 (11.93)
Συνοχή έργου (τέλος αγων. περιόδου)	50.11 (12.93)	54.18 (13.06)	53.67 (12.41)	56.10 (14.32)
Κοινωνική συνοχή (τέλος αγων. περιόδου)	53.52 (12.60)	54.52 (12.11)	56.81 (10.36)	58.50 (13.07)

Πίνακας Π-6. Συσχετίσεις μεταξύ των μετρήσεων της απόδοσης.

	Απόδοση			
	Βαθμολογία (μέση αγων. περιόδου)	Κατάταξη (μέση αγων. περιόδου)	Βαθμολογία (τέλος αγων. περιόδου)	Κατάταξη (τέλος αγων. περιόδου)
	<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>
Βαθμολογία (μέση αγων. περιόδου)	1.00	-.93***	.91***	-.90***
Κατάταξη (μέση αγων. περιόδου)		1.00	-.85***	.88***
Βαθμολογία (τέλος αγων. περιόδου)			1.00	-.96***
Κατάταξη (τέλος αγων. περιόδου)				1.00

*** $p < .001$

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ - ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ

1. Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας που χορηγήθηκε κατά την έναρξη της προετοιμασίας και πριν από τον 1^ο αγώνα (Group Environment Questionnaire; GEQ; Carron, Widmeyer, & Brawley, 1985; Αγγελονίδης, 1995).
2. Ερωτηματολόγιο Περιβάλλοντος της Ομάδας που χορηγήθηκε στο τέλος του 1^{ου} και του 2^{ου} γύρου (Group Environment Questionnaire; GEQ; Carron, Widmeyer, & Brawley, 1985; Αγγελονίδης, 1995).
3. Δήλωση συγκατάθεσης στην έρευνα.

1. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΟΜΑΔΑΣ

Όνοματεπώνυμο:

Φύλο: Άνδρας Γυναίκα Ηλικία:.....Αθλητική εμπειρία ως ποδοσφαιριστής (Ανδρών):.....

ΑΘΛΗΜΑ:.....Ομάδα:.....Κατηγορία:.....

Πόσο διάστημα αγωνίζεσαι με αυτή την ομάδα (Ανδρικό τμήμα);.....

Θέση που συνήθως παίζεις:

Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι σχεδιασμένο για να εκτιμηθούν οι αντιλήψεις σου για την ομάδα στην οποία συμμετέχεις. Δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις, γι' αυτό, παρακαλώ, να δώσεις την άμεση απάντησή σου. Κάποιες από τις ερωτήσεις μπορεί να φαίνεται ότι επαναλαμβάνονται, αλλά, παρακαλώ, να απαντήσεις σε ΟΛΕΣ τις ερωτήσεις. Είναι πολύ σημαντικό για μας οι απαντήσεις σου να είναι ειλικρινείς. Οι απαντήσεις σου θα είναι απολύτως εμπιστευτικές.

Οι ακόλουθες ερωτήσεις σχεδιάστηκαν για να εκτιμήσουν **ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ Σ' ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ**. Παρακαλώ, να επιλέξεις έναν αριθμό από το 1 έως το 9, για να δείξεις το βαθμό στον οποίο συμφωνείς με κάθε μία από τις προτάσεις.

		Διαφωνώ εντελώς					Συμφωνώ απόλυτα			
		①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
1.	Δεν μου αρέσει να συμμετέχω στις κοινωνικές εκδηλώσεις αυτής της ομάδας	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
2	Δεν είμαι ευχαριστημένος από το χρόνο που παίζω στους αγώνες	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
3.	Δεν πρόκειται να μου λείψουν οι συμπαίκτες μου όταν τελειώσει η αγωνιστική περίοδος.....	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
4.	Είμαι δυσαρεστημένος με το βαθμό επιθυμίας που δείχνει η ομάδα μου για νίκη	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
5.	Μερικοί από τους καλύτερους φίλους μου είναι σ' αυτήν την ομάδα	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
6.	Αυτή η ομάδα δεν μου προσφέρει αρκετές ευκαιρίες να βελτιώσω την ατομική μου απόδοση	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨

7.	Προτιμώ άλλες παρέες παρά τις παρέες της ομάδας μου	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
8.	Δεν μου αρέσει το στυλ παιχνιδιού αυτής της ομάδας...	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
9.	Αυτή η αθλητική ομάδα είναι για μένα μια από τις πιο σημαντικές κοινωνικές ομάδες στις οποίες ανήκω	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
10.	Η ομάδα μας είναι ενωμένη στην προσπάθεια να πετύχει τους αγωνιστικούς της στόχους	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
11.	Τα μέλη της ομάδας μας θα προτιμούσαν μάλλον να βγαίνουν έξω μόνοι τους παρά όλοι μαζί σαν ομάδα ...	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
12.	Όλοι μαζί αναλαμβάνουμε την ευθύνη για την ήττα ή την κακή απόδοση της ομάδας μας	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
13.	Οι παίκτες της ομάδας μας σπάνια κάνουν παρέα όλοι μαζί	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
14.	Οι παίκτες της ομάδας μας έχουν αντικρουόμενες απόψεις για το πώς πρέπει να παίζει η ομάδα	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
15.	Οι παίκτες της ομάδας μας θα ήθελαν να βρίσκονται μεταξύ τους και αφού τελειώσει η αγωνιστική περίοδος.....	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
16.	Αν κάποιος παίκτης της ομάδας μας έχουν προβλήματα στην προπόνηση, ο καθένας μας θέλει να τους βοηθήσει έτσι ώστε να επανασυνδεθούν	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
17.	Οι παίκτες της ομάδας μας δεν κάνουν παρέα εκτός προπονήσεων και αγώνων	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
18.	Οι παίκτες της ομάδας μας δεν συζητούν ελεύθερα για τις υπευθυνότητες που έχει κάθε ένας κατά τη διάρκεια των αγώνων ή στην προπόνηση	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨

Σε ποια θέση πιστεύεις ότι θα τερματίσει η ομάδα σου αυτή τη σεζόν (2009-2010);

1^η – 5^η

6^η -10^η

11^η – 16^η

2. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΟΜΑΔΑΣ

Όνοματεπώνυμο:

Φύλο: Άνδρας Γυναίκα **Ηλικία:**.....**Αθλητική εμπειρία ως ποδοσφαιριστής (Ανδρών):**....

ΑΘΛΗΜΑ:.....**Ομάδα:**.....**Κατηγορία:**

Πόσο διάστημα αγωνίζεσαι με αυτή την ομάδα (Ανδρικό τμήμα);

Θέση που συνήθως παίζεις:

Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι σχεδιασμένο για να εκτιμηθούν οι αντιλήψεις σου για την ομάδα στην οποία συμμετέχεις. Δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις, γι' αυτό, παρακαλώ, να δώσεις την άμεση απάντησή σου. Κάποιες από τις ερωτήσεις μπορεί να φαίνεται ότι επαναλαμβάνονται, αλλά, παρακαλώ, να απαντήσεις σε ΟΛΕΣ τις ερωτήσεις. Είναι πολύ σημαντικό για μας οι απαντήσεις σου να είναι ειλικρινείς. Οι απαντήσεις σου θα είναι απολύτως εμπιστευτικές.

Οι ακόλουθες ερωτήσεις σχεδιάστηκαν για να εκτιμήσουν **ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ Σ' ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ**. Παρακαλώ, να επιλέξεις έναν αριθμό από το 1 έως το 9, για να δείξεις το βαθμό στον οποίο συμφωνείς με κάθε μία από τις προτάσεις.

		Διαφωνώ εντελώς					Συμφωνώ απόλυτα			
		①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
1.	Δεν μου αρέσει να συμμετέχω στις κοινωνικές εκδηλώσεις αυτής της ομάδας	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
2	Δεν είμαι ευχαριστημένος από το χρόνο που παίζω στους αγώνες.....	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
3.	Δεν πρόκειται να μου λείψουν οι συμπαίκτες μου όταν τελειώσει η αγωνιστική περίοδος	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
4.	Είμαι δυσαρεστημένος με το βαθμό επιθυμίας που δείχνει η ομάδα μου για νίκη	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
5.	Μερικοί από τους καλύτερους φίλους μου είναι σ' αυτήν την ομάδα	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨
6.	Αυτή η ομάδα δεν μου προσφέρει αρκετές ευκαιρίες να βελτιώσω την ατομική μου απόδοση	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨

7.	Προτιμώ άλλες παρέες παρά τις παρέες της ομάδας μου	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
8.	Δεν μου αρέσει το στυλ παιχνιδιού αυτής της ομάδας	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
9.	Αυτή η αθλητική ομάδα είναι για μένα μια από τις πιο σημαντικές κοινωνικές ομάδες στις οποίες ανήκω	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
10.	Η ομάδα μας είναι ενωμένη στην προσπάθεια να πετύχει τους αγωνιστικούς της στόχους	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
11.	Τα μέλη της ομάδας μας θα προτιμούσαν μάλλον να βγαίνουν έξω μόνοι τους παρά όλοι μαζί σαν ομάδα	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
12.	Όλοι μαζί αναλαμβάνουμε την ευθύνη για την ήττα ή την κακή απόδοση της ομάδας μας	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
13.	Οι παίκτες της ομάδας μας σπάνια κάνουν παρέα όλοι μαζί..	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
14.	Οι παίκτες της ομάδας μας έχουν αντικρουόμενες απόψεις για το πώς πρέπει να παίζει η ομάδα	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
15.	Οι παίκτες της ομάδας μας θα ήθελαν να βρίσκονται μεταξύ τους και αφού τελειώσει η αγωνιστική περίοδος	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
16.	Αν κάποιος παίκτης της ομάδας μας έχουν προβλήματα στην προπόνηση, ο καθένας μας θέλει να τους βοηθήσει έτσι ώστε να επανασυνδεθούν	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
17.	Οι παίκτες της ομάδας μας δεν κάνουν παρέα εκτός προπονήσεων και αγώνων	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨
18.	Οι παίκτες της ομάδας μας δεν συζητούν ελεύθερα για τις υπευθυνότητες που έχει κάθε ένας κατά τη διάρκεια των αγώνων ή στην προπόνηση	① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΟΜΑΔΙΚΗΣ & ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ

Συμπληρώνεται από τον αθλητή ΜΕΤΑ από τον αγώνα

1. Πόσο καλά πιστεύεις ότι απέδωσε η ομάδα σου ως σύνολο σε αυτόν τον αγώνα;

- Καθόλου καλά
- Όχι καλά
- Έτσι κι έτσι
- Καλά
- Πολύ καλά

2. Πόσο καλά πιστεύεις ότι απέδωσες εσύ ατομικά σε αυτόν τον αγώνα;

- Καθόλου καλά
- Όχι καλά
- Έτσι κι έτσι
- Καλά
- Πολύ καλά
- Δεν έπαιξα

3. ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Ο φοιτητής Γιολδάσης Αριστοτέλης στο πλαίσιο της μεταπτυχιακής του διατριβής πραγματοποιεί την έρευνα με τίτλο “*Συνοχή και απόδοση στο ποδόσφαιρο: Κατεύθυνση της σχέσης και παράγοντες που την επηρεάζουν*”. Η έρευνα γίνεται υπό την αιγίδα του Εργαστηρίου Αθλητικής Ψυχολογίας του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σκοπός της έρευνας είναι η διασαφήνιση της σχέσης μεταξύ συνοχής και απόδοσης των αθλητικών ομάδων καθώς και των παραγόντων που την επηρεάζουν. Για τις ανάγκες της έρευνας, οι ποδοσφαιριστές θα συμπληρώσουν τα σχετικά ερωτηματολόγια, στην αρχή της προετοιμασίας, την εβδομάδα πριν από τον 1^ο αγώνα, στο τέλος του 1^{ου} γύρου και στο τέλος του 2^{ου} γύρου. Η χορήγηση των ερωτηματολογίων θα γίνει ημέρα προπόνησης και η διάρκεια θα είναι 5’ - 10’.

Η συμμετοχή των ομάδων είναι εθελοντική, οι δοκιμαζόμενοι μπορούν να αποχωρήσουν όποτε θέλουν, ενώ οι απαντήσεις είναι απόρρητες. Η συνεργασία των ομάδων είναι πολύ σημαντική καθώς τα ευρήματα έχουν πρακτική αξία βοηθώντας ερευνητές και αθλητικούς παράγοντες να κατανοήσουν την αξία της συνοχής και την άμεση σχέση της με την απόδοση.

Αθήνα,/...../.....

Έλαβα γνώση,

Ο πρόεδρος / προπονητής

.....

(υπογραφή)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΤΕΛΙΚΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗ - ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

Άρης Βούλας

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	01	08	3
3 ^η μέτρηση - (μέση αγων. περιόδου)	1	19	09	1
4 ^η μέτρηση - (τέλος αγων. περιόδου)	3	39	10	1

Από την Α' ΕΠΣΑΝΑ προβιβάστηκε ο 1^{ος}, ενώ υποβιβάστηκαν οι ομάδες των θέσεων 14-16. Ο Άρης Βούλας παρέμεινε στην κατηγορία.

Διάνα Ηλιούπολης

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	03	04	1
3 ^η μέτρηση - (μέση αγων. περιόδου)	1	30	02	1
4 ^η μέτρηση - (τέλος αγων. περιόδου)	1	64	01	3

Από την Β'2 ΕΠΣΑ προβιβάστηκε ο 1^{ος} απευθείας, ο 2^{ος} και ο 3^{ος} μετά από αγώνες μπαράζ ανόδου με τον 4^ο, ενώ υποβιβάστηκαν οι ομάδες των θέσεων 13-15. Η Διάνα Ηλιούπολης προβιβάστηκε στην Α' ΕΠΣΑ.

Καστέλλα

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	03	04	1
3 ^η μέτρηση - (μέση αγων. περιόδου)	1	20	07	2
4 ^η μέτρηση - (τέλος αγων. περιόδου)	1	31	10	3

Από τον όμιλο Α΄2 ΕΠΣΠ προβιβάστηκε ο 1^{ος}, ενώ υποβιβάστηκαν η 13^η και η 14^η ομάδα. Η Καστέλλα παρέμεινε στην κατηγορία.

Φαλαισία

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	03	06	1
3 ^η μέτρηση - (μέση αγων. περιόδου)	3	38	01	1
4 ^η μέτρηση - (τέλος αγων. περιόδου)	2	69	02	2

Από την Α΄ Αρκαδίας προβιβάστηκε ο 1^{ος}, ενώ υποβιβάστηκαν οι ομάδες των θέσεων 13-15. Η Φαλαισία παρέμεινε στην κατηγορία.

Αίας Ταύρου

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	00	12	2
3 ^η μέτρηση - (μέση αγων. περιόδου)	3	20	09	1
4 ^η μέτρηση - (τέλος αγων. περιόδου)	3	44	07	2

Από τον όμιλο Δ'8 προβιβάστηκε ο 1^{ος} και υποβιβάστηκαν οι ομάδες των θέσεων 12-16. Ο Αίας Ταύρου παρέμεινε στην κατηγορία.

Απόλλων Χαλανδρίου

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	03	05	1
3 ^η μέτρηση - (μέση αγων. περιόδου)	1	27	02	2
4 ^η μέτρηση - (τέλος αγων. περιόδου)	2	56	04	1

Από την Γ'1 ΕΠΣΑ προβιβάστηκαν απευθείας οι 2 πρώτοι, ενώ 3^{ος} και 4^{ος} έπαιξαν μπαράζ ανόδου. Στα μπαράζ ο Απόλλων Χαλανδρίου έχασε και παρέμεινε στην κατηγορία. Δεν υποβιβάστηκε κανένας.

Ηρακλής Περιστερίου

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	01	09	3
3 ^η μέτρηση - (μέση αγων. περιόδου)	2	24	07	3
4 ^η μέτρηση - (τέλος αγων. περιόδου)	1	42	07	2

Από την Β΄3 ΕΠΣΑ προβιβάστηκαν απευθείας οι 2 πρώτοι, ενώ 3^{ος} και 4^{ος} έπαιξαν αγώνα μπαράζ ανόδου. Οι ομάδες από την 14^η ως την 16^η θέση υποβιβάστηκαν. Ο Ηρακλής Περιστερίου παρέμεινε στην κατηγορία.

ΑΕ Ηρακλείου

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	03	04	1
3 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	1	27	04	1
4 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	1	55	02	1

Από την Α΄1 ΕΠΣΑ προβιβάστηκε ο 1^{ος} και υποβιβάστηκαν οι ομάδες των θέσεων 12-15. Η ΑΕ Ηρακλείου παρέμεινε στην κατηγορία.

Αετός Κορυδαλλού

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	00	11	2
3 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	1	23	05	1
4 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	1	43	05	2

Από τον όμιλο Α΄2 της ΕΠΣΠ προβιβάστηκε ο 1^{ος}, ενώ υποβιβάστηκαν η 13^η και η 14^η ομάδα. Ο Αετός Κορυδαλλού παρέμεινε στην κατηγορία.

Πόρτο Ράφτη

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	01	08	3
3 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	2	12	14	2
4 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	1	39	09	3

Από την Α΄ ΕΠΣΑΝΑ προβιβάστηκε ο 1^{ος}, ενώ υποβιβάστηκαν οι ομάδες των θέσεων 14-16. Το Πόρτο Ράφτη παρέμεινε στην κατηγορία.

ΠΑΟΚ Γλυφάδας

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	03	06	1
3 ^η μέτρηση - (μέση αγων. περιόδου)	3	28	05	1
4 ^η μέτρηση - (τέλος αγων. περιόδου)	3	57	04	1

Από τον όμιλο Δ'8 προβιβάστηκε ο 1^{ος}, ενώ υποβιβάστηκαν οι ομάδες των θέσεων 12-16. Ο ΠΑΟΚ Γλυφάδας παρέμεινε στην κατηγορία.

Διαγόρας Αιγάλεω

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	-	01	06	3
3 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	1	22	08	1
4 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	2	35	11	2

Από την Β'3 ΕΠΣΑ προβιβάστηκαν απευθείας οι 2 πρώτοι, ενώ 3^{ος} και 4^{ος} έπαιξαν αγώνα μπαράζ ανόδου. Οι ομάδες από την 14^η ως την 16^η θέση υποβιβάστηκαν. Ο Διαγόρας Αιγάλεω παρέμεινε στην κατηγορία.

Παπάγος

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	01	05	3
3 ^η μέτρηση - (μέση αγων. περιόδου)	2	15	12	1
4 ^η μέτρηση - (τέλος αγων. περιόδου)	2	37	10	1

Από την Β'3 ΕΠΣΑ προβιβάστηκαν απευθείας οι 2 πρώτοι, ενώ 3^{ος} και 4^{ος} έπαιξαν αγώνα μπαράζ ανόδου. Οι ομάδες από την 14^η ως την 16^η θέση υποβιβάστηκαν. Ο Παπάγος παρέμεινε στην κατηγορία.

Ελλάς Ποντίων

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	-	00	12	2
3 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	1	17	11	1
4 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	2	34	12	1

Από τον όμιλο Δ'9 προβιβάστηκε ο 1^{ος}, ενώ υποβιβάστηκαν οι ομάδες των θέσεων 12-16. Η Ελλάς Ποντίων υποβιβάστηκε.

Θύελλα Περιστερίου

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	-	03	02	1
3 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	2	17	08	3
4 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	2	23	12	2

Από την Γ'2 ΕΠΣΑ προβιβάστηκαν απευθείας οι 2 πρώτοι, ενώ 3^{ος} και 4^{ος} έπαιξαν αγώνα μπαράζ ανόδου. Δεν υποβιβάστηκε κανένας. Η Θύελλα Περιστερίου.

Δόξα Βύρωνα

Συνοχή	Προ-απόδοση	Απόδοση		
		Βαθμολογία	Κατάταξη	Απόδοση
1 ^η μέτρηση - (έναρξη προετοιμασίας)	-	-	-	-
2 ^η μέτρηση - (έναρξη αγων. περιόδου)	-	03	02	1
3 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	2	10	12	2
4 ^η μέτρηση - (δεν έγινε)	2	13	15	2

Από την Α'1 ΕΠΣΑ προβιβάστηκε ο 1^{ος}, ενώ υποβιβάστηκαν οι ομάδες των θέσεων 12-15. Η Δόξα Βύρωνα υποβιβάστηκε σε χαμηλότερη στην κατηγορία.